

**ფეხიცილის
საქმეების განაჩენები
2014**

თბილისი
2016

კვლევა მომზადდა ნიდერლანდების სამეფოს საელჩოს ფინანსური მხარდაჭერით.

Koninkrijk der Nederlanden

ავტორი: თამარ ღვინაძე

რედაქტორი: ხათუნა ყვირილაშვილი

ტექ. რედაქტორი: ირაკლი სვანიძე

**გამოცემაზე პასუხისმგებელი: ანა ნაცვლიშვილი
ნილო ჩიხლაძე**

აიწყო და დაკაბადონდა

საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციაში.

ჯ. კახიძის ქ. 15 თბილისი 0102 საქართველო

(+995 32) 295 23 53, 293 61 01

აკრძალულია აქ მოყვანილი მასალების გადაბეჭდვა, გამრავლება ან გავრცელება კომერციული მიზნით, ასოციაციის წერილობითი ნებართვის გარეშე

© 2016, საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია

ს ა რ ჩ ე ვ ი

I. შესავალი	5
II. ფემიციდის სამართლებრივი საკითხები – საერთაშორისო გამოცდილება	9
A. ფემიციდი – გენდერის ნიშნით ჩადენილი ქალის მკვლელობა	9
B. ფემიციდის სტრუქტურული ფაქტორები, კატეგორიები და ტიპები	11
C. ფემიციდის თავიდან აცილების, გამოძიებისა და დასჯის ვალდებულება; დარღვეული უფლების აღდგენის და ზიანის ანაზღაურების ვალდებულება	14
1. ფემიციდი და ჯეროვანი გულისხმიერების (due diligence) სტანდარტი	14
2. ფემიციდის თავიდან აცილების ვალდებულება	15
3. ფემიციდის გამოძიების და დასჯის ვალდებულება	18
4. დარღვეული უფლებების აღდგენა და მიყენებული ზიანის ანაზღაურება (რეპარაციები)	19
III. ფემიციდი საქართველოს კანონმდებლობაში	20
IV. ბრალდების ორგანოებისა და სასამართლოების როლი ფემიციდის საქმეებზე	24
V. სასამართლოს განაჩენების ანალიზი 2014 წელს ჩადენილი ფემიციდის დანაშაულების საქმეებზე	28
A. 2014 წელს ჩადენილ ფემიციდის დანაშაულებზე გამოტანილ განაჩენთა ძირითადი ტენდენციები	28
B. ფემიციდის მოტივის გამოკვლევა	30
C. დანაშაულის კვალიფიკაცია ფემიციდის საქმეებზე	35
D. მსხვერპლის მიერ განცდილი გენდერული/ოჯახში ძალადობის ისტორიის, როგორც დამამძიმებელი გარემოების, გამოკვლევა	39

E.	ფემიციდის ჩადენა სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლის მიერ, როგორც დამამძიმებელი გარემოება	44
F.	სასამართლოს მიერ დანიშნული სასჯელები ფემიციდის საქმეებზე	47
1.	სასჯელის დანიშვნის ზოგადი წესები და მათი მნიშვნელობა ფემიციდის საქმეებზე	47
2.	სასამართლოს მიერ გამოყენებული სასჯელები ფემიციდის კონკრეტულ საქმეებზე	48
2.1.	სასჯელის დანიშვნის დროს მხედველობაში მიღებული გარემოებები	48
2.2.	სასჯელის გამოყენება ფემიციდის კონკრეტულ საქმეებზე	50
VI.	დასკვნა და რეკომენდაციები	57
	დანართი №1	63
	დანართი №2	79

I. შესავალი

ფემიციდმა – გენდერის ნიშნით ჩადენილმა ქალის მკვლელობამ – საქართველოში განსაკუთრებული სიმწვავეით სახელმწიფოს, მედიისა და ფართო საზოგადოების ყურადღება 2014 წელს მიიპყრო. საქართველოს მთავარი პროკურატურის მონაცემებით, 2014 წელს 34 ქალის მკვლელობა მოხდა, საიდანაც 17 ქალი იყო ოჯახური დანაშაულის მსხვერპლი.¹

ფემიციდი არის მკვლელობა, რომლის მსხვერპლი არის ქალი და რომელიც ხდება ქალის გენდერთან დაკავშირებული მიზეზით. ფემიციდი არის გენდერული დანაშაული, რომელიც სტრუქტურული უთანასწორობის, დაქვემდებარებულობისა და ქალთა მიმართ ძალადობის ზოგადი კონტექსტის ნაწილია. საქართველოში ფემიციდთა უმრავლესობა მეუღლის ან ყოფილი მეუღლის მიერ არის ჩადენილი – აქედან გამომდინარე, ოჯახური ფემიციდი ამ დანაშაულის ერთ-ერთი მთავარი ფორმაა.

ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სამართალი აღიარებს ქალზე ძალადობას, როგორც ქალის დისკრიმინაციის ფორმას.² ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლისა და პრევენციის შესახებ ევროპის საბჭოს კონვენციის (*შემდგომში* სტამბოლის კონვენცია) თანახმად, „ქალებზე ძალადობა არის ქალებსა და მამაკაცებს შორის ისტორიულად ჩამოყალიბებული არათანასწორი ძალაუფლებრივი ურთიერთობების გამოვლინება, რამაც გამოიწვია კაცების მიერ ქალების დისკრიმინაცია, მათზე დომინირება და ქალების სრული თვითრეალიზაციისთვის ხელის შეშლა. გენდერული ძალადობა არის ქალებზე ძალადობის სტრუქტურული ფორმა და ერთ-ერთი მთავარი სოციალური მექანიზმი, რომელიც ქალებს აყენებს კაცებთან მიმართებით დაქვემდებარებულ მდგომარეობაში.“³ ფემიციდი გენდერული ძალადობისა და დისკრიმინაციის უკიდურესი გამოვლინებაა.

გაეროს ქალთა დისკრიმინაციის აღმოფხვრის კომიტეტმა 2014

¹ საქართველოს მთავარი პროკურატურის 2016 წლის 9 თებერვლის წერილი N13/7801.

² გაეროს ქალთა დისკრიმინაციის აღმოფხვრის კომიტეტი, ზოგადი რეკომენდაცია N19, 1992 წ. აზნაცი N1; იხ. ასევე ევროპის საბჭოს კონვენცია ქალთა მიმართ ძალადობის და ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლისა და პრევენციის შესახებ (*შემდგომში* სტამბოლის კონვენცია), სტამბოლი, 11.05.2011, მუხლი 3(ა); Opuz v. Turkey, საჩივარი N33401/02, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო, 09.06.2009, აზნაცი N200.

³ სტამბოლის კონვენცია, პრეამბულა.

ნლის შემაჯამებელ დასკვნაში განსაკუთრებული შეშფოთება გამოხატა საქართველოში ქმრების/პარტნიორების მიერ მოკლულ და ოჯახში ძალადობის მსხვერპლ ქალთა გაზრდილი რაოდენობის გამო და საქართველოს ხელისუფლებას ქალთა მკვლელობების და ძალადობის შემცირებისთვის ზომების მიღებისკენ მოუწოდა.⁴

საქართველოს კანონმდებლობა ფემიციდს, როგორც ცალკე მდგომ დანაშაულს, არ იცნობს და ქალთა სიცოცხლის მოსპობის ყველა შემთხვევის გამოძიება და დასჯა ხდება ადამიანის ნინაალმდეგ მიმართული დანაშაულების ზოგად კონტექსტში. გენდერის ნიშნით ჩადენილი ქალთა მკვლელობების შესახებ განცალკევებული სტატისტიკის შეგროვებაც კი არ ხდება.⁵

ფემიციდის ეფექტური გამოძიება, დასჯა და მართლმსაჯულების პროცესებში გენდერული ხედვის გათვალისწინება მნიშვნელოვანია გენდერის ნიშნით ჩადენილი ქალთა სიცოცხლის მოსპობის სიმწვავის და მასშტაბების სათანადო აღიარების, სამართლიანობის აღდგენის, ფემიციდის განმეორების თავიდან აცილებისა და ქალთა ტრანსფორმაციული თანასწორობის⁶ მისაღწევად.

კვლევის მიზანია, საქართველოში 2014 წლის მანძილზე მომხდარ ფემიციდის შემთხვევებზე სასამართლოს მიერ გამოტანილ განაჩენებზე დაყრდნობით, გააანალიზოს ბრალდებისა და სა-

⁴ ქალთა მიმართ დისკრიმინაციის აღმოფხვრის კომიტეტი, დასკვნითი მოსაზრებები საქართველოს გაერთიანებული მე-4 და მე-5 ანგარიშის თაობაზე. 24 ივლისი, 2014 წ. CEDAW/C/GEO/CO/4-5, აზვაციები 20, 21 და 42. იხ. ბმულზე: http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CEDAW%2fC%2fGEO%2fCO%2f4-5&Lang=en

⁵ სტატისტიკის შეგროვება ხდება ქალთა მიმართ ჩადენილ იმ დანაშაულებზე, რომლებიც მე-11¹ მუხლით (ოჯახური დანაშაული) კვალიფიცირდება. დანაშაულები, რომლებიც არ წარმოადგენს ოჯახურ დანაშაულებს, მაგრამ ჩადენილია გენდერის ნიშნით, ცალკე არ აღირიცხება. ამასთანავე, ქალის მიმართ ჩადენილი ოჯახური დანაშაული ავტომატურად არ გულისხმობს გენდერის ნიშნით ჩადენილ დისკრიმინაციულ დანაშაულს - რისი ცალკე აღირიცხვაც ასევე არ ხდება.

⁶ ტრანსფორმაციული თანასწორობა არის თანასწორობის ფორმა, რომლის მეშვეობითაც ხდება საზოგადოებაში არსებული გენდერული როლებისა და იერარქიების გარდაქმნა ქალთა დაქვემდებარებული მდგომარეობის აღმოსაფხვრელად. იხ. The UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, A Commentary [გაეროს ქალთა მიმართ ყველა ფორმის დისკრიმინაციის აღმოფხვრის კონვენციის კომენტარი], რედაქტორები: Marsha A. Freeman, Christine Chinkin, Beate Rudolf. Oxford University Press, 2012. გვ. 54-55.

სამართლო ორგანოთა რეაგირების ადეკვატურობა ამ ტიპის დანაშაულებზე. ეს არის ამ მიზნით მომზადებული პირველი სამართლებრივი კვლევა საქართველოში.

ნაშრომი მიმოიხილავს საერთაშორისო გამოცდილებას ფემიციდის სამართლებრივ საკითხებთან მიმართებით და, იმავდროულად, ანალიზებს 2014 წლის ფემიციდის დანაშაულებზე საქართველოში პირველი ინსტანციის სასამართლოების მიერ გამოტანილ განაჩენებს. კვლევა ეხება დანაშაულის მოტივის იდენტიფიცირების, კვალიფიკაციისა და სასჯელის შეფარდების საკითხებს, ასევე, ბრალდების ორგანოებისა და სასამართლოს როლს ფემიციდის პრევენციასთან, გამოძიებასა და დასჯასთან მიმართებით.

კვლევა მომზადებულია ნიდერლანდებისა და ბრიტანეთის საელჩოების მიერ დაფინანსებული პროექტის – “Raising Public Awareness and Monitoring State Action to Combat Gender Based Killings in Georgia” – ფარგლებში.

მეთოდოლოგია

კვლევა მოიცავს 2014 წლის 1-ლი იანვრიდან 2014 წლის 31 დეკემბრამდე პერიოდში მომხდარ ფემიციდის დანაშაულებზე პირველი ინსტანციის სასამართლოების განაჩენებს, რომლებიც სასამართლოებმა მიიღეს 2014 და 2015 წლების მანძილზე. საჯარო ინფორმაციის სახით მოხდა ფემიციდის **12 გამამტყუნებელი განაჩენის** გამოთხოვნა, რომლებიც გამოტანილია საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის (სსკ) 108-ე (განზრახ მკვლელობა), 109-ე (განზრახ მკვლელობა დამამძიმებელ გარემოებებში), 117.2-ე (ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანება, რამაც სიცოცხლის მოსპობა გამოიწვია) და 115-ე (თვითმკვლელობამდე მიყვანა) მუხლებით გათვალისწინებულ დანაშაულთა საქმეებზე.

ვინაიდან კვლევის მიზანია სასამართლო ორგანოთა რეაგირების შეფასება ფემიციდის საქმეებზე, გაანალიზებულია 2014 წლის მანძილზე მომხდარი ფემიციდის მხოლოდ ის შემთხვევები, რომლებზეც მიმდინარეობდა სისხლისსამართლებრივი სამართალწარმოება და რომლებზეც კვლევის გამოცემის მომენტში გამოტანილია განაჩენი.⁷ შესაბამისად, კვლევის ფარგლებში ვერ ექცევა

⁷ კვლევის მიზანია ფემიციდის დანაშაულების დასჯის გამოკვლევა მხოლოდ სასამართლოს განაჩენების ანალიზით - დანაშაულის გამოძიებისა და სისხლისსამართლებრივი დევნის დოკუმენტების განხილვას კვლევა არ ითვალისწინებს. ამგვარ ინფორმაციაზე მკვლევარს არ აქვს წვდომა საქართველოს

2014 წლის მანძილზე მომხდარი თვითმკვლელობამდე მიყვანის 3 შესაძლო შემთხვევა, რადგან მათზე გამოძიება კვლავ მიმდინარეობს.⁸ კვლევა ასევე არ მოიცავს ფემიციდის დანაშაულს, რომელიც სასამართლოს არ გადასცემია დამნაშავის მიერ სიცოცხლის თვითმკვლელობით დასრულების გამო. ამასთანავე, კვლევა არ ანალიზებს ტრანსგენდერი ქალის 2014 წელს მომხდარ მკვლელობაზე გამოტანილ განაჩენს, შესაძლო ტრანსფობიური მოტივით ჩადენილი დანაშაულის განსხვავებული სპეციფიკის გამო.

ვინაიდან კვლევის მიზანია მხოლოდ ფემიციდის დანაშაულებზე გამოტანილი განაჩენების ანალიზი, კვლევის ფარგლებში არ ექცევა 2014 წელს მომხდარი ქალთა ის მკვლელობები, რომლებიც არ არის ჩადენილი გენდერთან დაკავშირებული მოტივით (მაგალითად, ქალის მკვლელობა ყაჩაღობის დროს, ან ვალის გადაუხდელობის მიზეზით).

განაჩენთა ანალიზის დროს, საქართველოს სისხლის სამართლის კანონმდებლობის თეორიულ ნაწილთან ერთად, გამოყენებულია გაეროს ქალთა მიმართ დისკრიმინაციის აღმოფხვრის კომიტეტის და ქალთა მიმართ ძალადობის საკითხზე გაეროს სპეციალური მომხსენებლის ნაშრომები, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოსა და ადამიანის უფლებათა ინტერ-ამერიკული სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი და სამეცნიერო ნაშრომები, ასევე, ფემიციდის გამოძიების შესახებ ლათინური ამერიკის სახელმძღვანელო ოქმის მითითებები და ადამიანის უფლებათა ინტერ-ამერიკული სასამართლოს გადაწყვეტილებებში გამოყენებული ფემინისტური მეთოდები.

სისხლის სამართლის კანონმდებლობის თანახმად, ამის მიუხედავად, კვლევის მიზნების მიღწევა შესაძლებელია სასამართლოების მიერ გამოტანილ განაჩენებში არსებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით.

⁸ ინფორმაცია ასახავს 2016 წლის იანვრის მდგომარეობას.

II. ფემინციდის სამართლებრივი საკითხები – საერთაშორისო გამოცდილება

A. ფემიციდი – გენდერის ნიშნით ჩადენილი ქალის მკვლელობა

ფემიციდის, როგორც ტერმინის და სისხლის სამართლის დანაშაულის, საყოველთაოდ აღიარებული განმარტება არ არსებობს. ტერმინის ნორმატიულ-სოციოლოგიურ შინაარსსა და ფემიციდის დანაშაულის შემადგენლობაზე განსხვავებული მიდგომები არსებობს სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებებსა და სახელმწიფოთა შიდა კანონმდებლობაში.

ტერმინი „ფემიციდი“ 1970-იანი წლების ფემინისტური მოძრაობის დროს დამკვიდრდა ქალთა მკვლელობების ფენომენის კონცეპტუალური გააზრებისა და ქალთა მიმართ ფატალური ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლის მიზნით.⁹ ფემინისტი სოციოლოგის დიანა რუსელის განმარტებით, **ფემიციდი არის ქალის მკვლელობა, რომელიც განპირობებულია სექსიზმით და მოტივირებულია „ქალზე უფლებების ქონის სურვილით, ქალთან შედარებით უპირატესი მდგომარეობით, სიამოვნების მიღების ან სადისტური სურვილებით, ან ქალის მიმართ მესაკუთრული დამოკიდებულებით.“**¹¹ „ფემიციდი“ არის ნეიტრალური ტერმინის – „ჰომიციდის“ (მკვლელობის) – ალტერნატივა, რომლის პოლიტიკური მიზანია, აღიაროს და გამოააშკარაოს ქალთა დისკრიმინაცია, ჩაგვრა, უთანასწორობა და სისტემური ძალადობა, რომლის კულმინაცია არის ძალადობის ყველაზე უკიდურესი ფორმა – ქალის სიცოცხლის მოსპობა.¹²

ფემიციდისგან განსხვავებით, ტერმინი „**ფემინციდი**“, რომელიც მექსიკელმა მკვლევარმა მარსელ ალევარდმა დაამკვიდრა, **ალ-**

⁹ ქალთა მიმართ ძალადობის გამომწვევი მიზეზების და შედეგების შესახებ გავროს სპეციალური მომხსენებლის რამიდა მანიოს ანგარიში, 2012 წლის 23 მაისი, A/HRC/20/16, პარა. 20, იხ. იხ. ენაზე: <http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/A.HRC.20.16.En.pdf>

¹⁰ Diana Russel, and Nicole Van De Ven, eds. Crimes Against Women: Proceedings of the International Tribunal („ქალთა წინააღმდეგ ჩადენილი დანაშაულები: საერთაშორისო ტრიბუნალის პროცედურები“). 3rd ed. Berkeley: RUSSELL PUBLICATIONS, 1990. იხ. პუბლიკაციის ინგლისური (ორიგინალური) ვერსია ბმულზე: http://www.dianarussell.com/f/Crimes_Against_Women_Tribunal.pdf

¹¹ Diana E. H. Russel, and Roberta A. Harnes. Femicide in Global Perspective („ფემიციდი გლობალურ კონტექსტში“). New York: Teachers College, 2001. Print. გვ. 77-78.

¹² იხ. იქვე.

ნიშნავს სახელმწიფოს უმოქმედობას ქალთა მკვლელობებთან მიმართებით – როდესაც სახელმწიფოს არ აქვს პოლიტიკური ნება, მოახდინოს ამგვარი დანაშაულების გამოძიება და დანაშაუვთა დასჯა.¹³ აქედან გამომდინარე, ფემინიციდის დროს (ისევე როგორც ფემინიციდის რიგ შემთხვევებში) სახელმწიფოს დაეკისრება პასუხისმგებლობა ქალთა მკვლელობების დაუსჯელობის გამო.

ქალის მკვლელობის ფაქტი ავტომატურად არ ნიშნავს, რომ ჩადენილია ფემინიციდი. ქალთა გენდერთან დაკავშირებული მკვლელობების გამოძიების ლათინური ამერიკის სახელმძღვანელო ოქმის (*შემდგომში*: ლათინო-ამერიკული სახელმძღვანელო ოქმი) მიხედვით, ფემინიციდის არსებობისთვის აუცილებელია, რომ მკვლელობა (ქალის გარდაცვალება) უკავშირდებოდეს ქალის გენდერს – **უნდა არსებობდეს გარკვეული ნიშნები, რომ მკვლელობის ჩადენის მოტივი ან კონტექსტი კავშირშია გენდერულ ძალადობასა ან/და დისკრიმინაციასთან.**¹⁴

საქართველოს კანონმდებლობა არ იცნობს ფემინიციდს, როგორც ცალკე დანაშაულს. შესაბამისად, კვლევის მიზნებისთვის, ლათინო-ამერიკული ოქმის განმარტებაზე დაყრდნობით და საქართველოში ჩადენილი ქალთა მკვლელობების ბუნების გათვალისწინებით, გამოყენებული იქნება ფემინიციდის შემდეგი დეფინიცია: **ფემინიციდი – გენდერის ნიშნით ჩადენილი ქალის მკვლელობა, ანუ ქალის მკვლელობა, რომლის ჩადენის მოტივი ან კონტექსტი კავშირშია ქალის მიმართ გენდერულ ძალადობასთან, დისკრიმინაციასა ან ქალის დაქვემდებარებულ როლთან, რაც გამოიხატება ქალზე უფლებების ქონის სურვილით, ქალთან შედარებით უპირატესი მდგომარეობით, ქალის მიმართ მესაკუთრული დამოკიდებულებით, მისი ქცევების კონტროლით ან გენდერთან დაკავშირებული სხვა მიზეზით, ასევე, ქალის თვითმკვლელობამდე მიყვანა ზემოაღნიშნული მიზეზებით.**

ფემინიციდი, ქალის სხვა ნიშნით და მიზეზებით ჩადენილი მკვ-

¹³ Rosa-Linda Fregoso, and Cynthia Bejarano, eds. *Terrorizing Women: Femicide in the Americas*. Duke UP, 2010. შესავალი.

¹⁴ Latin American Model Protocol for the Investigation of Gender-related Killings of Women (femicide/feminicide) („ქალთა გენდერთან დაკავშირებული მკვლელობების გამოძიების ლათინური ამერიკის სახელმძღვანელო ოქმი“ - შემდგომში: ლათინო-ამერიკული სახელმძღვანელო ოქმი), ადამიანის უფლებათა უმაღლესი კომისიის ოფისი ლათინურ ამერიკაში, ISBN 978-9962-5559-0-2, გვ. 13-14.

ლელობებისგან, ან მამაკაცის მკვლელობისგან, განსხვავდება შემდეგი ნიშნებით: მკვლელობა ხდება საზოგადოებაში ქალის დაქვემდებარებული როლის და სოციალურ-კულტურული ნორმების ზეგავლენის შედეგად, რომლებიც აღიარებს მამაკაცის უპირატესობას, ხოლო ქალის სიცოცხლე ნაკლებ პატივისცემას იმსახურებს. კულტურული ელემენტები უბიძგებს დამნაშავეს, დაიჯეროს, რომ მას აქვს უფლება, გადაწყვეტილება მიიღოს ქალის ქცევის, სხეულისა თუ სიცოცხლის თაობაზე და თუ ეს უკანასკნელი არ დაემორჩილება – დასაჯოს კიდეც. ფემიციდი ინარჩუნებს და განამტკიცებს დაქვემდებარებულობისა და ჩაგვრის სოციალურ და კულტურულ ნორმებს, რაც, ხშირ შემთხვევაში, საშუალებას აძლევს დამნაშავეს, შეაფასოს მკვლელობა, როგორც მისი „მამაკაცური ღირსების“ საქმე.¹⁵

B. ფემიციდის სტრუქტურული ფაქტორები, კატეგორიები და ტიპები

ფემიციდს, ისევე როგორც, ზოგადად, ქალთა მიმართ ძალადობას, საფუძვლად უდევს გენდერული უთანასწორობა, ქალთა და მამაკაცთა შორის ძალაუფლების არათანაბარი გადანაწილება და საზოგადოებაში ქალის დაქვემდებარებული როლი.¹⁶ ქალის მიმართ გენდერული ძალადობა არ არის ძალადობის იზოლირებული შემთხვევა – იგი არის სტრუქტურული მდგომარეობის გამოხატულება და სოციალური და კულტურული ფენომენი, რომელსაც ღრმად აქვს ფესვები გადგმული საზოგადოების მენტალობასა და კულტურაში.¹⁷ ქალთა მიმართ ძალადობის საკითხზე გაეროს სპეციალური მომხსენებლის თანახმად, ფემიციდი ააშკარავებს „ღრმად დამკვიდრებულ სექსისტურ კულტურას, სადაც ინსტიტუციონალიზებული გენდერული უთანასწორობა ხდება გენდერული დისკრიმინაციის საფუძველი, რაც ხელს უწყობს ქალთა დაქვემდებარებული როლის ლეგიტიმაციასა და ქალებისათვის

¹⁵ იხ. ლათინო-ამერიკული სახელმძღვანელო ოქმი, გვ. 36.

¹⁶ IACHR, Situation of the Rights of Women in Ciudad Juárez, Mexico (ქალთა მდგომარეობა სიუდად ხუარესში, მექსიკაში - ხელმისაწვდომია მხოლოდ ინგლისურ ენაზე), OEA/Ser.L/V/II.117 Doc. 44 (7 მარტი, 2003 წ.)

¹⁷ იხ. სტამბოლის კონვენცია, პრეამბულა. იხ. ასევე CEDAW კომიტეტი, ანგარიში მექსიკის შესახებ, გაეროს ქალთა დისკრიმინაციის კომიტეტი, არასავალდებულო ოქმის მე-8 მუხლის მიხედვით UN Doc. CEDAW/C/2005/OP.8/MEXICO (27 იანვარი, 2005 წ.), აზნატი. 159.

მართლმსაჯულების არათანაბარ ხელმისაწვდომობას.¹⁸

ფემიციდზე ასევე გავლენას ახდენს ინტერსექციური დისკრიმინაცია – როდესაც ძალადობა ხდება არა მხოლოდ ქალის გენდერის, არამედ, იმავდროულად, სხვა ნიშნის გამოც – სოციალური მდგომარეობა, რასა, სექსუალური ორიენტაცია, ეთნიკური თუ რელიგიური კუთვნილება და ა.შ.

გაეროს სპეციალური მომხსენებელი ქალთა მიმართ ძალადობის საკითხზე განასხვავებს ფემიციდის 2 კატეგორიას: **აქტიური (პირდაპირი)** და **პასიური (არაპირდაპირი)** ფემიციდს. **აქტიური (პირდაპირი)** ფემიციდი მოიცავს ქალის მკვლელობას ოჯახში ძალადობის შედეგად; ინტიმური პარტნიორის მიერ ქალის მკვლელობას; ქალის მკვლელობას მიზოგინიური²⁰ მოტივით; ქალის მკვლელობას „ღირსების“ სახელით; შეიარაღებული კონფლიქტის დროს ჩადენილ ქალთა მკვლელობებს, როგორც ომის სტრატეგიას; მზითვთან დაკავშირებულ მკვლელობებს;²¹ ქალის სექსუალურ ორიენტაციასა და გენდერულ იდენტობასთან დაკავშირებულ მკვლელობებს (ლესბოფობიური და ტრანსფობიური ფემიციდი); ჩვილ გოგონათა მკვლელობას და სქესის სელექციას (ფეტიციდი); ქალის ეთნიკურ კუთვნილებასთან დაკავშირებულ მკვლელობებს და ა.შ.

პასიური (არაპირდაპირი) ფემიციდი მოიცავს: ქალის გარდაცვალებას უსაფრთხოების ნორმების დაუცველად ჩატარებული აბორტის გამო; დედათა სიკვდილიანობას; მავნე ტრადიციული პრაქტიკით (მაგალითად, გოგონათა სასქესო ორგანოს დასახიჩრებით) გამონეველ სიკვდილს; ტრეფიკინგთან, ნარკო-

¹⁸ ციტატა მითითებულია ინტერ-ამერიკულ სახელმძღვანელო ოქმში (იხ. ზემოთ), გვ. 14.

¹⁹ გაეროს სპეციალური მომხსენებლის ანგარიში (იხ. ზემოთ) A/HRC/20/16, 2012 წლის 23 მაისი, პარა. N16, ხელმისაწვდომია ბმულზე: http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/A.HRC.20.16_En.pdf

²⁰ მიზოგინია - სიძულვილი ქალთა ან გოგონათა მიმართ. იხ. Code, Lorraine, Encyclopedia of Feminist Theories, 1st ed. London: Routledge. 2000, გვ. 346. ISBN 0-415-13274-6.

²¹ პრაქტიკა გავრცელებულია ინდოეთში, პაკისტანში, ბანგლადეშში და ირანში და ითვალისწინებს საპატარძლოს/ახალგაზრდა ცოლის მკვლელობას/თვითმკვლელობამდე მიყვანას ქმრის ან ქმრის ოჯახის წევრების მიერ მისგან მზითვის დიდი ოდენობის გამოძალვის მიზნით (იხ. ქალთა მიმართ ძალადობის საკითხზე გაეროს სპეციალური მომხსენებლის ანგარიში, 23 მაისი, 2012 წ., A/HRC/20/16, გვ. 14, ხელმისაწვდომია ბმულზე - http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/A.HRC.20.16_En.pdf)

ტიკებით ვაჭრობასთან, ორგანიზებულ დანაშაულთან დაკავშირებულ მკვლევარებს; ქალთა გარდაცვალებას მათი უგულვებელყოფის, შიმშილის ან არასათანადო მოპყრობის გამო; ქალის გარდაცვალებას სახელმწიფო მოხელეთა მოქმედებების/უმოქმედობის შედეგად და ა.შ.

საერთაშორისო გამოცდილების საფუძველზე, გამოყოფენ ფემიციდის შემდეგ **ტიპებს**:²²

ინტიმური ფემიციდი: ქალის მკვლელობა მამაკაცის მიერ, რომელთანაც ქალს ჰქონდა ინტიმური (ემოციური ან/და სექსუალური) ურთიერთობა. დანაშაულის ჩამდენია მეუღლე, ყოფილი მეუღლე, სექსუალური პარტნიორი, ყოფილი სექსუალური პარტნიორი, შეყვარებული, ყოფილი შეყვარებული ან მამაკაცი, რომელთანაც ქალს ჰყავს შვილი. დანაშაული, შესაძლოა, ასევე ჩაიდინოს მამაკაცმა, რომელიც კლავს ქალს იმის გამო, რომ ქალი უარს ამბობს მასთან ინტიმურ (ემოციურ თუ სექსუალურ) ურთიერთობაზე.

ოჯახური ფემიციდი: ოჯახის წევრის ან ნათესავი ქალის მკვლელობა (რაც შეიძლება, ამასთანავე, იყოს ან არ იყოს ინტიმური ფემიციდი).

ასევე, გამოიყოფა **ტრანსფობიური ფემიციდი**,²³ **ლესბოფობიური ფემიციდი**,²⁴ **სექსუალური ფემიციდი**,²⁵ **არაინტიმური ფემიციდი**,²⁶ **სტიგმასთან დაკავშირებული ფემიციდი**,²⁷ **ბავშვთა**

²² იხ. ლათინო-ამერიკული სახელმძღვანელო ოქმი (იხ. ზემოთ), გვ. 15-16.

²³ ტრანსგენდერი ან ტრანსსექსუალი ქალის მკვლელობა მისი გენდერული იდენტობის ნიშნით, სიძულვილის მოტივით.

²⁴ ლესბოსელი ქალის მკვლელობა მისი სექსუალური ორიენტაციის ნიშნით, სიძულვილის მოტივით.

²⁵ ქალის მკვლელობა მისი გაუპატიურების (მოტაცების, წამების) გზით, ჩადენილი ინდივიდის ან ორგანიზებული ჯგუფის მიერ.

²⁶ ქალის მკვლელობა მისთვის უცნობი მამაკაცის მიერ, რომელთანაც ქალს არ ჰქონია ურთიერთობა. მაგალითად, უცნობი მამაკაცი აუპატიურებს და კლავს ქალს; ქალს კლავს მეზობელი მამაკაცი, რომელთანაც ქალს ურთიერთობა არ ჰქონია.

²⁷ ქალის მკვლელობა მისი სტიგმატიზირებული საქმიანობის გამო. მაგალითად, სექს-მუშაკის, სტრიპტიზის მოცეკვავის ან მასაჟისტი ქალის მკვლელობა. დამნაშავე სჩადის დანაშაულს, რადგან მიიჩნევს, რომ ქალი სიკვდილს იმსახურებს მისი საქმიანობის გამო.

ფემიციდი,²⁸ ასოციაციური ფემიციდი,²⁹ ტრეფიკინგთან დაკავშირებული ფემიციდი,³⁰ რასისტული ფემიციდი³¹ და ქალის სასქესო ორგანოს დასახიჩრებასთან დაკავშირებული ფემიციდი.³² სია ამომწურავი არ არის. ფემიციდის ეს კატეგორიები და ტიპები ურთიერთგადაამკვეთია და ქალის მკვლელობა, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, შეიძლება მოიცავდეს ფემიციდის ერთზე მეტ ტიპს.

- C. ფემიციდის თავიდან აცილების, გამოძიებისა და დასჯის ვალდებულება; დარღვეული უფლების აღდგენის და ზიანის ანაზღაურების ვალდებულება
1. ფემიციდი და ჯეროვანი გულისხმიერების (due diligence) სტანდარტი

ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სამართლის თანახმად, სახელმწიფო ვალდებულია, უზრუნველყოს ქალისა და მამაკაცის არა მხოლოდ ფორმალური თანასწორობა (შექმნას თანასწორობის საკანონმდებლო გარანტიები), არამედ აღიაროს სტრუქტურული უთანასწორობა და დისკრიმინაცია, რომელსაც ქალები განიცდიან თავიანთი გენდერის გამო. სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს არსებითი (შედეგების) და ტრანსფორმაციული თანასწორობა – მიაღწიოს მდგომარეობას, რომელშიც მოხდება საზოგადოებაში არსებული გენდერული როლების და იერარქიების გარდაქმნა ქალთა დაქვემდებარებული როლის აღმოსაფხვრელად.³³

²⁸ 14 წლამდე გოგონას მკვლელობა მამაკაცის მიერ, რომელსაც თავისი მდგომარეობით (ნათესაური კავშირი თუ სხვ.) აქვს კონტროლი ბავშვზე.

²⁹ მამაკაცის მიერ ერთი ქალის მკვლელობის ან მკვლელობის მცდელობისას მეორე ქალის სიცოცხლის მოსპობა. მსხვერპლი შეიძლება იყოს აღნიშნული ქალის ოჯახის წევრი, ნათესავი, მეგობარი ან უცხო პირი, რომელიც შეესწრო ქალის მკვლელობას/მკვლელობის მცდელობას.

³⁰ ქალის მკვლელობა ტრეფიკინგის შედეგად, ან მას შემდეგ, რაც იგი ტრეფიკინგის მსხვერპლი გახდა.

³¹ ქალის მკვლელობა გენდერის ნიშანთან ერთად რასისტული სიძულვილის მოტივით.

³² ქალის მკვლელობა ქალის სასქესო ორგანოს დასახიჩრების პრაქტიკასთან დაკავშირებული მოტივით.

³³ გაეროს ქალთა მიმართ ყველა ფორმის დისკრიმინაციის აღმოფხვრის კონვენციის კომენტარი [The UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, A Commentary], რედაქტორები: Marsha A. Freeman, Christine Chinkin, Beate Rudolf. Oxford University Press, 2012. გვ. 54-55.

კერძო პირთა მოქმედებების გამო, პასუხისმგებლობა ეკისრება სახელმწიფოს, თუ იგი არ გამოიჩინეს ჯეროვან გულისხმიერებას (due diligence). ჯეროვანი გულისხმიერება მოიცავს სახელმწიფოს მიერ დანაშაულის თავიდან აცილების, გამოძიების და დასჯის, ასევე, დაზარალებულთათვის კომპენსაციის გადახდის ვალდებულებას.³⁴ ამ სტანდარტებზე მიუთითა 2009 წელს ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ საქმეზე *Opuz v. Turkey*³⁵ და ქალთა მიმართ ძალადობის საკითხზე თავის მომდევნო საქმეებში. სტამბოლის კონვენცია ასევე ითვალისწინებს ჯეროვანი გულისხმიერების სტანდარტს.³⁶

სახელმწიფო ვალდებულია, მიიღოს ყოვლისმომცველი და მდგრადი ზომები, რათა ებრძოდეს ძალადობის გამომწვევ მიზეზებს, როგორც სისტემურ პრობლემას, მოახდინოს ძალადობის ეფექტური გამოძიება, დამნაშავეთა დასჯა, მსხვერპლთათვის დარღვეული უფლებების აღდგენა და მიყენებული ზიანის ანაზღაურება (რეპარაციები).³⁷

2. ფემიციდის თავიდან აცილების ვალდებულება

ქალთა მიმართ ძალადობის და ფემიციდის თავიდან აცილებისთვის სახელმწიფო ვალდებულია შექმნას ქალთა უფლებების დაცვის საკანონმდებლო მექანიზმები და მათი აღსრულების გარანტიები. სახელმწიფომ უნდა შეიმუშაოს ფემიციდთან ბრძოლის პოლიტიკა, გაატაროს ადმინისტრაციული და კულტურული ხასიათის ღონისძიებები, რათა არ მოხდეს დანაშაულის ჩადენა, უზრუნველყოფილი იყოს ქალებისათვის მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობა,³⁸ დამნაშავეთა დასჯა და მსხვერპლებისთვის მიყენებული ზიანის ანაზღაურება — რაც არის ფემიციდის პრე-

³⁴ CEDAW, ზოგადი რეკომენდაცია N19, ქალთა მიმართ ძალადობა, 1992, პარაგრაფი N9, იხ. ინგ. ენაზე: <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/recommendations/recomm.htm>

³⁵ *Opuz v. Turkey*, საჩივარი N33401/02, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2009 წლის 9 ივნისის გადაწყვეტილება. აღნიშნულ საქმედევნო ჯეროვანი გულისხმიერების სტანდარტზე მიუთითებდა CEDAW-კომიტეტი საქმეში *Fatma Yildirim v. Austria*, 2007 წლის 1-ლი ოქტომბრის გადაწყვეტილება.

³⁶ სტამბოლის კონვენცია (იხ. ზემოთ), მუხლი N5.

³⁷ გაეროს სპეციალური მომხსენებლის ანგარიში (იხ. ზემოთ) UN Doc. A/HRC/23/49 (14 მაისი, 2013 წ.), პარა. 20.

³⁸ IACHR, Access to Justice for Women Victims of Violence in the Americas (2007) (ხელმისაწვდომია ინგლისურ ენაზე), პარა. 5.

ვენციის ღონისძიებების შემადგენელი ნაწილი.³⁹

ფემიციდის შემთხვევაში, სახელმწიფოს პასუხისმგებლობა დგება მაშინ, თუ სახელმწიფომ იცოდა, ან უნდა სცოდნოდა, რომ ქალის სიცოცხლეს რეალური და მყისიერი საფრთხე ემუქრებოდა, მაგრამ არ მიიღო სათანადო ზომები ამ რისკის თავიდან ასაცილებლად და ქალის სიცოცხლის დასაცავად.⁴⁰ ეს ითვალისწინებს შემთხვევებს, როდესაც ძალადობის მსხვერპლმა ქალმა, ფემიციდის აქტამდე, მიმართა შესაბამის სახელმწიფო ორგანოებს და მოითხოვა დაცვა, ხოლო ამ ორგანოებმა არ/ვერ შეაფასეს მდგომარეობის სიმწვავე და ქალს სათანადო დახმარება არ აღმოუჩინეს. სტამბოლის კონვენციის თანახმად, უნდა მოხდეს სიცოცხლის მოსპობისა და ძალადობის განმეორების რისკის შეფასება და სხვადასხვა ორგანოს შორის კოორდინაცია მსხვერპლისთვის დახმარების აღმოსაჩენად.⁴¹ რისკის შეფასებისას მნიშვნელოვანია იმის გათვალისწინებაც, რომ, ხშირ შემთხვევაში, ძალადობის მსხვერპლი ქალები მხოლოდ მაშინ მიმართავენ დახმარებისთვის სათანადო ორგანოებს, როდესაც ძალადობა უკიდურეს ფაზას აღწევს.

სახელმწიფოს მიერ ზიანის მომტანი გენდერული სტერეოტიპების შეცვლა და აღმოფხვრა არის ფემიციდის პრევენციის ვალდებულების შემადგენელი ნაწილი.⁴² გაეროს ქალთა ყველა ფორმის დისკრიმინაციის აღმოფხვრის კონვენციის მე-5 მუხლის თანახმად, სახელმწიფოები ვალდებული არიან, ყველა ზომა მიიღონ, რათა „შეცვალონ მამაკაცთა და ქალთა ქცევის სოციალური და კულტურული მოდელები იმ ცრურწმენების აღმოფხვრისა და იმ ადათ-წესების და სხვა პრაქტიკის გასაუქმებლად, რომლებსაც საფუძვლად უდევს ერთ-ერთი სქესის არასრულფასოვნების ან უპირატესობის, ან მამაკაცთა და ქალთა როლების სტერეოტიპული აღქმა.“ ზიანის მომტანი გენდერული სტერეოტიპები, რომლებიც ამყარებენ ქალის დაქვემდებარებულ როლს, არის ქალებზე ძალადობის ერთ-ერთი მთავარი გამომწვევი მიზეზი. გენდერთან დაკავშირებული ცრურწმენები და პრაქტიკა, შესაძლოა, ქალს წარმოაჩენდეს დაცვის ობიექტად და, მისი კონ-

³⁹ იხ. მაგალითად, IACtHR, Case of González et al. (“Cotton Field”) v. Mexico, 2009 წლის 16 ნოემბრის გადაწყვეტილება, პარა. 252.

⁴⁰ Opuz v. Turkey (იხ. ზემოთ), პარა. 129.

⁴¹ სტამბოლის კონვენცია (იხ. ზემოთ), მუხლი 51.1.

⁴² CEDAW-ს კომიტეტი, R.K.B. vs. Turkey, UN Doc. CEDAW/C/51/D/28/2010 (13 აპრილი, 2012 წ.), პარა. 8.8.

ტროლის მიზნით, ამართლებდეს ძალადობას.⁴³

გენდერული სტერეოტიპები ზოგჯერ გავლენას ახდენს საკანონმდებლო ნორმების ფორმულირებაზე და ხელისუფლების შტოების წარმომადგენელთა და კერძო პირთა მოქმედებებზე.⁴⁴ დანაშაულის გამოძიებისა და სასამართლოში სისხლის სამართლის პროცესის დროს გენდერულმა მითებმა, ცრურწმენებმა და კულტურულმა სტერეოტიპებმა შესაძლოა გამოიწვიოს ბრალდებულის ან მსხვერპლის მოქმედებებისა და მტკიცებულებების არასწორი შეფასება. ასეთი მიდგომის გამო, შესაძლოა, არ მოხდეს საქმისათვის მნიშვნელოვანი მტკიცებულებების შეგროვება, რამაც, შესაძლებელია, გავლენა მოახდინოს საქმის შედეგზე და მნიშვნელოვანი საფრთხე შეუქმნას ქალებისათვის მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობას.⁴⁵

ინტერ-ამერიკული ოქმის თანახმად, გენდერული სტერეოტიპების ზეგავლენის შედეგია სახელმწიფოებში არასრულყოფილი საკანონმდებლო რეგულაციების არსებობა ოჯახში ძალადობისა და გენდერული ძალადობის საკითხებზე. გენდერული დაქვემდებარებულობა და სტერეოტიპები ასევე გავლენას ახდენს კანონების პრაქტიკაში აღსრულებაზე. მაგალითად, გამოძიებისა და სისხლის სამართლის პროცესის დროს დაზარალებული ქალის ჩვენების სანდოობა ზოგჯერ ფასდება იმის გათვალისწინებით, თუ რამდენად შეესაბამება მისი ქცევა გენდერულ ნორმებს; გავრცელებულია მიდგომა, რომ მსხვერპლმა დაიმსახურა ან გამოიწვია აგრესორისგან ძალადობა მისი საქციელის, ჩაცმულობის, ქცევის ან აგრესორთან ურთიერთობის გამო; დანაშაულის ფაქტების შეფასებისას ხდება მსხვერპლის/მოძალადის „სტანდარტულ“ სექსუალურ ქცევაზე მითითება; მამაკაცის მიცემული ჩვენება უფრო სანდოდ მიიჩნევა, ვიდრე ქალის; ხდება ქალის წარსული სექსუალური ცხოვრების გამოკვლევა და გათვალისწინება დანაშაულის ნიშნების არსებობის/დანაშაულის სიმძიმის შეფასებისას და ა.შ.⁴⁶

⁴³ გაეროს ქალთა მიმართ ყველა ფორმის აღმოფხვრის კომიტეტი, ზოგადი რეკომენდაცია N19, 1992 წ. აზნატი N11.

⁴⁴ იხ. K.B. vs. Turkey (იხ. ზემოთ), Un Doc. CEDAW/C/51/D/28/2010, პარა. 8.8.

⁴⁵ იხ. ინტერ-ამერიკული სახელმძღვანელო ოქმი (იხ. ზემოთ), გვ. 24, პარა. 61-64.

⁴⁶ ლათინო-ამერიკული სახელმძღვანელო ოქმი (იხ. ზემოთ), გვ. 25.

3. ფემიციდის გამოძიების და დასჯის ვალდებულება

სახელმწიფოს მიერ ფემიციდის გამოძიებას და დამნაშავეთა დასჯას განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს, რადგან ფემიციდი არ არის ქალებზე ძალადობის იზოლირებული შემთხვევა – იგი ხდება ქალთა მიმართ ძალადობის ზოგადი კონტექსტის ფარგლებში. ფემიციდის სწრაფი და ეფექტური გამოძიება და დამნაშავეთა სათანადო დასჯა მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ კონკრეტულ შემთხვევაში მართლმსაჯულების განხორციელების, არამედ ქალთა მიმართ ძალადობრივი დანაშაულების ზოგადი პრევენციისთვის.⁴⁷

ფემიციდის გამოძიება უნდა მოხდეს გენდერული ხედვის გათვალისწინებით, გენდერის საკითხებში სათანადოდ მომზადებული პირების მიერ,⁴⁸ ხოლო ბრალდებისა და სასამართლო ორგანოებმა საქმეზე უნდა ჩაატარონ გენდერული ანალიზი. თუ ბრალდების ორგანოებს არ აქვთ მიღებული სათანადო მომზადება გენდერის საკითხებში, გამოძიების დროს არ ხდება მნიშვნელოვანი მტკიცებულებების მოპოვება და გამოკვლევა. ამის გამო, შესაძლოა, გამოძიება არასწორი მიმართულებით წარიმართოს და ვერ მოხდეს ჭეშმარიტების დადგენა საქმეზე.⁴⁹ ამასთან, ფემიციდის გამოძიება არაეფექტურია ისეთ შემთხვევებში, როდესაც ბრალდების და სასამართლო ორგანოები გვერდს უვლიან დარღვევის სისტემურ ხასიათს და აანალიზებენ შემთხვევას, როგორც იზოლირებულ დანაშაულს.⁵⁰

მექსიკის უზენაესმა სასამართლომ 2015 წლის 25 მარტს პრეცედენტული გადაწყვეტილება მიიღო მეუღლის მიერ მარიანა ბუენდიას მკვლელობის საქმეზე (რომელიც თავდაპირველად არასწორად იყო დაკვალიფიცირებული თვითმკვლელობად). მარიანა ბუენდიას მკვლელობამდე მეუღლისგან სისტემატურად განიცდიდა ფიზიკურ, ფსიქოლოგიურ და სექსუალურ ძალადობას. უზენაესმა სასამართლომ აღნიშნა, რომ საგამოძიებო ორგანო ვალდებულია, ქალის მკვლელობის ყველა საქმე გამოიძიოს გენდერული ხედვით, გამოიკვლიოს საქმეში გენდერული დისკრიმ-

⁴⁷ იხ. მაგ. ადამიანის უფლებათა ინტერ-ამერიკული სასამართლო (IACtHR), Case of González et al. (“Cotton Field”) v. Mexico (16 ნოემბერი, 2009 წ.), პარა. 293-455.

⁴⁸ იხ. გაეროს სპეციალური მომხსენებლის ანგარიში (იხ. ზემოთ) UN Doc. A/HRC/23/49 (14 მაისი, 2013 წ.), პარა. 73. იხ. ასევე IACtHR, González et al. v. Mexico, (იხ. ზემოთ), პარა. 455.

⁴⁹ ლათინო-ამერიკული სახელმძღვანელო ოქმი (იხ. ზემოთ), გვ. 25-26.

⁵⁰ იხ. González et al. (“Cotton Field”) v. Mexico (იხ. ზემოთ), პარა. 366.

ინაციის არსებობა და დადგინოს, იყო თუ არა დანაშაული ფემიციდი. უზენაესმა სასამართლომ მიიჩნია, რომ მარიანა ბუენდიას საქმეში გამოძიება ვერ აკმაყოფილებდა აღნიშნულ კრიტიკურიუმებს და საქმე დააბრუნა ხელახლა გამოსაძიებლად.⁵¹

4. დარღვეული უფლებების აღდგენა და მიყენებული ზიანის ანაზღაურება (რეპარაციები)

გენდერული ძალადობის მსხვერპლებს და ფემიციდის მსხვერპლთა ოჯახის წევრებს აქვთ დარღვეული უფლებების აღდგენისა და მიყენებული ზიანის ანაზღაურების უფლება (რეპარაციები). სტამბოლის კონვენციის თანახმად, „სახელმწიფოებმა საკანონმდებლო თუ სხვა ზომებით [უნდა] უზრუნველყონ მსხვერპლთა უფლება, მოითხოვონ კომპენსაცია დამნაშავეებისგან... ადეკვატური სახელმწიფო კომპენსაცია უნდა გადაეცეს მათ, ვინც მიიღო სხეულის სერიოზული დაზიანება ან შეერყა ჯანმრთელობა იმ დონეზე, რომ მიყენებული ზიანი ვერ იფარება სხვა წყაროებით.“⁵²

ინტერ-ამერიკული სასამართლოს პრაქტიკა განამტკიცებს, რომ ფემიციდის საქმეებში რეპარაციები უნდა მოიცავდეს არა მხოლოდ ზიანის ანაზღაურებას მატერიალური ფორმით, არამედ დარღვევის და მსხვერპლის მიერ განცდილი ტანჯვის სიმბოლურ აღიარებასაც (symbolic redress) და დანაშაულის ზოგადი პრევენციის ფართო გარანტიებს. დარღვეული უფლებების აღდგენის პროცესში გათვალისწინებული უნდა იყოს სტრუქტურული დისკრიმინაცია, რომლის გამოც დარღვევა მოხდა და რეპარაციების მიზანი უნდა იყოს ამ მდგომარეობის შეცვლა.⁵³

გაეროს სპეციალური მომხსენებლის თანახმად, „რეპარაციები არ უნდა ითვალისწინებდეს მხოლოდ და მხოლოდ ქალის დაბრუნებას ძალადობამდე არსებულ მდგომარეობაში – რეპარაციებს უნდა ჰქონდეს ტრანსფორმაციული პოტენციალი.. რეპარაციების მიზანი, რამდენადაც შესაძლებელია, უნდა იყოს ყოვლისმომცველი სტრუქტურული სუბორდინაციის, გენდერული იერარქიების, სისტემური მარგინალიზების და სტრუქტურული უთანასწორო-

⁵¹ მექსიკის უზენაესი სასამართლო, საქმე N059/2015, 2015 წლის 25 მარტის გადაწყვეტილება. იხ. ბმულზე: <http://www.internet2.scjn.gob.mx/red2/comunicados/noticia.asp?id=3060> [ხელმისაწვდომია მხოლოდ ესპანურ ენაზე]

⁵² სტამბოლის კონვენცია (იხ. ზემოთ), მუხლი 30.

⁵³ Case of González et al. (“Cotton Field”) v. Mexico (იხ. ზემოთ), პარა. 450.

ბის აღმოფხვრა, რაც ქალთა მიმართ ძალადობის ძირეული მიზეზია.⁵⁴ ამ პროცესში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მსხვერპლის (მისი ოჯახის წევრის) მონაწილეობა და მისი ხედვის გათვალისწინება მართლმსაჯულების მიზნებსა და სამართლიანობის აღდგენასთან დაკავშირებით.

III. ფემიციდი საქართველოს კანონმდებლობაში

საქართველოს კანონმდებლობა დანაშაულს „ფემიციდი“ არ იცნობს. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსში არ არსებობს ცალკე მუხლი, რომელიც ფემიციდს, ანუ გენდერის ნიშნით ჩადენილ ქალის მკვლელობას/თვითმკვლელობამდე მიყვანას, დასჯადად გამოაცხადებდა. მკვლელობის ჩადენა გენდერის ნიშნით ასევე არ არის გამოყოფილი, როგორც განზრახ მკვლელობის დამამძიმებელი გარემოება.⁵⁵ შესაბამისად, ფემიციდის დანაშაულების სხვა სახის მკვლელობებისგან განცალკევებული კლასიფიკაცია და სტატისტიკის წარმოება არ ხდება.

მიუხედავად ფემიციდის, როგორც ცალკე მდგომი დანაშაულის, არარსებობისა, დღესდღეობით ფემიციდის გამოძიება და დასჯა მიმდინარეობს/შესაძლოა მიმდინარეობდეს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის (შემდგომში სსკ) შემდეგ მუხლებზე მითითებით:

განზრახ მკვლელობა (სსკ მუხლი 108); განზრახ მკვლელობა დამამძიმებელ გარემოებაში (სსკ მუხლი 109); განზრახ მკვლელობა უცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში (სსკ მუხლი 111); ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანება, რამაც გამოიწვია სიცოცხლის მოსპობა (სსკ მუხლი 117.2);⁵⁶ თვითმკვლელობამდე მიყვანა (სსკ მუხლი 115).

⁵⁴ ქალთა მიმართ ძალადობის საკითხზე გაეროს სპეციალური მომხსენებლის ანგარიში, UN Doc. A/HRC/14/22 (22 აპრილი, 2010 წ), პარა. 85.

⁵⁵ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 109-ე მუხლის მე-2 ნაწილის დ) ქვეპუნქტის თანახმად, დანაშაულის დამამძიმებელი გარემოებაა მისი ჩადენა რასობრივი, რელიგიური, ეროვნული ან ეთნიკური შეუწყნარებლობის გამო. გენდერული ნიშნით დანაშაულის ჩადენა არ არის გათვალისწინებული, როგორც დამამძიმებელი გარემოება.

⁵⁶ სსკ-ის 117.2 მუხლით დაკვალიფიცირებული დანაშაული ფემიციდია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მოხდა დანაშაულის არასწორი კვალიფიკაცია - როდესაც სწორი კვალიფიკაციის შემთხვევაში დანაშაული იქნებოდა განზრახ მკვლელობა (სსკ-ის 108-ე მუხლი), ან განზრახ მკვლელობა დამამძიმებელ გარემოებებში (სსკ-ის 109-ე მუხლი).

ზემოხსენებული მუხლებით შეიძლება კვალიფიცირდებოდეს როგორც ფემიციდი, ისე სხვა დანაშაულები, რომლებსაც არავითარი შემხებლობა არ აქვთ გენდერულ მოტივთან. აქედან გამომდინარე, იმისათვის, რომ განისაზღვროს, იყო თუ არა დანაშაული ფემიციდი, უნდა მოხდეს ზემოხსენებულ მუხლებზე გამოტანილი თითოეული განაჩენის (სადაც მსხვერპლი ქალია) გაანალიზება და საქმის გარემოებების მიხედვით იმის განსაზღვრა, თუ რომელ შემთხვევაში არის დანაშაული ფემიციდი.

ჩადენილ დანაშაულებში ოჯახური ფემიციდის იდენტიფიცირებას ამარტივებს სისხლის სამართლის კოდექსის მე-11¹ მუხლი, რომელიც განსაზღვრავს, თუ კოდექსის რომელი მუხლებით გათვალისწინებული ქმედების ჩადენა წარმოადგენს ოჯახურ⁵⁷ დანაშაულს. აქედან გამომდინარე, ოჯახური ფემიციდის (მეუღლის/ცოლის ან ყოფილი მეუღლის მკვლელობა გენდერის ნიშნით) იდენტიფიცირება შესაძლებელია, თუ ზემოხსენებული მუხლები სისხლის სამართლის კოდექსის მე-11¹ მუხლთან ერთად არის დაკვალიფიცირებული.

მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ ოჯახში (ან მის გარეთ) ჩადენილი ქალის **ყველა მკვლელობა**, ანუ მეუღლის/ყოფილი მეუღლის მიერ ქალის მკვლელობა (რაც სსკ-ის მე-11¹ მუხლით დაკვალიფიცირდება), **ავტომატურად არ ნიშნავს**, რომ ფემიციდია ჩადენილი. ფემიციდის განსაზღვრისას აუცილებელია, რომ დანაშაულს ჰქონდეს გენდერული ნიშანი, ანუ დამნაშავე მოქმედებდა ქალის გენდერთან დაკავშირებული მოტივით. ამასთან, **ფემიციდი არ არის მხოლოდ და მხოლოდ ოჯახში (მეუღლის ან ყოფილი მეუღლის მიერ) ჩადენილი ქალის მკვლელობა. ფემიციდი არის ქალის ყველა მკვლელობა (ჩადენილი ოჯახში თუ მის გარეთ, ოჯახის წევრის თუ სხვა პირის მიერ), რომელსაც აქვს გენდერული ნიშანი, ანუ უკავშირდება გენდერულ დისკრიმინაციას, ქალის ქცევის კონტროლს, მის მიმართ მესაკუთრულ დამოკიდებულებას, გენდერულ ძალადობას ან/და სუბორდინაციას, ასევე, ქალის თვითმკვლელობამდე მიყვანა (სსკ-ის 115-ე მუხლი), ზემოხსენებული მიზეზებით.** თუმცა, ამის მიუხედავად, ყველაზე ხშირ შემთხვევებში, როდესაც ხდება ქმრის/ყოფილი ქმრის მიერ ცოლის/ყოფილი ცოლის მკვლელობა (და დანა-

⁵⁷ ამ მუხლის მიზნებისთვის ოჯახის წევრად ითვლება: მეუღლე, დედა, მამა, პაპა, ბებია, შვილი (გერი), შვილობილი, მშვილებელი, მშვილებლის მეუღლე, ნაშვილები, მიმღები ოჯახი (დედობილი, მამობილი), მეურვე, შვილიშვილი, და, მძა, მეუღლის მშობლები, სიმე, რძალი, ყოფილი მეუღლე, აგრეთვე პირები, რომლებიც მუდმივად ეწევიან ან ეწეოდნენ ერთიან საოჯახო მეურნეობას.

შაული კვალიფიცირდება მე-11¹ მუხლით), დანაშაულის გარემოებები აჩვენებს, რომ სწორედ ფემიციდთან გვაქვს საქმე.

განზრახ მკვლელობის (სსკ-ის 108-ე მუხლი) შემთხვევაში სასჯელის მინიმალური ზომა არის 7 წლით, ხოლო მაქსიმალური – 15 წლით თავისუფლების აღკვეთა. თუ მკვლელობა ჩადენილია დამამძიმებელ გარემოებებში, მაგალითად, არაერთგზის, განსაკუთრებული სისასტიკით, წინასწარი შეცნობით ორსული ქალის მიმართ და ა.შ.⁵⁸ (სსკ-ის 109-ე მუხლი), დამნაშავეს შეიძლება სასჯელად დაენიშნოს თავისუფლების აღკვეთა 11 წლიდან უვადო თავისუფლების აღკვეთამდე – დამამძიმებელი გარემოების ხასიათისა და სპეციფიკის გათვალისწინებით. თვითმკვლელობამდე მიყვანა (სსკ-ის 115-ე მუხლი) სასჯელად ითვალისწინებს თავისუფლების შეზღუდვას 3 წლამდე ვადით ან თავისუფლების აღკვეთას 2-დან 4 წლამდე ვადით. ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანება, რამაც სიცოცხლის მოსპობა გამოიწვია (სსკ-ის 117.2 მუხლი) 4-დან 7 წლამდე თავისუფლების აღკვეთით ისჯება. თუ მკვლელობა აფექტის მდგომარეობაში მოხდა (უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობა, სსკ-ის 111-ე მუხლი), დამნაშავე 3 წლამდე თავისუფლების შეზღუდვით ან 1-დან 3 წლამდე თავისუფლების აღკვეთით ისჯება. მე-11¹ მუხლს აქვს ოჯახურ დანაშაულებზე სტატისტიკის წარმოების ფუნქცია და, ცალკე აღებული, ვერ ახდენს გავლენას სასჯელის სახესა და ზომაზე.

ზემოხსენებულიდან გამომდინარე, თუ ხდება დანაშაულის არასწორი კვალიფიკაცია ფემიციდის დროს – მაგ. ჩადენილია განზრახ მკვლელობა (სსკ-ის 108-ე მუხლი) და დანაშაული კვალიფიცირდება ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანებად, რამაც სიცოცხლის მოსპობა გამოიწვია (სსკ-ის 117.2 მუხლი), დამნაშავისთვის

⁵⁸ სსკ 109-ე მუხლი ითვალისწინებს განზრახ მკვლელობის ჩადენის შემდეგ დამამძიმებელ გარემოებებს: განზრახ მკვლელობა, ჩადენილი - „მძელად ხელში ჩაგდებასთან დაკავშირებით; ისეთი საშუალებით, რომელიც განზრახ უქმნის საფრთხეს სხვათა სიცოცხლეს ან ჯანმრთელობას; სხვა დანაშაულის დაფარვის ან მისი ჩადენის გაადვილების მიზნით; დამნაშავისთვის წინასწარი შეცნობით ორსული ქალისა; დამნაშავისათვის წინასწარი შეცნობით არასრულწლოვნისა ან უმწეო მდგომარეობაში მყოფისა; ხულიგნური ქვენა გრძნობით; რასობრივი, რელიგიური, ეროვნული ან ეთნიკური შეუწყნარებლობის გამო; ჯგუფურად; ორი ან მეტი პირისა; განსაკუთრებული სისასტიკით; ანგარებით ან შეკვეთით; მსხვერპლის სხეულის ორგანოს, ორგანოს ნაწილის ან ქსოვილის გადანერგვის ანდა სხვაგვარად გამოყენების მიზნით; არაერთგზის (გარდა ამ კოდექსის 110-ე-114-ე მუხლებით გათვალისწინებული მკვლელობებისა); მსხვერპლის ან მისი ახლო ნათესავის სამსახურებრივ საქმიანობასთან ან საზოგადოებრივი მოვალეობის შესრულებასთან დაკავშირებით.“

დანიშნული სასჯელის ყველაზე დიდი ზომა შესაძლოა იყოს 7 წლით თავისუფლების აღკვეთა, ნაცვლად თავისუფლების აღკვეთისა 15 წლის ვადით, რასაც სსკ-ის 108-ე მუხლი ითვალისწინებს.

ამასთან, განზრახ მკვლელობის დამამძიმებელ გარემოებად კანონმდებელი დისკრიმინაციულ მოტივსაც მოიაზრებს – მკვლელობა, რომელიც ჩადენილია რასობრივი, რელიგიური, ეროვნული ან ეთნიკური შეუწყნარებლობის გამო (სსკ-ის 109.2 მუხლი), უფრო მკაცრად ისჯება, ვიდრე მკვლელობა დამამძიმებელი გარემოებების არარსებობისას. ამგვარი მკვლელობისთვის სასჯელია თავისუფლების აღკვეთა ვადით 13-დან 17 წლამდე (განსხვავებით 108-ე მუხლისგან, რომელიც 7-დან 15 წლამდე თავისუფლების აღკვეთას ითვალისწინებს). თუმცა, აღნიშნული მუხლი, დამამძიმებელ გარემოებად მხოლოდ ზემოხსენებული მოტივით ჩადენილ დისკრიმინაციას მოიაზრებს და არ ითვალისწინებს დისკრიმინაციას სქესის/გენდერის საფუძველზე, რაც ფემიციდის შემდგენელი ნაწილია. აქედან გამომდინარე, გენდერული ნიშნით ჩადენილი მკვლელობა, სხვა დამამძიმებელი გარემოებების არარსებობის შემთხვევაში, სსკ-ის 109-ე მუხლით ვერ დაკვალიფიცირდება.

მნიშვნელოვანია, აღინიშნოს, რომ თუ დანაშაულის ჩადენის მოტივია გენდერის ნიშნით განპირობებული დისკრიმინაცია, სსკ-ის 53.3¹ მუხლის თანახმად, ეს გარემოება ამძიმებს ჩადენილი ქმედების ხარისხს და იგი მხედველობაში მიიღება/უნდა მიიღებოდეს სასამართლოს მიერ სასჯელის დანიშვნის დროს. ამ მუხლის თანახმად, დანაშაულის ჩადენა რასის, კანის ფერის, ენის, სქესის, სექსუალური ორიენტაციის, გენდერული იდენტობის, ასაკის, რელიგიის, პოლიტიკური ან სხვა შეხედულების, შეზღუდული შესაძლებლობის, მოქალაქეობის, ეროვნული, ეთნიკური ან სოციალური კუთვნილების, წარმოშობის, ქონებრივი ან წოდებრივი მდგომარეობის, საცხოვრებელი ადგილის ან დისკრიმინაციის შემცველი სხვა ნიშნით შეუწყნარებლობის მოტივით, არის პასუხისმგებლობის დამამძიმებელი გარემოება ამ კოდექსით გათვალისწინებული ყველა შესაბამისი დანაშაულისათვის.

შესაბამისად, დღეს მოქმედი სისხლის სამართლის კანონმდებლობით, ფემიციდის კვალიფიკაციისა და იდენტიფიცირებისთვის ყველაზე რელევანტური (თუმცა – არასაკმარისი) საშუალებაა, დანაშაულის კვალიფიკაციისას, სსკ-ის შესაბამის მუხლთან ერთად, 53-ე მუხლის მე-3¹ ნაწილზე მითითება. აღნიშნული მუხლის გამოყენება შესაძლებელია იმ შემთხვევაში, თუ სისხლის სამართლის კოდექსის ის მუხლი ან მუხლის ნაწილი, რომლითაც დაკვალ-

იფიცირდა კონკრეტული შემთხვევა, დანაშაულის შემადგენლობის ნიშნად არ ითვალისწინებს დისკრიმინაციას დამამძიმებელი გარემოების სახით.⁵⁹ ამის მიუხედავად, 53-ე მუხლის მე-3¹ ნაწილი საქართველოს სასამართლო პრაქტიკაში არასოდეს გამოყენებულა არც ქალებისა და არც სხვა პირების მიმართ ჩადენილი დისკრიმინაციული დანაშაულების შემთხვევაში.⁶⁰ შესაბამისად, თუ ფემიციდის დროს დანაშაულის კვალიფიკაციისას მოხდება 53-ე მუხლის მე-3¹ ნაწილზე მითითება და მისი მეშვეობით სასჯელის დამძიმება, მეტად იქნება შესაძლებელი ფემიციდის, როგორც ქალის მიმართ გენდერის ნიშნით ჩადენილი დანაშაულის, აღიარება სასამართლოს მიერ, დანაშაულის სტატისტიკის შექმნა და დამნაშავისთვის ქმედების შესაბამისი სასჯელის შეფარდება.

IV. ბრალდების ორგანოებისა და სასამართლოების როლი ფემიციდის საქმეებზე

საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობის თანახმად, დანაშაულის გამოძიება უნდა მოხდეს „ყოველმხრივ, სრულად და ობიექტურად.“⁶¹ პროკურატურა, როგორც სისხლისსამართლებრივი დევნის ორგანო, ხელმძღვანელობს გამოძიების პროცესს და სასამართლო პროცესზე მას ეკისრება ტვირთი, რომ ამტკიცოს პირის ბრალეულობა.⁶²

სისხლის სამართლის პროცესი წარმოებს შეჯიბრებითი მოდელის საფუძველზე.⁶³ სასამართლო ვალდებულია, ბრალდებისა და დაცვის მხარეებს შეუქმნას თანაბარი შესაძლებლობები და არც ერთ მათგანს არ მიანიჭოს უპირატესობა.⁶⁴ „აღნიშნულ მოდელში მოსამართლის მიმართ ნეიტრალურობისა და პასიურობის მოლოდინი მოქმედებს. შეჯიბრებითი პროცესი დაფუძნებულია რწმენაზე, რომ სათანადოდ მომზადებული და დაინტერესებული მხარეები სასამართლოს წარუდგენენ საკმარის ინფორმაციასა და არგუმენტებს, ხოლო მოსამართლის ძირითად ამოცანას მხარეთათვის ასეთი შესაძლებლობის უზრუნველყოფა წარმოად-

⁵⁹ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი (სსკ), 53-ე მუხლის მე-4 ნაწილი.

⁶⁰ საქართველოს საერთო სასამართლოებიდან გამოთხოვნილი საჯარო ინფორმაცია 2015 წლის დეკემბრის მდგომარეობით.

⁶¹ საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი (სსსკ), მუხლი 37.2.

⁶² სსსკ-ის 32-ე და 33-ე მუხლები.

⁶³ სსსკ-ის მე-9 და 25-ე მუხლები.

⁶⁴ სსსკ-ის 25.1 მუხლი.

გენს.⁶⁵ შესაბამისად, ფემიციდის საქმეებზე ბრალდებისა და სასამართლო ორგანოების მოქმედებათა შეფასებისას მოსამართლის შეზღუდული როლი აუცილებლად უნდა იყოს გათვალისწინებული.

დანაშაულის თაობაზე მტკიცებულებათა მოპოვება და წარდგენა არის ბრალდების მხარის ვალდებულება. სასამართლოს ეკრძალება ბრალდების დამადასტურებელ ან დაცვის ხელშემწყობ მტკიცებულებათა დამოუკიდებლად მოპოვება და გამოკვლევა. მტკიცებულებათა მოპოვება და წარდგენა მხარეების კომპეტენციაა. მოსამართლეს, მხოლოდ გამონაკლის შემთხვევაში, მხარეებთან შეთანხმებით, შეუძლია დასვას დამაზუსტებელი კითხვა, თუ ეს აუცილებელია სამართლიანი სასამართლოს უზრუნველსაყოფად.⁶⁶

ზემოხსენებულიდან გამომდინარე, სწორედ ბრალდების მხარეა ვალდებული, მიანოდოს სასამართლოს მნიშვნელოვანი ინფორმაცია შესაძლო დანაშაულთან დაკავშირებულ გარემოებებზე. ეს თანაბრად ეხება როგორც დანაშაულის მაკვალიფიცირებელ, ისე სასჯელის დამამძიმებელ და შემამსუბუქებელ გარემოებებს. მაგალითად, სწორედ ბრალდებამ უნდა წარუდგინოს სასამართლოს მტკიცებულებები (მონმეთა დაკითხვის მეშვეობით და სხვა ფორმებით) ფემიციდის საქმეში არსებული დისკრიმინაციული მოტივის თაობაზე და დაანახოს სასამართლოს დანაშაულში გენდერის ნიშნის არსებობა.

სასჯელის სახისა და ზომის შეფარდება მოსამართლის პრეროგატივაა შესაბამისი მუხლით განსაზღვრული სასჯელის მინიმალური და მაქსიმალური ზომის ფარგლებში. ბრალდების მხარე არ იღებს მონაწილეობას სასჯელის დანიშვნაში. მსჯავრდებულისთვის დანიშნულ სასჯელზე მთლიანად მოსამართლეა პასუხისმგებელი.

საპროცესო შეთანხმების დამტკიცების დროს სასამართლო საქმეს არსებითად არ განიხილავს. როდესაც საქმეზე საპროცე-

⁶⁵ „საქართველოს უზენაესი სასამართლოს კონსტიტუციური წარდგინება საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 306-ე მუხლის მე-4 ნაწილის კონსტიტუციურობის თაობაზე და საქართველოს უზენაესი სასამართლოს კონსტიტუციური წარდგინება საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 297-ე მუხლის „ზ“ ქვეპუნქტის კონსტიტუციურობის თაობაზე“, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 29 სექტემბრის გადაწყვეტილება №31/608,609, II-15.

⁶⁶ სსსკ, მუხლი 25.2

სო შეთანხმება იდება, ბრალდებული აღიარებს დანაშაულს და უთანხმდება პროკურორს სასჯელის, ბრალდების შემსუბუქების ან ნაწილობრივ მოხსნის თაობაზე,⁶⁷ ხოლო შემდგომ საპროცესო შეთანხმებას ამტკიცებს სასამართლო.⁶⁸ სასამართლოს, მხარეთა თანხმობის შემთხვევაში, უფლება აქვს, ცვლილება შეიტანოს საპროცესო შეთანხმების პირობებში.⁶⁹

მოსამართლე არ არის ვალდებული, დაამტკიცოს ბრალდებისა და დაცვის მხარეებს შორის დადებული საპროცესო შეთანხმება – მას, ამ მხრივ, დისკრეციული უფლებამოსილება აქვს და გადანყვეტილებას კანონის საფუძველზე იღებს.⁷⁰ სასამართლოს ეს უფლება მნიშვნელოვანი ბერკეტია საპროცესო შეთანხმების პირობების სამართლიანობის გასაკონტროლებლად და ამ ინსტიტუტის ბოროტად გამოყენების პრევენციას ემსახურება. ამდენად, ფემიციდის საქმეებზე, საჯარო ინტერესზე დაყრდნობით, სასამართლოს უფლება აქვს, არ დაამტკიცოს ისეთი საპროცესო შეთანხმება, რომელიც არაადეკვატურ სასჯელს განუსაზღვრავს მსჯავრდებულს.

გამოძიების წარმოებისას, საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამშრომლები, შესაძლო დისკრიმინაციული მოტივის არსებობის შემთხვევაში, ვალდებულნი არიან, მიუთითონ სისხლის სამართლის კოდექსის 53.3¹ მუხლზე, რაც დისკრიმინაციული მოტივით დანაშაულის ჩადენას გულისხმობს.⁷¹ პროკურორები-სთვის მსგავსი ინსტრუქცია არ არსებობს.⁷² ამის მიუხედავად, ბრალდების მხარე ვალდებულია, მოიპოვოს და სასამართლოში წარადგინოს ყველა ის მტკიცებულება, რომელიც მიუთითებს დანაშაულის გენდერულ ნიშანზე და სქესის ნიშნით დისკრიმინაციაზე. თუ საგამოძიებო ორგანო, დანაშაულში გენდერის ნიშნის არსებობის შემთხვევაში, არ წარადგენს სასამართლოში შესაბამის

⁶⁷ სსკ, მუხლი 209.1.

⁶⁸ სსკ, მუხლი 212.1.

⁶⁹ სსკ, მუხლი 213.6.

⁷⁰ სსკ, მუხლი 212.5.

⁷¹ საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის მითითება N47, საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს დანაყოფების მიერ დისკრიმინაციის პრევენციისა და ამ ნიშნით ჩადენილ სამართალდარღვევებზე ეფექტიანი რეაგირების ღონისძიებების განხორციელების შესახებ, 23.12.2014.

⁷² საქართველოს მთავარი პროკურატურის ინფორმაცია 2015 წლის 24 ნოემბრის მდგომარეობით. საქართველოს მთავარი პროკურატურის 2016 წლის 8 იანვრის N13/1285 წერილის თანახმად, საქართველოს მთავარი პროკურატურა 53.3¹ მუხლით გათვალისწინებულ საკითხზე სტატისტიკურ ინფორმაციას არ აწარმოებს.

მტკიცებულებებს და სხვა რელევანტურ ინფორმაციას, ირღვევა დანაშაულის ყოველმხრივი, სრული და ობიექტური გამოძიების ვალდებულება.

სასამართლო ვალდებულია, სათანადო შეფასება მისცეს მის წინაშე წარმოდგენილ მტკიცებულებებს და დაუძიოს დამნაშავეს სასჯელი გენდერული დანაშაულის ჩადენის გამო. თუმცა, მეორე მხრივ, სასამართლო მოკლებულია შესაძლებლობას, დანაშაულის გენდერული ნიშნით ჩადენის თაობაზე პროკურორის მიერ მტკიცებულებების წარმოუდგენლობის შემთხვევაში, თავად გამოიკვლიოს დანაშაულის მოტივი და განიხილოს დანაშაულში არსებული შესაძლო დისკრიმინაციული ნიშნები.

რაც შეეხება დანაშაულის კვალიფიკაციას, მოსამართლე არ არის უფლებამოსილი, გადააკვალიფიციროს დანაშაული უფრო ძვირად დანაშაულზე, ვიდრე ბრალდების მხარის მიერ არის წარდგენილი. მაგალითად, თუ ფემიციდის დანაშაულს პროკურატურა აკვალიფიცირებს, როგორც ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანებას, რასაც სიცოცხლის მოსპობა მოჰყვა (სსკ-ის 117.2 მუხლი), სასამართლოს არ შეუძლია, ზეგავლენა მოახდინოს აღნიშნულზე და განაჩენით დაადგინოს, რომ ჩადენილია განზრახ მკვლელობა (სსკ-ის 108-ე მუხლი). მოსამართლე უფლებამოსილია, დანაშაული გადააკვალიფიციროს იმავე ხარისხის ან უფრო მსუბუქ დანაშაულზე.⁷³

სასამართლოს განაჩენი, გარდა კანონიერისა, უნდა იყოს დასაბუთებული და სამართლიანი.⁷⁴ განაჩენი უნდა ემყარებოდეს სასამართლო პროცესზე გამოკვლეულ ეჭვის გამომრიცხავ მტკიცებულებებს და განაჩენში ჩამოყალიბებული ყველა დასკვნა და გადანყვებილება უნდა იყოს დასაბუთებული. განაჩენი უნდა იყოს სამართლიანი, ანუ სასჯელი უნდა შეესაბამებოდეს მსჯავრდებულის პიროვნებას და მის მიერ ჩადენილი დანაშაულის სიმძიმეს.⁷⁵

ამდენად, ფემიციდის საქმეებზე, როგორც ბრალდების ორგანოებს, ისე სასამართლოს, თავიანთი უფლებამოსილების ფარ-

⁷³ სსკ-ის 273-ე მუხლის 1-ლი ნაწილი; სახელმძღვანელო წინადადებები სისხლის სამართლის საქმეზე განაჩენის ფორმის, მისის დასაბუთებულობისა და ტექსტის სტილისტიკური გამართულობის თაობაზე (საქართველოს უზენაესი სასამართლო), 2015, 108.

⁷⁴ სსკ-ის მუხლი 19.1.

⁷⁵ სსკ-ის მუხლი 259.

გლებში, მნიშვნელოვანი პასუხისმგებლობა აკისრიათ სისხლის სამართლის საქმის წარმოებისა და სამართლიანი პროცესის უზრუნველყოფის თვალსაზრისით. ბრალდების და სასამართლო ორგანოების მიერ, მათი უფლებამოსილების ფარგლებში, გენდერის ნიშნით ჩადენილი მკვლელობების/თვითმკვლელობამდე მიყვანის სათანადო შეფასების გარეშე დატოვება ეწინააღმდეგება სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპს, არყვეს ძალადობის მსხვერპლი ქალების და მათი ოჯახების ნდობას სამართალდამცავი ორგანოებისა და მართლმსაჯულების სისტემის მიმართ და ინარჩუნებს საზოგადოებაში არსებულ გენდერულ დისკრიმინაციასა და სუბორდინაციას.

V. სასამართლოს განაჩენების ანალიზი 2014 წელს ჩადენილი ფემიციდის დანაშაულების საქმეებზე

A. 2014 წელს ჩადენილ ფემიციდის დანაშაულებზე გამოტანილ განაჩენთა ძირითადი ტენდენციები

კვლევა აანალიზებს საქართველოში მოქმედი პირველი ინსტანციის სასამართლოების 12 განაჩენს ფემიციდის საქმეებზე. 5 განაჩენი გამოიტანა თბილისის საქალაქო სასამართლომ, 3 განაჩენი – თელავის რაიონულმა სასამართლომ, 1 განაჩენი – რუსთავის და 1 – ქუთაისის საქალაქო სასამართლოებმა, 1 განაჩენი – ოზურგეთის და 1 – ხელვაჩაურის რაიონულმა სასამართლოებმა. დანაშაულის ჩადენის თარიღი თითოეულ შემთხვევაში არის 2014 წელი.

7 საქმეზე დანაშაული ჩაიდინა მსხვერპლის მეუღლემ (მამაკაცმა), 3 შემთხვევაში – მსხვერპლის ყოფილმა მეუღლემ, 1 შემთხვევაში – მსხვერპლის ინტიმურმა პარტნიორმა და 1 შემთხვევაში – სავარაუდოდ ყოფილმა ინტიმურმა პარტნიორმა. აქედან გამომდინარე, 10 საქმეში დანაშაული იყო ინტიმური და, ამასთან, ოჯახური ფემიციდი – ვინაიდან დამნაშავე მსხვერპლის მეუღლე ან ყოფილი მეუღლეა; 2 შემთხვევაში – ინტიმური ფემიციდი – ვინაიდან დამნაშავე არ არის მსხვერპლის მეუღლე/ყოფილი მეუღლე, არამედ მას მსხვერპლთან ჰქონდა ინტიმური ურთიერთობა.

7 შემთხვევაში დანაშაული დაკვალიფიცირდა, როგორც განზრახ მკვლელობა (სსკ-ის 108-ე მუხლი), 1 შემთხვევაში – განზრახ მკვლელობა დამამძიმებელ გარემოებებში (სსკ 109.3-ე მუხლი – არაერთგზის ჩადენილი მკვლელობა), 3 შემთხვევაში – ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანება, რამაც გამოიწვია სიცოცხლის

მოსპობა (სსკ-ის 117.2 და სსკ-ის 117.8 მუხლები), ხოლო 1 შემთხვევაში – თვითმკვლელობამდე მიყვანა (სსკ-ის 115-ე მუხლი).

სასამართლომ დანაშაულის ჩადენის მოტივი მხოლოდ 5 საქმეში გამოყო: 2 შემთხვევაში დამნაშავემ მკვლელობა ეჭვიანობის მოტივით ჩაიდინა, ხოლო დანარჩენ 3 საქმეში – ეჭვიანობით, მსხვერპლის „არაჯანსაღი ცხოვრებით“⁷⁶ და ურთიერთშელაპარაკების საფუძველზე გამონგეული შურისძიების გამო. დანარჩენ 7 საქმეში სასამართლოს განაჩენი საერთო არ შეიცავს მსჯელობას მოტივზე. მკითხველს დანაშაულის შესაძლო მოტივის განსაზღვრა შეუძლია მხოლოდ განაჩენში აღწერილი გარემოებების ანალიზის საფუძველზე. საპროცესო შეთანხმების გაფორმების შემთხვევაში, განაჩენი არ იძლევა საკმარის ინფორმაციას მოტივის სათანადო იდენტიფიცირებისთვის.

ფემიციდის 2 შემთხვევაში, დამნაშავე სამართალდამცავი ორგანოს წარმომადგენელი იყო და ჰქონდა სამსახურებრივ-სამტაცო იარაღის ტარების უფლება, რომლითაც მკვლელობა ჩაიდინა: 1 შემთხვევაში – მსჯავრდებული ფინანსთა სამინისტროს საგამოძიებო სამსახურის სპეციალური დანიშნულების რაზმის დაცვის სამმართველოს მთავარი ინსპექტორია, ხოლო მეორე შემთხვევაში – საქართველოს შს სამინისტროს ზესტაფონის რაიონული სამმართველოს უბნის ინსპექტორ-გამომძიებელი. 1 შემთხვევაში დამნაშავე უკანონოდ ატარებდა იარაღს, რომლითაც მან დანაშაულის ჩადენა სცადა, ხოლო ვინაიდან იარაღმა არ გაისროლა, მსჯავრდებულმა მკვლელობა განახორციელა მეუღლისთვის მანქანის დაჯახებით; 5 შემთხვევაში დანაშაულის იარაღი იყო სამზარეულოს დანა; 1 შემთხვევაში – ნაჯახი; 1 შემთხვევაში – იატაკის სანმენდი ჯოხი; 1 საქმეში დამნაშავემ ცემის შედეგად მოკლა ცოლი; ხოლო თვითმკვლელობამდე მიყვანის 1 შემთხვევაში დანაშაული მოხდა ღირსების შემლახველი მესიჯების გაგზავნის მეშვეობით.

ფემიციდის ჩადენის ადგილი 3 შემთხვევაში იყო საჯარო სივრცე (სკვერი, მინდორი და ქუჩა), ხოლო დანარჩენ 9 შემთხვევაში – მსხვერპლის საცხოვრებელი სახლი.

ფემიციდის ჩადენისას დამნაშავე სხვა დანაშაულისთვის ნასამართლვე იყო 4 შემთხვევაში. ფემიციდის ჩადენის დროს 1 დამნაშავე იყო შეზღუდული შერაცხადობის მქონე, ხოლო მეორეს – დანაშაულის ჩადენის შემდეგ, იზოლაციის პირობებში განუვი-

⁷⁶ რუსთავის საქალაქო სასამართლოს 2014 წლის 7 მაისის განაჩენი, საქმე N1-252-14.

თარდა ფსიქიკური აშლილობა. დანარჩენი პირები დანაშაულის ჩადენისას შერაცხადები იყვნენ.

სასამართლომ 9 საქმე არსებითად განიხილა, ხოლო 3 საქმეზე დაიდო საპროცესო შეთანხმება – ბრალდებულმა აღიარა დანაშაული. აღნიშნული 3 საქმიდან 1 შემთხვევაში, ფემიციდის ჩადენამდე, პირი ნასამართლევი იყო განზრახ მკვლელობის მცდელობისთვის; მეორე შემთხვევაში – საპროცესო შეთანხმება დაიდო თვითმკვლელობამდე მიყვანის ფაქტზე.

ფემიციდისთვის რეალური სასჯელის მინიმალური სახე და ზომა იყო ჯარიმა 2000 ლარის ოდენობით (4 წლით თავისუფლების აღკვეთა განისაზღვრა პირობით მსჯავრად. საქმე ეხებოდა თვითმკვლელობამდე მიყვანას), ხოლო მაქსიმალური – 15 წლით თავისუფლების აღკვეთა (მიესაჯა ნასამართლობის მქონე პირს საპროცესო შეთანხმების შედეგად).

2 შემთხვევაში, დამნაშავეს, ფსიქიკური დაავადების გამო, სასჯელის მოხდა გამოჯანმრთელებამდე დაუდგინდა აკად. ბ. ნა-ნიეშვილის სახელობის ფსიქიკური ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრში, ხოლო დანარჩენ შემთხვევებში – საერთო წესით, სასჯელალსრულების დანესებულებაში.

B. ფემიციდის მოტივის გამოკვლევა

ფემიციდს ადამიანის სიცოცხლის წინააღმდეგ მიმართული სხვა დანაშაულებისგან განასხვავებს მსხვერპლის და დამნაშავეს იდენტობა და დანაშაულის ჩადენის მოტივი. მამაკაცის მიერ ქალის სიცოცხლის მოსპობა შესაძლოა დაკვალიფიცირდეს ფემიციდად, თუ დანაშაულის ჩადენის მოტივი კავშირშია გენდერული ძალადობის ზოგად კონტექსტთან ან ქალის მიმართ დისკრიმინაციულ დამოკიდებულებასთან. ფემიციდის ჩადენის მოტივი ასევე დაკავშირებულია დამნაშავეს მიერ მსხვერპლის დაქვემდებარებულ ობიექტად აღქმასთან, რომელიც უნდა ემორჩილებოდეს მამაკაცს, როგორც დომინანტ და უპირატესობის მქონე სუბიექტს.⁷⁷

დანაშაულის მოტივთან მიმართებით მნიშვნელოვან რეგულირებას ადგენს სსკ-ის 273-ე მუხლის 1-ლი ნაწილი, რომლის თანახმადაც, გამამტყუნებელი განაჩენის აღწერილობით-სამოტივაციო ნაწილი უნდა შეიცავდეს იმ დანაშაულებრივი ქმედების

⁷⁷ იხ. ინტერ-ამერიკული სახელმძღვანელო ოქმი (იხ. ზემოთ), გვ. 35.

აღწერას, რომელიც სასამართლომ დადგენილად ცნო. განაჩენში მითითებული უნდა იყოს მისი ჩადენის ადგილი, დრო და ხერხი, ბრალის ფორმა, **დანაშაულის მოტივი**, მიზანი და შედეგი. შესაბამისად, მოტივის დადგენა სისხლის სამართალწარმოების პროცესში მოსამართლის ერთ-ერთი მთავარი ფუნქციაა, რომლის შეუსრულებლობამაც შეიძლება ეჭვქვეშ დააყენოს თავად განაჩენის კანონიერება ან/და დასაბუთებულობა.

კვლევის ფარგლებში გაანალიზებული ფემიციდის 12 განაჩენიდან სასამართლომ დანაშაულის ჩადენის მოტივი მხოლოდ 5 შემთხვევაში გამოკვეთა: 2 შემთხვევაში დანაშაულის ჩადენის მოტივი ეჭვიანობა იყო, ხოლო დანარჩენ 3 შემთხვევაში – შურისძიება ეჭვიანობის ნიადაგზე, შურისძიება მსხვერპლის „არა-ჯანსაღი ცხოვრების გამო“ და შურისძიება ურთიერთშელაპარაკების ნიადაგზე.

იმის მიუხედავად, რომ გენდერთან დაკავშირებული მოტივის იდენტიფიცირება არ მომხდარა განხილული 12 განაჩენიდან არც ერთ შემთხვევაში, განაჩენებში აღწერილი დანაშაულების ფაქტობრივი გარემოებები, თითოეულ შემთხვევაში, ამგვარი მოტივის არსებობაზე მეტყველებს, რამაც ქალის მკვლელობა განაპირობა.

განურჩევლად იმისა, მსხვერპლი და მოძალადე იყვნენ ქორწინებაში, თუ ქორწინება დასრულებული იყო, დამნაშავე იჩენდა მსხვერპლის მიმართ დისკრიმინაციულ და მესაკუთრულ დამოკიდებულებას, აკონტროლებდა მის ქცევას და მიუწოდებდა გენდერული როლების მიმართ მკაცრი მორჩილებისკენ. მსხვერპლის დაუმორჩილებლობა და აღნიშნული მოთხოვნის შეუსრულებლობა, როგორც განაჩენების ანალიზი ცხადყოფს, გახდა დამნაშავის მიერ დანაშაულის ჩადენის მიზეზი/მოტივი.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 23 იანვრის განაჩენის თანახმად,⁷⁸ მსხვერპლი და მოძალადე დაშორდნენ, რადგან ქმარი იყო „უხეში, ეჭვიანი, ხშირად კამათობდნენ ყოფით საკითხებზე.“ დამნაშავე კატეგორიულად მოითხოვდა მეუღლისგან შერიგებას, რის გამოც მისი დახრჩობაც სცადა თბილისის ზღვაზე და ცეცხლსასროლი იარაღით დაემუქრა სიცოცხლის მოსპობით. აღნიშნულ საქმეში სასამართლომ აღიარა, რომ მსჯავრდებული იყო *მოძალადე მეუღლე*, თუმცა, დაადგინა, რომ დანაშაული ჩადენილი იყო ეჭვიანობის ნიადაგზე წარმოშობილი შურისძიების

⁷⁸ თბილისის საქალაქო სასამართლო, საქმე N1/4942-14, 23 იანვარი 2015 წ.

მოტივით და, მიუხედავად არსებული მტკიცებულებებისა, გენდერის ნიშნით დისკრიმინაციულ მოტივზე მსჯელობა არ მომხდარა.⁷⁹

რუსთავის საქალაქო სასამართლოს 2014 წლის 7 მაისის განაჩენი აღწერს, რომ მეუღლეები დაშორდნენ, რადგან დამნაშავეს ეჭვით, ქალი „ენეოდა არაჯანსაღ ცხოვრებას“ (თუ კონკრეტულად რაში ვლინდებოდა „არაჯანსაღი ცხოვრება“, განაჩენი არ განმარტავს). დამნაშავე განაწყენებული იყო ყოფილი მეუღლის ქცევით და გადაწყვიტა, მასზე შური ეძია.⁸⁰ სასამართლომ აღნიშნა, რომ დანაშაულის ჩადენის მოტივი იყო შურისძიება მსხვერპლის „არაჯანსაღი ცხოვრების“ გამო, თუმცა, სრულებით არ შეხებია მოტივში გენდერული პრობლემატიკის და დისკრიმინაციული დამოკიდებულების გამოკვლევას.

ყოფილი მეუღლის კონტროლის, მის მიმართ დისკრიმინაციული და მესაკუთრული დამოკიდებულების დეტალებია აღწერილი ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 7 აპრილის განაჩენშიც: კონფლიქტის მიზეზი იყო მოძღვრების ეჭვიანობა, მის მიერ ქალის ქცევის კონტროლი და ურთიერთობა სხვა ადამიანებთან (მათ შორის, დაშორების შემდეგ), ბავშვის ნახვასა და ალიმენტის გადახდასთან დაკავშირებული პრობლემები, ყოფილი მეუღლის „ტყუილები და არასწორი ცხოვრების წესი.“ საქსის ნიშნით დისკრიმინაციაზე მიუთითებს სასამართლო პროცესზე დადასტურებული ისეთი ფაქტები, როგორიცაა მსჯავრდებულის მიერ ყოფილი მეუღლის გაფრთხილება, რომ მას „არ აპატიებდნენ“, თუკი „ცუდად“ მოიქცეოდა („ცუდი ქცევა“, საქმის გარემოებების მიხედვით, სხვა მამაკაცთან რაიმე სახის ურთიერთობის დამყარებაა). ამის მიუხედავად, განაჩენში სასამართლო საერთოდ არ მსჯელობს არათუ დისკრიმინაციული, არამედ სხვა სახის მოტივის არსებობის შესახებაც კი.⁸¹

ღირსების სახელით ჩადენილ მიზოგინიურ (ქალის მიმართ სიძულვილით ან შეუწყნარებლობით განპირობებულ) ფემიციდს აღწერს თელავის რაიონული სასამართლო თავის 2015 წლის 25 ივნისის განაჩენში, სადაც, მონმეთა განმარტების თანახმად, მს-

⁷⁹ საიას პროექტის ფარგლებში გადაღებულ ლია ჯაყელის დოკუმენტურ ფილმში „2014“ გარდაცვლილის დედა ასევე განმარტავს, რომ მსჯავრდებული ყოფილი მეუღლეს უშლიდა ისეთ მოქმედებებს, როგორიცაა ცეკვა და სიმღერა, რაც, თავის მხრივ, დამატებით მიუთითებს დისკრიმინაციულ მოტივზე.

⁸⁰ რუსთავის საქალაქო სასამართლო, საქმე N1-252-14, 7 მაისი, 2014წ.

⁸¹ ქუთაისის საქალაქო სასამართლო, 17 აპრილი, 2015წ. საქმე N1/797-2014.

ჯავრდებული ერთგვარ მორალურ გამართლებასაც უძებნიდა მის მიერ ჩადენილ მკვლევლობას და მზად იყო, პასუხი ეგო დანაშაულისთვის. იგი აცხადებდა, რომ ეს „ცოლის საქციელმა აიძულა“, რადგან მეუღლემ მას ამცნო, „შენს თავს შვილი მირჩევნიაო“.⁸² საქმის გარემოებები მიუთითებს მსჯავრდებულის შესაძლო მიზოგინიურ მოტივზე მსხვერპლის მიმართ, რაც გამოიხატება მკვლევლობის შემდგომ ქცევაში – მსჯავრდებული სოფელში მდებარე მალაზიასთან იძახოდა: „ჩემს ცოლს ყელი გამოვჭერი, წამოდით, ნახეთ“⁸³ და მეზობლებს ეუბნებოდა, პოლიცია გამოეძახებინათ. მსჯავრდებულს ტანსაცმელზე სისხლის კვალი არ ეტყობოდა, რაც მან ახსნა იმით, რომ პოლიციაში წასასვლელად გაემზადა. მსხვერპლის მიმართ მსჯავრდებულის დამოკიდებულების მიუხედავად, სასამართლოს დანაშაულის მოტივზე საერთოდ არ უმსჯელია.

თელავის რაიონული სასამართლოს 2015 წლის 9 ივნისის განაჩენის მიხედვით, დამნაშავე ეჭვობდა, რომ მისი მეუღლე ასცდა ცხოვრების ე.წ. სათანადო წესს და გაიჩინა საყვარელი – „ყველაფერს ვეცადე იმისთვის, რომ კარგად გეცხოვრა, მაგრამ საყვარელი გაგიჩენიაო...“ „იმიტომ მოვკალი, რომ მლალატობდა“. მოწმეების თანახმად, მსხვერპლს სხვა მამაკაცთან ჰქონდა სასიყვარულო ურთიერთობა და „ქვეყანამ იცოდა“ ამის შესახებ. სასამართლოს შეფასებით, დამნაშავემ მეუღლე ეჭვიანობის საფუძველზე მოკლა. რამდენად შესაძლებელი იყო ეჭვიანობის მოტივის დაკავშირება სქესის ნიშნით დისკრიმინაციასთან, ამის შესახებ სასამართლოს არ უმსჯელია.⁸⁴ ანალოგიურად, მხოლოდ ეჭვიანობის მოტივზე გაამახვილა ყურადღება თბილისის საქალაქო სასამართლომ 2015 წლის 7 აპრილს მამაკაცის მიერ ინტიმური პარტნიორის მკვლევლობის საქმეზე გამოტანილ გადაწყვეტილებაში.⁸⁵

მოტივი არ გამოკვლეულა, ასევე, თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 22 მაისის განაჩენის მიხედვით, სადაც მითითებულია, რომ მკვლევობამდე მსჯავრდებული და მსხვერპლი

⁸² თელავის რაიონული სასამართლო, 25 ივნისი, 2015წ. საქმე N1/305-14.

⁸³ განაჩენის თანახმად, მსჯავრდებული ასევე ეუბნებოდა მეზობლებს - „წამოდით, ღორივით მოვაჭერი ჩემს ცოლს თავი“, „ყელი გამოვჭერი ჩემს ცოლს, წამოდით, ნახეთ, თავი ცალკე უდევს“.

⁸⁴ თელავის რაიონული სასამართლო, 9 ივნისი, 2015წ. საქმე N1/59-15.

⁸⁵ თბილისის საქალაქო სასამართლო, 7 აპრილი, 2015წ.

შელაპარაკდნენ „ვილაც პირის გამო“⁸⁶ (განაჩენი ფაქტების დეტალურ აღწერას არ შეიცავს). თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 8 აგვისტოს გადაწყვეტილების თანახმად, ასევე არ ყოფილა მოტივზე მსჯელობა საქმეში, სადაც მსჯავრდებულმა მკვლელობის ადგილას მისულ პოლიციელებს განუცხადა, რომ მან მეუღლესა და სახლის მესაკუთრე მამაკაცს შეუსწრო ლაღატის დროს, რის გამოც სცემა და მისი მოკვლა გადაწყვიტა.⁸⁷

ოზურგეთის რაიონულმა სასამართლომ, 2015 წლის 26 თებერვლის განაჩენით, მხოლოდ და მხოლოდ შურისძიების მოტივს დაუკავშირა მეუღლის განზრახ მკვლელობა: „სასამართლო აქვე ყურადღებას ამახვილებს დანაშაულის ჩადენის მოტივზე და უთითებს, რომ [ბრალდებულის] ქმედებიდან გამომდინარე, ჩადენილი დანაშაულის იარაღი, საშუალება, მიყენებული ჭრილობის ხარისხი და ქმედების ჩადენის შემდგომ ბრალდებულის ქცევა, აღმსრულებლის მოქმედების დომინირებულ მოტივზე, ე.ი. ბრალდებულის მოქმედების მამოძრავებელ ძალაზე მიუთითებს, რასაც, კონკრეტულ შემთხვევაში, შურისძიება წარმოადგენდა, რაც გამონეული იყო მეუღლეებს შორის არსებული კონფლიქტით.“⁸⁸

განხილული განაჩენები ცხადყოფს, რომ ფემიციდის შემთხვევაში სამართალდამცავი ორგანოები ან/და სასამართლო თავს არიდებენ, ან ვერ ახერხებენ, საქმის საგამოძიებო და სასამართლო განხილვის ეტაპებზე, შესაძლო დისკრიმინაციული მოტივის გამოკვლევას ან მისთვის სათანადო შეფასების მიცემას. ზემოაღნიშნული აისახება სასამართლოს შესაბამის გადაწყვეტილებებში, რომლებშიც, ფაქტობრივად, არ არის განვითარებული მსჯელობა გენდერული მოტივის არსებობაზე. **ფემიციდის საქმეებზე სასამართლოები, ძირითადად, შემოიფარგლებიან ყოფით მოტივებზე (ეჭვიანობა, შურისძიება) მითითებით, რაც, თავისთავად, არ გამორიცხავს/არ უნდა გამორიცხავდეს სხვა მოტივის არსებობასაც.** განაჩენთა უმეტესობაში საერთოდ არ არის დაკონკრეტებული დანაშაულის ჩადენის მოტივი, თუმცა, ხშირ შემთხვევაში, საქმეში არსებული მასალებიდან და განაჩენში აღწერილი ინფორმაციიდან გამომდინარე, თავისუფლად იყო შესაძლებელი მოტივის დადგენა.

ქალის მკვლელობის დანაშაულის გამოძიებისა და, შემდგომში,

⁸⁶ თბილისის საქალაქო სასამართლო, 22 მაისი, 2015წ. საქმე N1/6524-14.

⁸⁷ თბილისის საქალაქო სასამართლო, 18 აგვისტო, 2015წ.

⁸⁸ ოზურგეთის რაიონული სასამართლო, 26 თებერვალი, 2015წ. საქმე N050100114679410.

სასამართლო განხილვის ეტაპზე მოტივს, თითოეულ შემთხვევაში, სათანადო გამოკვლევა და ადეკვატური შეფასება ესაჭიროება გენდერული ხედვის და პრობლემატიკის გათვალისწინებით. დისკრიმინაციული მოტივის გამოსაკვეთად, პირველ რიგში, აუცილებელია მსხვერპლისა და დანაშაულებრივი ქმედებისადმი დამნაშავის დამოკიდებულების სათანადო კვლევა საგამოძიებო და სასამართლო განხილვის ეტაპებზე. საჭიროა, ზედმინევენით იყოს გამოკვლეული, ხომ არ ითამაშა მსხვერპლის მისამართით დისკრიმინაციული, სექსისტური, მესაკუთრული ან სტერეოტიპული დამოკიდებულების არსებობამ არსებითი როლი მართლსაწინააღმდეგო ქმედების პროვოცირებაში. ამ მხრივ, არ უნდა გამოირიცხოს ერთდროულად რამდენიმე მოტივის არსებობაც (მაგალითად, დანაშაულის ჩადენა გენდერული ნიშნით, რასაც თან ახლავს ეჭვიანობა მსხვერპლის მისამართით), რომელთაგან თითოეულს უნდა მიეცეს დამოუკიდებელი შეფასება.

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს, ასევე, ქალთა მიმართ ძალადობის, ოჯახში ძალადობის თავიდან აცილებისა და აღკვეთის შესახებ სტამბოლის კონვენციის⁸⁹ თანახმად, ქალის მიმართ გენდერული ძალადობა არის ქალის დისკრიმინაციის ფორმა. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია, რომ ქალთა მკვლევლობების საქმეებში სასამართლო და ბრალდების ორგანოები აღარ შემოიფარგლონ მხოლოდ შურისძიების, ეჭვიანობის ან სხვა ამგვარ მოტივებზე მითითებით და რეალურად გამოიკვლიონ, ყველაფერთან ერთად, ხომ არ სჩადიოდა ბრალდებული დანაშაულს დისკრიმინაციული მოტივით.

C. დანაშაულის კვალიფიკაცია ფემიციდის საქმეებზე

ფემიციდის საქმეებზე განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია დანაშაულის კვალიფიკაცია რეალურად შეესაბამებოდეს ჩადენილი ქმედების სიმძიმეს. დანაშაულის მიჩნევა უფრო მსუბუქ ქმედებად, ვიდრე დამნაშავის მიერ ჩადენილი აქტია, ლახავს დაზარალებულის უფლებას სრულად იქნეს აღიარებული მის მიერ განცდილი ტანჯვა და დაცული იყოს მართლსაწინააღმდეგო ხელყოფისგან. დანაშაულის არასწორი კვალიფიკაციის პირობებში ასევე შეუძლებელია გენდერულად სენსიტიური სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების სისტემის არსებობა, სადაც ბრალდებისა და სასამართლო ორგანოების მიერ ქალთა მიმართ ჩადენილი

⁸⁹ სტამბოლის კონვენცია (იხ. ზემოთ), მუხლი 3(ა); *Opuz v. Turkey* (იხ. ზემოთ).

დანაშაულების სათანადო აღიარება, კვალიფიკაცია და დასჯა ხორციელდება.

აღსანიშნავია, რომ როდესაც ბრალდების ორგანოების მიერ დანაშაულის არასწორი კვალიფიკაცია ხდება, მოქმედი კანონმდებლობით, სასამართლოს უფლება არ აქვს, ბრალდების მხარისგან დამოუკიდებლად, საკუთარი ინიციატივით, ქმედება წარდგენილი ბრალდებიდან უფრო მძიმე ბრალდებაზე გადააკვალიფიციროს. კვალიფიკაციის შეცვლა სასამართლოს შეუძლია მხოლოდ იმავე ხარისხის ან მსუბუქი ბრალდებით.⁹⁰ აღნიშნული, ასევე, უშუალოდ გამომდინარეობს სსსკ-ის 273-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის ფორმულირებიდან: „განაჩენში აღნიშნული უნდა იყოს პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელი ან დამამძიმებელი გარემოებები, ხოლო თუ ბრალდების ნაწილი უსაფუძვლოდ არის მიჩნეული, ან დანაშაულის კვალიფიკაცია არასწორია – ბრალდებულის სასარგებლოდ ბრალდების შეცვლის საფუძველი და მოტივები.“ შესაბამისად, ბრალდების მხარეს გადამწყვეტი პასუხისმგებლობა ეკისრება ფემიციდის თითოეულ სისხლის სამართლის საქმეზე სწორი კვალიფიკაციის დადგენის პროცესში.

კვლევის ფარგლებში გაანალიზებული ფემიციდის 12 განაჩენიდან 8 შემთხვევაში სასამართლომ დანაშაული დააკვალიფიცირა, როგორც განზრახ მკვლელობა (სსკ-ის 108-ე ან 109-ე მუხლი); 3 შემთხვევაში – როგორც ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანება, რომელსაც მოჰყვა მსხვერპლის სიცოცხლის მოსპობა (სსკ-ის 117.2 მუხლი); 1 შემთხვევაში – თვითმკვლელობამდე მიყვანა (სსკ-ის 115-ე მუხლი).

თბილისის საქალაქო სასამართლომ 2015 წლის 23 იანვრის განაჩენით დაადგინა, რომ მსჯავრდებულმა ყოფილ მეუღლეს ახლო მანძილიდან მრავალჯერ ესროლა ცეცხლსასროლი იარაღიდან და მიაყენა 4 გამჭოლი ჭრილობა ბარძაყის არეში. მსხვერპლს დაუზიანდა ბარძაყის არტერია და გარდაიცვალა სისხლნაკლებობით. ასეთ ვითარებაში, მიყენებული დაზიანებების ხასიათიდან გამომდინარე, შეუძლებელია, ბრალდებულს არ გაეცნობიერებინა სიცოცხლისათვის შექმნილი ობიექტური საფრთხე და სიკვდილის დადგომის რეალური ალბათობა – მსჯავრდებულს ჰქონდა, მინიმუმ, ევენტუალური განზრახვა (შეგნებულად უშვებს ან გულგრილად ეკიდება შედეგის დადგომას) კონკრეტულ ვითარე-

⁹⁰ სახელმძღვანელო წინადადებები სისხლის სამართლის საქმეზე განაჩენის ფორმის, მისი დასაბუთებულობისა და ტექსტის სტილისტიკური გამართულობის თაობაზე (საქართველოს უზენაესი სასამართლო), 2015, 108.

ბაში შესაძლო სასიკვდილო შედეგის დადგომის მიმართ. ამასთან, სასამართლო პროცესზე გამოკვლეული მტკიცებულებების თანახმად, მსჯავრდებული მსხვერპლს მკვლელობამდე იარაღით არაერთხელ დამუქრებია სიცოცხლის მოსპობით და დაუპირებია მისი დახრჩობა თბილისის ზღვაში. მკვლელობის შემდეგ პირი შემთხვევის ადგილიდან მიიმალა და მსხვერპლისთვის დახმარების განევა არ უცდია. მიუხედავად ამისა, ბრალდების მხარის და შემდეგ უკვე – სასამართლოს მიერ ქმედება დაკვალიფიცირდა, როგორც ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანება, რასაც მოჰყვა სიცოცხლის მოსპობა.⁹¹

სხვა საქმეზე მსჯავრდებულმა, ეჭვიანობის ნიადაგზე, ინტიმურ პარტნიორს ჯერ რამდენჯერმე ხელი დაარტყა სახისა და თავის არეში, ხოლო შემდეგ იატაკის სანმენდი ჯოხით თავის მიდამოში განზრახ მიაყენა სხეულის მძიმე დაზიანება, რამაც ქალის სიცოცხლის მოსპობა გამოიწვია – ამ შემთხვევაშიც, თბილისის საქალაქო სასამართლომ 2015 წლის 7 აპრილის განაჩენით,⁹² ქმედება ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანებად დააკვალიფიცირა, რასაც მსხვერპლის გარდაცვალება მოჰყვა (სსკ-ის 117.2 მუხლი). განაჩენში უკიდურესად ლაკონიურად არის აღწერილი საქმის ფაქტობრივი გარემოებები და არ არის მსჯელობა იმის თაობაზე, თუ რა მიზეზით მიეცა ქმედებას მსგავსი კვალიფიკაცია. მკვლელობის მცდელობაზე შესაძლოა მიუთითებდეს მყარი საგნით თავის არეში დაზიანებების მიყენება, რა დროსაც მსჯავრდებული, დიდი ალბათობით, აცნობიერებდა, რომ სჩადიოდა სიცოცხლისთვის საშიფათო ქმედებას. აღნიშნულ საქმეში სასამართლო ვალდებული იყო, მხარეების მიერ წარმოდგენილი მეტი ფაქტობრივი გარემოება შეესწავლა და დეტალურად აესახა განაჩენში, რათა გამოერიცხა ეჭვი დანაშაულის შესაძლო არასწორი კვალიფიკაციის თაობაზე.

ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანებად, რომელსაც მოჰყვა სიცოცხლის მოსპობა (სსკ-ის 117.2 მუხლი) დაკვალიფიცირდა ასევე დანაშაული, რომლის დროსაც პირმა მეუღლეს გამეტებით ურტყა მუშტები და ფეხები სახესა და თავში, დაადო და თავი არტყმევინა ასფალტზე და მიაყენა სიცოცხლისთვის საშიფათო მძიმე ხარისხის დაზიანებები. ქალი შემთხვევიდან 1 თვის

⁹¹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 23 იანვრის განაჩენი, საქმე #1/4942-14, პარ. 2.1.10, 3.5. როგორც კვლევის IV თავში აღინიშნა, მოსამართლე არ არის უფლებამოსილი, პროკურატურის მიერ დანაშაულისთვის მინიჭებული კვალიფიკაცია შეცვალოს უფრო მძიმე კვალიფიკაციით.

⁹² თბილისის საქალაქო სასამართლო, 07 აპრილი, 2015 წ.

შემდეგ საავადმყოფოში გარდაიცვალა. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 18 აგვისტოს განაჩენში აღწერილია, რომ ადგილზე მისულ საპატრულო პოლიციის თანამშრომლებს მსჯავრდებულმა უთხრა, რომ ლალატის გამო ცოლს სცემა და მისი მოკვლა უნდოდა. ამასთან, მსჯავრდებულმა უარი თქვა მსხვერპლის შემდგომ დახმარებაზე, კერძოდ, განაჩენში აღწერილი გარემოებების თანახმად, სასწრაფო სამედიცინო დახმარების ექიმებმა მამაკაცს სთხოვეს დახმარება ქალის გამოყვანაში, რაზეც იგი გალიზიანდა, შებრუნდა ოთახში, ხელებით და ფეხებით დაუწყო მეულღეს ცემა და ეუბნებოდა, რომ ამდგარიყო. გადარჩენის შემთხვევაშიც, დაზიანებების სიმძიმის გამო, მსხვერპლს ექნებოდა შეზღუდული შესაძლებლობების მძიმე ფორმა და ძალიან ხანმოკლე სიცოცხლე.⁹³

შესაბამისად, განაჩენის თანახმად, ზემოხსენებულ საქმეში შემდეგი გარემოებები იკვეთება: ა) მსჯავრდებულმა მსხვერპლს განზრახ მიაყენა არაერთი დაზიანება სიცოცხლისთვის სახიფათო ადგილას – თავში; ბ) ადგილზე მისულ პოლიციის თანამშრომლებს მსჯავრდებულმა უთხრა, რომ მეუღლის მოკვლა უნდოდა; გ) მსჯავრდებულის არ დაეხმარა სასწრაფო დახმარების ექიმებს ცოლის გამოყვანაში – პირიქით, განაგრძო მისი ცემა. აქედან გამომდინარე, სრულებით გაუგებარია, თუ რატომ დაკვალიფიცირდა პირის ქმედება ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანებად და არა – განზრახ მკვლელობად.

ზემოხსენებული პრეცედენტებში, ქმედება, ერთი შეხედვით, შეიძლება შეიცავდეს განზრახ მკვლელობის ნიშნებს, მაგრამ, რიგ შემთხვევებში, ბრალდების ორგანოების მიერ განსაზღვრული კვალიფიკაცია არ სცილდება ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანების ფარგლებს. აქედან გამომდინარე, საგამოძიებო და სასამართლო ორგანოები უფრო სიღრმისეულად უნდა მოეკიდონ დანაშაულის სუბიექტური მხარის⁹⁴ კვლევასა და შემოწმებას, განზრახვის მიმართულების დადგენასა და გაითვალისწინონ გენდერული სპეციფიკა და ქალთა მიმართ ძალადობის სისტემური ხასიათი.

ნიშანდობლივია, რომ ერთ-ერთ საქმეზე (რომელიც არ წარმოადგენს ფემიციდის საქმეს) უზენაესმა სასამართლომ უარყო საჩივრის ავტორის მოთხოვნა მკვლელობის მცდელობიდან

⁹³ თბილისის საქალაქო სასამართლო, 18 აგვისტო, 2015 წ.

⁹⁴ დამნაშავეს განზრახი/გაუფრთხილებლობითი დამოკიდებულება მართლსაწინარმდეგო შედეგის მიმართ; დანაშაულის მოტივი და მიზანი.

ქმედების ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანებად გადაკვალიფიცირების თაობაზე და შემდეგი რამ მიუთითა: „მართალია, სარწმუნოდ არ დასტურდება დაზარალებულის მოკვლის მიზანი, მიუხედავად იმისა, რომ კ.კ. მოქმედებდა გამნაწყენებლისთვის სამაგიეროს მიზლის მოტივით, მაგრამ, როგორც ზემოთ აღინიშნა, მძიმე დაზიანება მიყენებულია სიცოცხლისათვის ძალზე სახიფათო ადგილზე, რასაც ითვალისწინებდა კ.კ., შესაბამისად – შესაძლო სასიკვდილო შედეგსაც ... მოცემულ შემთხვევაში, სახეზეა განზრახ მკვლელობის მცდელობა ევენტუალური განზრახვით, რა დროსაც მსჯავრდებულ კ.კ.-ს შეგნებული ჰქონდა თავისი მოქმედების მნიშვნელობა, ითვალისწინებდა მისი მოქმედების შესაძლო შედეგს – დაზარალებულის სიკვდილს და გულგრილად ეკიდებოდა მის დადგომას.“⁹⁵

ზემოხსენებული ანალიზი ცხადყოფს, რომ განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, თუ რა სამართლებრივ შეფასებას მისცემენ ბრალდების ორგანოები ქალთა მიმართ ჩადენილ დანაშაულებს. ეს განსაკუთრებით მწვავედ იკვეთება ისეთ შემთხვევებში, როდესაც ბრალდების მხარის მიერ განსაზღვრული კვალიფიკაცია უფრო ლმობიერია, ვიდრე ეს შეიძლება გამომდინარეობდეს რეალურად ჩადენილი ქმედების შინაარსიდან. ასეთ ვითარებაში, მოსამართლე იძულებულია, ან საერთოდ უარყოს წარდგენილი ბრალდება, როგორც უსაფუძვლო, და გაამართლოს ბრალდებული, ან ცნოს იგი დამნაშავედ პროკურორის მიერ შეთავაზებული ნორმის ფარგლებში, იმის მიუხედავად, რომ, რეალურად, შეიძლება უფრო მძიმე დანაშაული იყოს ჩადენილი. სხვა ალტერნატივა მოსამართლეს, ამ შემთხვევაში, რეალურად არ გააჩნია.

D. მსხვერპლის მიერ განცდილი გენდერული/ოჯახში ძალადობის ისტორიის, როგორც დამამძიმებელი გარემოების, გამოკვლევა

ხშირ შემთხვევაში, ფემიციდი კულმინაციაა სისტემატური და ციკლური ძალადობისა, რომელსაც ქალები გარდაცვალებამდე განიცდიან. შესაბამისად, **დანაშაულის ფემიციდად კვალიფიკ-**

⁹⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2008 წლის 24 სექტემბრის გადაწყვეტილება, საქმე #745აპ-08. ანალოგიური მოსაზრებაა განვითარებული საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2006 წლის 24 მაისის გადაწყვეტილებაშიც, საქმე #212-აპ. მართალია, ხსენებული საქმეები არ ეხება უშუალოდ ფემიციდის დანაშაულს, თუმცა, ამ გადაწყვეტილებებში განვითარებულ მსჯელობას უდავოდ დიდი მნიშვნელობა აქვს ქმედების სწორი კვალიფიკაციის დადგენის კონტექსტში, მათ შორის, ფემიციდის საქმეებზეც.

აციის დროს ფუნდამენტური მნიშვნელობა აქვს იმის გამოკველევას, განიცდიდა თუ არა მსხვერპლი დამნაშავეის მხრიდან გენდერულ დისკრიმინაციას ან/და ძალადობას მკვლელობის ჩადენამდე.⁹⁶ აღნიშნულიდან გამომდინარე, აუცილებელია, სასამართლომ გამოიკვლიოს ოჯახში ძალადობის ან/და გენდერული ძალადობის ისტორია, რომელსაც ექვემდებარებოდა მსხვერპლი გარდაცვალებამდე და მხედველობაში მიიღოს ეს ისტორია დანაშაულის მოტივის განსაზღვრის, დანაშაულის კვალიფიკაციისა და სასჯელის დანიშვნის დროს.

სტამბოლის კონვენცია აღწერს დამამძიმებელ გარემოებებს, რომლებიც მხედველობაში უნდა იყოს მიღებული ქალთა მიმართ ჩადენილი დანაშაულების შემთხვევაში, მათ შორის: ა) დანაშაულის ჩადენა მეუღლის, ყოფილი მეუღლის ან პარტნიორის მიმართ; ბ) როდესაც დანაშაულს წინ უსწრებდა ან თან სდევდა უკიდურესი დონის ძალადობა.⁹⁷ ოჯახში ძალადობის შესახებ კანონის⁹⁸ და სისხლის სამართლის კოდექსის მე-111 მუხლის⁹⁹ თანახმად, როგორც მეუღლის, ისე ყოფილი მეუღლის მხრიდან ძალადობა ექცევა ოჯახში ძალადობის რეგულირების სფეროში.

კვლევის ფარგლებში გაანალიზებული ფემიციდის 12 განაჩენიდან, ფემიციდის აქტამდე მსჯავრდებულის მიერ ჩადენილი ოჯახში ძალადობა/გენდერული ძალადობა, ფაქტების აღწერის მეშვეობით, სასამართლოს გამოკვეთილი აქვს მხოლოდ 3 შემთხვევაში.¹⁰⁰ დანარჩენ 8 შემთხვევაში, სასამართლო აღნიშნულ ფაქტებს უყურადღებოდ ტოვებს/არ მსჯელობს მათზე განაჩენებში.

⁹⁶ ინტერ-ამერიკული სახელმძღვანელო ოქმი (იხ. ზემოთ). გვ. 53.

⁹⁷ სტამბოლის კონვენცია (იხ. ზემოთ), მუხლი 46.

⁹⁸ საქართველოს კანონი ოჯახში ძალადობის აღკვეთის, ოჯახში ძალადობის მსხვერპლთა დაცვისა და დახმარების შესახებ, მუხლი 4 (ზ) განმარტავს „ოჯახის წევრს“: ამ კანონის მიზნებისთვის, დედა, მამა, პაპა, ბებია, მეუღლე, შვილი (გერი), შვილობილი, მშვილებელი, მშვილებლის მეუღლე, ნაშვილები, მიმღები ოჯახი (დედობილი, მამობილი), შვილიშვილი, და, ძმა, მეუღლის მშობლები, სიმე, რძალი, ყოფილი მეუღლე, არარეგისტრირებულ ქორწინებაში მყოფი პირები და მათი ოჯახის წევრები, მეურვე.

⁹⁹ ამ მუხლის მიზნებისათვის ოჯახის წევრად ითვლება: მეუღლე, დედა, მამა, პაპა, ბებია, შვილი (გერი), შვილობილი, მშვილებელი, მშვილებლის მეუღლე, ნაშვილები, მიმღები ოჯახი (დედობილი, მამობილი), მეურვე, შვილიშვილი, და, ძმა, მეუღლის მშობლები, სიმე, რძალი, ყოფილი მეუღლე, აგრეთვე პირები, რომლებიც მუდმივად ეწევიან ან ეწეოდნენ ერთიან საოჯახო მეურნეობას.

¹⁰⁰ ფემიციდამდე ოჯახში ძალადობა იკვეთება, ასევე, ილიას უნივერსიტეტის ლექტორის მკვლელობის შემთხვევაში, სადაც საქმის სასამართლო განხილვა არ მომხდარა დანაშაულის ჩამდენი პირის თვითმკვლელობის გამო.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 18 აგვისტოს განაჩენი მოიცავს გარდაცვლილის შვილის ჩვენებას, რომლის თანახმად, მსჯავრდებული და მსხვერპლი 2014 წლის სექტემბრიდან იმყოფებოდნენ არარეგისტრირებულ ქორწინებაში. დაქორწინებიდან თვენახევრის შემდეგ მსჯავრდებულმა დაიწყო სმა, მეუღლის ცემა და გინება, რის გამოც მსხვერპლის შვილებს უნდოდათ პოლიციის გამოძახება, მაგრამ დედა არ აძლევდა უფლებას. ქალი მოძალადეზე ამბობდა, „ეხლა გაბრაზებულია და დანყნარდებაო.“ მსხვერპლის შვილები, მოძალადის მოთხოვნით, მეგობართან გადავიდნენ საცხოვრებლად. დედის სანახავად მხოლოდ მაშინ მიდიოდნენ, როცა მსჯავრდებული სახლში არ იყო, რადგან იგი მათ დედის ნახვას უკრძალავდა. მიუხედავად იმისა, რომ სასამართლოსთვის, მოწმეთა ჩვენებების მეშვეობით, კარგად იყო ცნობილი ისტორია ოჯახში ძალადობასთან დაკავშირებით, ამ ფაქტების გათვალისწინება არ მომხდარა არც დანაშაულის მოტივის, არც პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელი და დამამძიმებელი გარემოებების და არც სასჯელის განსაზღვრის დროს.¹⁰¹

რუსთავის საქალაქო სასამართლოს 2014 წლის 7 მაისის განაჩენი ასევე არ შეიცავს არც ერთ მინიშნებას ფემიციდის ჩადენამდე მსჯავრდებულის მიერ ოჯახში ძალადობის ფაქტებთან დაკავშირებით.¹⁰² თუმცა, მსხვერპლი სისტემატურად განიცდიდა ფიზიკურ და ფსიქოლოგიურ ძალადობას მსჯავრდებულის მხრიდან. ამის გამო, მან 2014 წლის 6 მარტს პოლიციაც გამოიძახა და ძალადობისგან დაცვა ითხოვა.¹⁰³ უფრო მეტიც, სასამართლოს შეექმნა მსჯავრდებულის პიროვნების სრულებით პოზიტიური აღქმა და სასჯელის განსაზღვრის დროს (7 წლით და 6 თვით თავისუფლების აღკვეთა), სხვა გარემოებებთან ერთად, გაითვალისწინა ისიც, რომ მსჯავრდებული „ხასიათდებოდა დადებითად“. მიზეზი იმისა, რომ განაჩენში არ არის გამოკვლევული და გათვალისწინებული ზემოხსენებული ფაქტები, შესაძლოა იყოს ბრალდების მხარის მიერ სასამართლოსთვის ამის შესახებ ინფორმაციის მიუწოდებლობა, ან შეიძლება პროკურორი მიუთითებდა კიდევ აღნიშნულ გარემოებებზე, მაგრამ სასამართლოს მხრიდან არ მოხდა მათი მხედველობაში მიღება და განაჩენში ასახვა.

¹⁰¹ თბილისის საქალაქო სასამართლო, 18 აგვისტო, 2015წ.

¹⁰² რუსთავის საქალაქო სასამართლო, 7 მაისი, 2014 წ., საქმე N1-252-14.

¹⁰³ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს 2015 წლის 20 ნოემბერს მოწოდებული ინფორმაცია.

ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 17 აპრილის განაჩენის მიხედვით, ფემიციდის მსხვერპლი ასევე განიცდიდა ყოფილი მეუღლისგან ფიზიკურ და ფსიქოლოგიურ ძალადობას მკვლევლობამდე.¹⁰⁴ მსჯავრდებულმა არასრულწლოვანი მსხვერპლი მოტაცების მეშვეობით შეირთო ცოლად. ერთად ცხოვრების დროს და დაშორების შემდეგაც, იგი ფსიქოლოგიურად და ფიზიკურად ძალადობდა მასზე და ემუქრებოდა სამსახურებრივ-სამტატო იარაღით, რომლის ტარების უფლებაც ჰქონდა, როგორც ზესტაფონის რაიონული სამმართველოს უზნის ინსპექტორ-გამომძიებელს. მკვლევლობამდე მსხვერპლმა, ოჯახში ძალადობის გამო, მიმართა ზესტაფონის პოლიციას, პროკურატურას და შსს-ს გენერალურ ინსპექციას, თუმცა, აღნიშნულმა ორგანოებმა არავითარი რეაგირება არ მოახდინეს – არ მიიღეს კანონით გათვალისწინებული ზომები მსხვერპლის დასაცავად და მოძალადის შესაჩერებლად. მიუხედავად იმისა, რომ ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს ზემოხსენებულ განაჩენში აღწერილია მკვლევლობამდე მსხვერპლზე ფიზიკური და ფსიქოლოგიური ძალადობის შემთხვევები, ეს ფაქტები სასამართლოს მხედველობაში არ მიუღია დანაშაულის მოტივის იდენტიფიცირებისას (განაჩენში მოტივზე საუბარი საერთოდ არ არის), ასევე არ მიუთითებია მათზე, როგორც დამამძიმებელ გარემოებებზე, სასჯელის დანიშვნის დროს.

აღსანიშნავია, რომ ზემოხსენებულ საქმეზე, საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის სარჩელის საფუძველზე, თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიამ, 2015 წლის 24 ივლისის გადაწყვეტილებით, „დადასტურებულად მიიჩნია ის ფაქტი, რომ მოპასუხეებმა [საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო და საქართველოს მთავარი პროკურატურა] არ განახორციელეს კანონით განსაზღვრული ვალდებულებები ჯეროვნად, არ გაატარეს სათანადო ღონისძიებები დანაშაულის თავიდან აცილებისა და [მსხვერპლის] მიმართ განხორციელებული სქესობრივი ნიშნით დისკრიმინაციის აღკვეთისა და სიცოცხლის უფლების დასაცავად“. აღნიშნულის საფუძველზე, სასამართლომ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროსა და საქართველოს მთავარ პროკურატურას დააკისრა მოსარჩელის მიმართ მორალური ზიანის ანაზღაურება.¹⁰⁵

ფემიციდის დანაშაულის ჩადენამდე ოჯახში ძალადობის გამოკვლევის თვალსაზრისით, პოზიტიური პრეცედენტი შექმნა თბილი-

¹⁰⁴ ქუთაისის საქალაქო სასამართლო, 17 აპრილი, 2015 წ. საქმე N1/797-2014.

¹⁰⁵ თბილისის საქალაქო სასამართლო, 2015 წლის 24 ივლისი, საქმე N3/387-15.

სის საქალაქო სასამართლომ 2015 წლის 23 იანვრის განაჩენით.¹⁰⁶ საქმეში სასამართლო ხაზს უსვამს, რომ მსჯავრდებული, ფინანსთა სამინისტროს საგამოძიებო სამსახურის სპეციალური დანიშნულების რაზმის დაცვის სამმართველოს მთავარი ინსპექტორი, იყო მოძალადე მეუღლე – იგი იყო ეჭვიანი. სასამართლო აღწერს შემთხვევებს, როდესაც მსჯავრდებული იარაღით სიცოცხლის მოსპობის მუქარით, მსხვერპლის დახრჩობის მცდელობით და დაშინებით ცდილობდა, ყოფილი მეუღლე მასთან შერიგებაზე დაეყოლიებინა. ძალადობის დემონსტრირების საშუალებას მსჯავრდებულს აძლევდა სამსახურებრივ-საშტატო იარაღი, რომელსაც იგი სულ თან ატარებდა. მსხვერპლის ოჯახმა იცოდა მსჯავრდებულის ძალადობრივი ქცევის შესახებ, თუმცა, თავს იკავებდა, ამის შესახებ მისი ხელმძღვანელობისთვის შეეტყობინებინა.

სასამართლომ ზემოხსენებულ საქმეზე აღნიშნა, რომ ვინაიდან დანაშაული ჩადენილია ოჯახის წევრის მიმართ (მე-11¹ მუხლი), ეს ფაქტი სასამართლოს მიერ მხედველობაში იქნება მიღებული სასჯელის დანიშვნის დროს, როგორც დამამძიმებელი გარემოება. **2014 წელს მომხდარ ფემიციდებს შორის ეს არის ერთადერთი შემთხვევა, როდესაც სასამართლომ, სტამბოლის კონვენციის მოთხოვნის თანახმად (თუმცა, განაჩენში კონვენციის მითითება არ მომხდარა), დანაშაულის ჩადენა ოჯახის წევრის მიმართ მიიჩნია, როგორც დამამძიმებელი გარემოება.** ამის მიუხედავად, სასამართლოს არც ამ შემთხვევაში მიუღია მხედველობაში ოჯახში ძალადობის ისტორია, როგორც დამამძიმებელი გარემოება და, ამ ისტორიის საფუძველზე, არ დაუდგენია, რომ დამნაშავე, სხვა შესაძლო მოტივთან ერთად, ქალის მიმართ დისკრიმინაციული მოტივითაც მოქმედებდა. ნაცვლად ამისა, სასამართლომ დაასკვნა, რომ მკვლელობა ურთიერთშელაპარაკების ნიადაგზე წარმოშობილი შურისძიების მოტივით იყო ჩადენილი.

გარდა ზემოხსენებული მაგალითებისა, სასამართლოს ფემიციდის განაჩენებში ლაკონიურად არის აღწერილი უშუალოდ მკვლელობის გარემოებები და არ ჩანს, განიცდიდა თუ არა მსხვერპლი ძალადობას ფემიციდამდე. აქედან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია, ფემიციდის ყველა საქმეში სასამართლო განაჩენები ასახავდეს გარდაცვალებამდე მსხვერპლის მიერ განცდილ ოჯახში ძალადობის/გენდერული ძალადობის ის-

¹⁰⁶ თბილისის საქალაქო სასამართლო, 23 იანვარი, 2015 წ. საქმე N1/4942-14.

ტორიას და ეს ფაქტები სასჯელის დანიშვნის დროს გამოიყენებოდეს, როგორც დამამძიმებელი გარემოება. მსხვერპლის მიერ განცდილი ოჯახში ძალადობის/გენდერული ძალადობის ისტორიის გამოკვლევით, გამარტივდება არა მხოლოდ დანაშაულის მოტივის გამოკვეთა და დამნაშავესთვის სამართლიანი სასჯელის შეფარდება, არამედ ფემიციდის, როგორც გენდერული დანაშაულის იდენტიფიკაცია.

E. ფემიციდის ჩადენა სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლის მიერ, როგორც დამამძიმებელი გარემოება

სახელმწიფო ხელისუფლების წარმომადგენლისა და, მით უფრო, სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლის მიერ დანაშაულის ჩადენა სასამართლოს მიერ განსაკუთრებულ შეფასებას საჭიროებს.¹⁰⁷ ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ საქმეზე „ენუქიძე და გირგვლიანი საქართველოს წინააღმდეგ“ განმარტა: „სასამართლო მოელის სახელმწიფოებისგან, რომ ისინი ბევრად უფრო მკაცრად დასჯიან თავიანთი სამართალდამცავი ორგანოების მოსამსახურეებს, რომლებმაც ადამიანის სიცოცხლისათვის საშიში დანაშაულები ჩაიდინეს, ვიდრე ჩვეულებრივ დამნაშავეებს, რადგან, ამ შემთხვევაში, სამსჯავროზე არა მხოლოდ თითოეული დამნაშავეს ინდივიდუალური სისხლის-სამართლებრივი პასუხისმგებლობის საკითხი, არამედ სახელმწიფოს ვალდებულებაც, აღმოფხვრას დაუსჯელობის გრძნობა, რომელიც დამნაშავეებს შეიძლება გააჩნდეთ მარტო იმ ფაქტის გამო, რომ მათ გარკვეული თანამდებობა უკავიათ. აგრეთვე, ხელი შეუწყოს საზოგადოებაში ქვეყნის სამართალდამცავი სისტემის მიმართ სათანადო რწმენისა და პატივისცემის შენარჩუნებას.“¹⁰⁸

ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ საქმეში „ერემია მოლდოვას წინააღმდეგ“¹⁰⁹ ასევე აღნიშნა, რომ, როდესაც ოჯახში ძალადობის ჩამდენი არის პოლიციელი, მსხვერპლი მომე-

¹⁰⁷ სახელმძღვანელო წინადადებები სისხლის სამართლის საქმეზე განაჩენის ფორმის, მისი დასაბუთებულობისა და ტექსტის სტილისტიკური გამართულობის თაობაზე (საქართველოს უზენაესი სასამართლო), 2015, 193.

¹⁰⁸ ენუქიძე და გირგვლიანი საქართველოს წინააღმდეგ, საჩივარი №25091/07, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2011 წლის 26 აპრილის გადაწყვეტილება, პარა. 274.

¹⁰⁹ Case of Eremia v The Republic of Moldova, საჩივარი N3564/11, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2013 წლის 28 მაისის გადაწყვეტილება.

ტებული საფრთხის წინაშე დგას. განსაკუთრებით შემაშფოთებელია, როდესაც მსგავსი დანაშაულის ჩამდენი არის პირი, რომლის პროფესიული ვალდებულება ადამიანთა დაცვა და დანაშაულის თავიდან აცილებაა. როდესაც მოძალადე მუშაობს სახელმწიფო სამსახურში, სახელმწიფოს უფრო მეტი შესაძლებლობა აქვს, შეგავლენა მოახდინოს მის ქცევაზე, ვიდრე ექნებოდა კერძო პირთა შემთხვევაში.¹¹⁰ თუმცა, ძალადობის ამგვარ შემთხვევებზე რეაგირების ერთ-ერთი დამაბრკოლებელი მიზეზი თავად მოძალადეთა მიმართ მათი კოლეგების მხრიდან გამოხატული შემწყნარებლობაა. აქედან გამომდინარე, სახელმწიფოს პასუხისმგებლობა, უზრუნველყოს სამართალდამცავთა მიერ ოჯახური დანაშაულის ჩადენის ფაქტების გამოვლენა, სათანადო გამოძიება და დასჯა, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია.

კვლევის ფარგლებში გაანალიზებული განაჩენებიდან 2 შემთხვევაში ფემიციდი ჩადენილი იყო სამართალდამცავი ორგანოს წარმომადგენლის მიერ. ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 17 აპრილის განაჩენის მიხედვით,¹¹¹ მსჯავრდებული საქართველოს შს სამინისტროს ზესტაფონის რაიონული სამმართველოს უბნის ინსპექტორ-გამომძიებელი იყო. თბილისის საქალაქო სასამართლომ, 2015 წლის 23 იანვრის განაჩენით, ფემიციდში მსჯავრი დასდო ფინანსთა სამინისტროს საგამომძიებო სამსახურის სპეციალური დანიშნულების რაზმის დაცვის სამმართველოს მთავარ ინსპექტორს.¹¹² მსჯავრდებულებს, ორივე შემთხვევაში, ჰქონდათ სამსახურებრივ-საშტატო იარაღის ტარების უფლება.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ზემოხსენებული განაჩენის თანახმად, მსჯავრდებულმა საკუთარი ტაბელური იარაღის გამოყენებით სასიკვდილო ჭრილობები მიაყენა ყოფილ მეუღლეს და მის ძმას, რის შედეგადაც ქალი გარდაიცვალა. სასამართლომ, შეაფასა რა მსჯავრდებულის თანამდებობრივი სტატუსი, მიუთითა: „როდესაც სახელმწიფოს წარმომადგენელი, განსაკუთრებით კი სამართალდამცავი ორგანოს მოხელე, სჩადის დანაშაულს, სასჯელის საკმარისობის თვალსაზრისით, ლობობიერი სასჯელის გამოყენება მიზანშეუწონელია. პირიქით, ასეთ მოსამსახურეებს უფრო მეტი პასუხისმგებლობა მოეთხოვებათ, ვიდრე ჩვეულებრივ დამნაშავეებს, რადგან, ამ შემთხვევაში, სამსჯავროზეა არა

¹¹⁰ Eremia v Moldova (იხ. ზემოთ), პარა. 61 და 63.

¹¹¹ ქუთაისის საქალაქო სასამართლო, 17 აპრილი 2015 წ., საქმე N1/797-2014.

¹¹² თბილისის საქალაქო სასამართლო, საქმე N1/4942-14, 23.01.2015.

მხოლოდ თითოეული დამნაშავეის ინდივიდუალური სისხლის-სამართლებრივი პასუხისმგებლობის საკითხი, არამედ სახელმწიფოს ვალდებულებაც, აღმოფხვრას დაუსჯელობის გრძნობა, რომელიც დამნაშავეებს შეიძლება გააჩნდეთ მარტო იმ ფაქტის გამო, რომ მათ გარკვეული თანამდებობა უკავიათ, აგრეთვე, ხელი შეუწყოს საზოგადოებაში ქვეყნის სამართალდამცავი სისტემის მიმართ სათანადო რწმენისა და პატივისცემის შენარჩუნებას.¹¹³ პირს მიესაჯა 12 წლით თავისუფლებით აღკვეთა (ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანება ორი ან მეტი პირის მიმართ, რამაც გამოიწვია სიცოცხლის მოსპობა ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით 10-დან 14 წლამდე).¹¹⁴

თბილისის საქალაქო სასამართლოსგან განსხვავებით, ქუთაისის საქალაქო სასამართლო, სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლის მიერ საკუთარი სამსახურებრივ-სამტატო იარაღის გამოყენებით ჩადენილ დანაშაულთან დაკავშირებით,¹¹⁵ მხოლოდ აბსტრაქტული მსჯელობით შემოიფარგლა სასჯელის დასაბუთების ნაწილში. მოხმობილი არგუმენტაცია მოკლებულია სიზუსტეს და არ იძლევა საშუალებას, დავასკვნათ, რომ მსჯავრდებულის სამსახურებრივი მდგომარეობა სასჯელის დანიშვნისას მხედველობაში იყო მიღებული: „...სასამართლოს მიაჩნია, რომ ს.ც-ს უნდა შეეფარდოს სასჯელის ისეთი სახე და ზომა, რაც გახდება საფუძველი მომავალში მისი საზოგადოებაში უსაფრთხო ინტეგრაციისა და იქნება დამაფიქრებელი ბრალდებულისათვის, რათა მან უკეთ გააცნობიეროს ჩადენილი ქმედების ხასიათი, საზოგადოებრივი საშიშროებისა და გასაკიცხაობის ხარისხი, გამონეწეული შედეგის სიმძიმე და, ბოლოს, უნდა შეამციროს ბრალდებულის მიერ ახალი დანაშაულის ჩადენის რისკი, რაც, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს სამართლიანობის აღდგენას...“¹¹⁶ სასამართლომ მსჯავრდებულს 11 წლით თავისუფლების აღკვეთა მიუსაჯა (განზრახ მკვლელობა ისჯება თავისუფლების აღკვეთით 7-დან 15 წლამდე ვადით).

¹¹³ თბილისის საქალაქო სასამართლო. 2015 წლის 23 იანვარი, საქმე #1/4942-14, პარა. 5.4.

¹¹⁴ ქმედება დაკვალიფიცირდა სსკ-ის 11¹-117.8 მუხლით (ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანება ორი ან მეტი პირის მიმართ, რამაც გამოიწვია სიცოცხლის მოსპობა ისჯება თავისუფლების აღკვეთით 10-დან 14 წლამდე ვადით) და 188.1 მუხლით (სხვის ნივთის დაზიანება ან განადგურება გაუფრთხილებლობით, რამაც მნიშვნელოვანი ზიანი გამოიწვია - ისჯება ჯარიმით ან გამასწორებელი სამუშაოთი ერთ წლამდე ვადით ანდა თავისუფლების შეზღუდვით ორ წლამდე ვადით).

¹¹⁵ ქუთაისის საქალაქო სასამართლო, 17 აპრილი, 2015 წ. საქმე N1/797-2014.

¹¹⁶ იხ. იქვე.

ზემოხსენებულიდან გამომდინარე და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიერ მოხმობილი სტანდარტების გათვალისწინებით, როდესაც დანაშაულს სჩადის საჯარო მოსამსახურე, განსაკუთრებით სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომელი, თუკი თანამდებობა გამოყენებულია დანაშაულის ჩადენის გასაადვილებლად, აღნიშნული ყოველთვის მიჩნეული უნდა იყოს დამამძიმებელ გარემოებად და აისახებოდეს სასამართლოს მიერ გამოტანილ გადაწყვეტილებებში. ამ კატეგორიის დამნაშავეთათვის ასევე მინიმალურად უნდა ხდებოდეს სასჯელის შემსუბუქება საპროცესო შეთანხმების საფუძველზე.

F. სასამართლოს მიერ დანიშნული სასჯელები ფემიციდის საქმეებზე

1. სასჯელის დანიშვნის ზოგადი წესები და მათი მნიშვნელობა ფემიციდის საქმეებზე

სასჯელი, რომელსაც სასამართლო უფარდებს დამნაშავეს ფემიციდის ჩადენისათვის, ადეკვატურად უნდა ასახავდეს დანაშაულის სიმძიმესა და საშიშროებას. სასჯელის სახე და ზომა უნდა იცავდეს ბალანსს მსხვერპლის/დაზარალებულის კანონიერ ინტერესებს, მსჯავრდებულის რეაბილიტაციის ინტერესსა და სასჯელთან მიმართებით საზოგადოების მოლოდინებს შორის. ფემიციდის საქმეებზე სასჯელი არის საშუალება, სასამართლოს მეშვეობით იქნეს აღიარებული ქალთა სიცოცხლის მოსპობის დანაშაულების სიმძაფრე და აღდგეს სამართლიანობა მსხვერპლისთვის/მათი ოჯახებისთვის.

ფემიციდის საქმეებზე დადებული საპროცესო შეთანხმებები სამართლიანი უნდა იყოს და მსჯავრდებულს სასჯელის სახედ მხოლოდ ჯარიმა ან სხვა არასაპატიმრო სასჯელი არ უნდა განესაზღვრებოდეს. მარტო იმაზე მითითება, რომ მსჯავრდებულმა ითანამშრომლა გამოძიებასთან და აღიარა დანაშაული, საკმარისი არ არის ნაკლებად მკაცრი სანქციის შეფარდებისათვის, მით უმეტეს როდესაც საქმე ეხება ქალთა მიმართ ჩადენილ ენდემურ დანაშაულებს – ძალადობასა და ფემიციდს.

სასჯელის დანიშვნის დროს სასამართლო სარგებლობს დისკრეციით და ითვალისწინებს/უნდა ითვალისწინებდეს „დამნაშავის პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელ და დამამძიმებელ გარემოებებს, კერძოდ, დანაშაულის მოტივსა და მიზანს, ქმედებაში გამოვლენილ მართლსაწინააღმდეგო ნებას, მოვალეობათა დარღვევის ხასიათსა და ზომას, ქმედების განხორციელების სახ-

ეს, ხერხსა და მართლსაწინააღმდეგო შედეგს, დამნაშავეის წარსულ ცხოვრებას, პირად და ეკონომიკურ პირობებს, ყოფაქცევას ქმედების შემდეგ, განსაკუთრებით – მის მისწრაფებას, აანაზღაუროს ზიანი, შეურიგდეს დაზარალებულს.¹¹⁷ სასამართლო ვალდებულია, ყოველთვის დაასაბუთოს მის მიერ დადგენილი სასჯელის სახე და ზომა, ასევე, პირობითი მსჯავრის გამოყენება, დანაშაულისთვის გათვალისწინებულ მინიმალურ ზღვარზე დაბალი სასჯელის დანიშვნა და ნაკლებად მკაცრ სასჯელზე გადასვლა.¹¹⁸

გამოყენებული სასჯელი უნდა შეესაბამებოდეს სსკ-ის 39-ე მუხლის პირველი ნაწილით დადგენილ სამ მიზანს: სამართლიანობის აღდგენას, ახალი დანაშაულის თავიდან აცილებასა და დამნაშავეის რესოციალიზაციას. სასჯელი ყველა შემთხვევაში უნდა იყოს დასაბუთებული – არსებითია, რომ სასამართლოები ფორმალურად არ მიუდგენენ სასჯელის დასაბუთების პროცესს, რაც ხშირად ხდება პრაქტიკაში.¹¹⁹

2. სასამართლოს მიერ გამოყენებული სასჯელები ფემიციდის კონკრეტულ საქმეებზე

სასამართლოს მიერ 2014 წელს მომხდარ ფემიციდის დანაშაულებზე დამნაშავეებისთვის დანიშნული მინიმალური სასჯელი იყო ჯარიმა 2000 ლარის ოდენობით (სადაც 4 წლით თავისუფლების აღკვეთა ჩაითვადა პირობითად), ხოლო მაქსიმალური – 15 წლით თავისუფლების აღკვეთა; საპროცესო შეთანხმება გაფორმდა 3 საქმეზე; 2 საქმეზე მსჯავრდებულს, ფსიქიკური აშლილობის გამო, სასჯელის მოხდა გამოჯანმრთელებამდე დაუდგინდა სამედიცინო დაწესებულებაში – ბ. ნანეიშვილის სახელობის ფსიქიკური ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრში (ხონი-ქუტირი).

2.1. სასჯელის დანიშვნის დროს მხედველობაში მიღებული გარემოებები

სასჯელის დანიშვნის დროს სასამართლო, უმეტეს შემთხვევებში, მხოლოდ და მხოლოდ ციტირებდა სსკ-ის 53-ე მუხლის მე-3 ნაწ-

¹¹⁷ სსკ-ის 53.3 მუხლი.

¹¹⁸ სსსკ-ის 273.2 მუხლი.

¹¹⁹ მზია ლეკვიშვილი, სასჯელის მიზნები და სასჯელის შეფარდების სისხლისსამართლებრივი და კრიმინოლოგიური ასპექტები, „მართლმსაჯულება და კანონი“, #4(43),26).

ილში მოცემულ გარემოებებს და მიუთითებდა, რომ სასჯელის დანიშვნის დროს სწორედ მათ ეყრდნობოდა. აღნიშნული მუხლის თანახმად, „სასჯელის დანიშვნის დროს სასამართლო ითვალისწინებს დამნაშავეს პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელ და დამამძიმებელ გარემოებებს, კერძოდ, დანაშაულის მოტივსა და მიზანს, ქმედებაში გამოვლენილ მართლსაწინააღმდეგო ნებას, მოვალეობათა დარღვევის ხასიათსა და ზომას, ქმედების განხორციელების სახეს, ხერხსა და მართლსაწინააღმდეგო შედეგს, დამნაშავეს წარსულ ცხოვრებას, პირად და ეკონომიკურ პირობებს, ყოფაქცევას ქმედების შემდეგ, განსაკუთრებით – მის მისწრაფებას, აანაზღაუროს ზიანი, შეურიგდეს დაზარალებულს.“ ამის მიუხედავად, დაზარალებულთან შერიგების კრიტერიუმის გათვალისწინება შეუძლებელია ფემიციდის დროს და შერიგებაზე მითითება არ უნდა ხდებოდეს, ზოგადად, ოჯახურ დანაშაულებთან მიმართებით.¹²⁰

რაც შეეხება პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელ და დამამძიმებელ გარემოებებს, სასამართლოსთვის ერთადერთი დამამძიმებელი გარემოება, რასაც მხედველობაში იღებდა, იყო ნასამართლობის ქონა განზრახ ჩადენილი დანაშაულისთვის.¹²¹ ამ მხრივ, გამონაკლისს წარმოადგენს თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 23 იანვრის განაჩენი,¹²² სადაც სასამართლომ ოჯახის წევრის მიმართ დანაშაულის ჩადენა მიიჩნია, როგორც პასუხისმგებლობის დამამძიმებელი გარემოება. ამავე სასამართლომ დანაშაულის ჩადენა სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლის მიერ მიიჩნია მხედველობაში მისაღებ გარემოებად პასუხისმგებლობის დამამძიმებისთვის.¹²³

ვინაიდან ფემიციდის არც ერთ საქმეზე არ გამოკვლეულა ან/და დადგენილა, იყო თუ არა დანაშაულის ჩადენის მოტივი სქესის ნიშნით დისკრიმინაცია, ეს უკანასკნელი არც ერთ საქმეზე არ მიჩნეულა დამამძიმებელ გარემოებად და, შესაბამისად, სსკ-ის

¹²⁰ აღსანიშნავია, რომ ოჯახური დანაშაულების დროს, დაზარალებულის მიერ მოძალადესთან „შერიგება“, ხშირ შემთხვევაში, განიხილება, როგორც სისხლისსამართლებრივი დევნის შეწყვეტის ან დამნაშავესთვის ლმობიერი სასჯელის დანიშვნის პირობა (საქართველოს საერთო სასამართლოების ოჯახურ დანაშაულებზე 2014-2015 წლებში გამოტანილი 11 განაჩენის ანალოზი).

¹²¹ თბილისის საქალაქო სასამართლო, 7 აპრილი, 2015 წ.; თბილისის საქალაქო სასამართლო, 22 მაისი 2015 წ. საქმე N1/6524-14; თბილისის საქალაქო სასამართლო, 18 აგვისტო, 2015 წ.

¹²² თბილისის საქალაქო სასამართლო, 23 იანვარი, 2015 წ. საქმე N1/4942-14.

¹²³ თბილისის საქალაქო სასამართლო, საქმე N1/4942-14, 23 იანვარი 2015 წ.

53-ე მუხლის მე-3¹ ნაწილზე მითითება არ მომხდარა.

პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელ გარემოებად სასამართლო ითვალისწინებდა პირის მიერ დანაშაულის აღიარებას,¹²⁴ გამოძიებასთან თანამშრომლობას,¹²⁵ ასევე, ფაქტს, რომ მსჯავრდებული დადებითად ხასიათდებოდა¹²⁶ და არ იყო ნასამართლელი.¹²⁷

ფემიციდის ჩამდენთათვის დაკისრებული სასჯელები, სასამართლოების განმარტებით, ემსახურება მომავალში ბრალდებულის უსაფრთხო ინტეგრაციას საზოგადოებაში, სამართლიანობის აღდგენას, ბრალდებულის მიერ ახალი დანაშაულის ჩადენის რისკის შემცირებას და ზოგადად კერძო პრევენციას. ასევე, სასამართლო მიუთითებს, რომ სასჯელი იქნება დამაფიქრებელი ბრალდებულისთვის, რათა მან უკეთ გააცნობიეროს ჩადენილი ქმედების ხასიათი, მართლწინააღმდეგობა და გამოწვეული შედეგის სიმძიმე.

2.2. სასჯელის გამოყენება ფემიციდის კონკრეტულ საქმეებზე

ფემიციდის რიგ საქმეებზე განაჩენის გამოტანისას სასამართლო განსაკუთრებული ღმობიერებით გამოიჩინოდა, არ იკვლევდა და არ ითვალისწინებდა დამამძიმებელ გარემოებებს, ასევე, სათანადო გამოკვლევის გარეშე, ფორმალისტურად უთითებდა შემამსუბუქებელ გარემოებებზე.

ფემიციდის დანაშაულის სიმწვავესა და მასშტაბებს თუ გავითვალისწინებთ, უკიდურესი ღმობიერება გამოიჩინა ხელვაჩაურის რაიონულმა სასამართლომ **თვითმკვლელობამდე მიყვანის საქმეში** (სსკ-ის 115-ე მუხლი).¹²⁸ საქმეზე დაიდო **საპროცესო შეთანხმება**, რომლის თანახმადაც, პირს სრულებით შეუსაბამო სასჯელი – **2000 ლარიანი ჯარიმა** განესაზღვრა (4 წლით თავი-

¹²⁴ რუსთავის საქალაქო სასამართლო, საქმე N1-252-14, 7 მაისი, 2014წ. თელავის რაიონული სასამართლო, 5 აგვისტო, 2015 წ. საქმე N200100115702991. ოზურგეთის რაიონული სასამართლო, 26 თებერვალი, 2015 წ. თბილისის საქალაქო სასამართლო, 7 აპრილი, 2015 წ.

¹²⁵ რუსთავის საქალაქო სასამართლო, საქმე N1-252-14, 7 მაისი, 2014 წ. ოზურგეთის რაიონული სასამართლო, 26 თებერვალი, 2015 წ.

¹²⁶ რუსთავის საქალაქო სასამართლო, საქმე N1-252-14, 7 მაისი 2014 წ.

¹²⁷ იქვე.

¹²⁸ აღნიშნული მუხლი სასჯელის სახით ითვალისწინებს თავისუფლების შეზღუდვას სამ წლამდე ვადით, ან თავისუფლების აღკვეთას ორიდან ოთხ წლამდე ვადით.

სუფლებების აღკვეთა ჩაეთვალა პირობითად, გამოსაცდელი ვადით).¹²⁹

თელავის რაიონული სასამართლოს 2015 წლის 5 აგვისტოს¹³⁰ განაჩენის თანახმად, **საპროცესო შეთანხმების** დადება ასევე არასათანადო სასჯელის შეფარდების საფუძველი გახდა. პირმა აღიარა მეუღლის განზრახ მკვლელობა (სსკ-ის 11¹-108 მუხლი) ავტომობილის დაჯახების მეშვეობით (მას შემდეგ, რაც ცეცხლ-სასროლი იარაღიდან უშედეგო გასროლა განახორციელა). სასამართლომ დაასკვნა, რომ ბრალდებულის პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელ გარემოებას ბრალის აღიარება წარმოადგენდა, პასუხისმგებლობის დამამძიმებელი გარემოება კი საქმის მასალებიდან არ იკვეთებოდა. საბოლოოდ, სასამართლომ პირს **7 წლით** თავისუფლების აღკვეთა მიუსაჯა, საიდანაც ერთი წელი ჩაეთვალა პირობითად და რეალურ სასჯელად დაენიშნა **6 წელი**¹³¹ (სსკ-ის 108-ე მუხლი სასჯელად ითვალისწინებს თავისუფლების აღკვეთას 7-დან 15 წლამდე ვადით).

იმავე სასამართლომ, 2015 წლის 25 ივნისის განაჩენის მიხედვით,¹³² შესაძლო მიზოგინიური მოტივით¹³³ ჩადენილი ცოლის მკვლელობისთვის (სსკ-ის 11¹-108 მუხლი), რომელსაც მსჯავრდებულს ერთგვარ გამართლებასაც უძებნიდა, პირს **12 წლით**¹³⁴ თავისუფლების აღკვეთა მიუსაჯა.¹³⁵ დამამძიმებელ და შემამსუბ-

¹²⁹ ხელვაჩაურის რაიონული სასამართლო, 2014 წლის 29 ოქტომბერი.

¹³⁰ თელავის რაიონული სასამართლო, 2015 წლის 5 აგვისტო, საქმე #1/16-15.

¹³¹ განზრახ მკვლელობა (სსკ-ის 108-ე მუხლი) ითვალისწინებს სასჯელის სახით თავისუფლების აღკვეთას შვიდიდან თხუთმეტ წლამდე ვადით.

¹³² თელავის რაიონული სასამართლო, 25 ივნისი, 2015 წ. საქმე NI/305-14.

¹³³ მკვლელობის შემდგომ ი.ჩ. სოფელში მდებარე მალაზიასთან იძახდა - „ჩემს ცოლს ყელი გამოვჭერი, წამოდით, ნახეთ“, „წამოდით, ღორივით მოვაჭერი ჩემს ცოლს თავი“, „ყელი გამოვჭერი ჩემს ცოლს, წამოდით, ნახეთ, თავი ცალკე უდევსო“ და მეზობლებს ეუბნებოდა, პოლიცია გამოემახებინათ. ი.ჩ-ს ტანსაცმელზე სისხლის კვალი არ ეტყობოდა, რაც მან ახსნა იმით, რომ პოლიციაში წასასვლელად გაემზადა. ბრალდებულმა სასამართლო პროცესზე დუმილის უფლება გამოიყენა, თუმცა, სასამართლომ, მეზობლების მიერ მიცემულ ჩვენებებზე დაყრდნობით, დაადასტურა, რომ ი.ჩ. ერთგვარ მორალურ გამართლებას უძებნიდა მის ნამოქმედარს და ცოლის მოკვლის მიზეზად აცხადებდა, რომ მას ცოლმა უთხრა „შენს თავს შვილი მირჩენიაო“ და მზად იყო პასუხი ეგო აღნიშნულისთვის. მეორე დაკითხვის დროს ი.ჩ-მ თავი ცნო დამნაშავედ - მან თქვა, რომ არ სურდა ეს შედეგი, მაგრამ „ცოლის საქციელმა აიძულა.“

¹³⁴ სსკ-ის 108-ე მუხლი სასჯელის სახით ითვალისწინებს 7-დან 15 წლამდე თავისუფლების აღკვეთას.

¹³⁵ სსკ-ის 108-ე მუხლი ითვალისწინებს 7-დან 15 წლამდე თავისუფლების აღკვეთას.

უქებელ გარემოებებზე სასამართლოს არ უმსჯელია. 2015 წლის 9 ივნისის განაჩენით,¹³⁶ უფრო ღმობიერი აღმოჩნდა თელავის რაიონული სასამართლოს მოსამართლე პირის მიმართ, რომელმაც ცოლი მოკლა, რადგან იგი, მისი აზრით, მოლაღატე მეუღლე იყო და ამის შესახებ „ქვეყანამ იცოდა“ (სსკ-ის 11¹-108 მუხლი). სასამართლომ მსჯავრდებულს **9 წლით**¹³⁷ თავისუფლების აღკვეთა მიუსაჯა. შესაძლებელია, საზოგადოებისთვის მიუღებელმა მსხვერპლის სავარაუდო მორალურმა მხარემ იქონია გავლენა მოსამართლეზე, რომ 2015 წლის 9 ივნისის საქმეზე მსჯავრდებულისთვის უფრო მსუბუქი სასჯელი შეეფარდებინა. თუმცა, გარდა ფაქტობრივი გარემოებებისა, სასამართლოს ვერც ერთ განაჩენში ვერ ვხედავთ შესაბამის ანალიზსა თუ არგუმენტებს მსგავსი ლოგიკის გასამყარებლად.

რუსთავის საქალაქო სასამართლომ, 2014 წლის 7 მაისის განაჩენით,¹³⁸ პირს, რომელმაც ყოფილი მეუღლე მოკლა მისი „არაჯანსაღი ცხოვრებით“ განაწყენების გამო (სსკ-ის 11¹-108 მუხლი), მინიმალური სასჯელი – **7 წლითა და 6 თვით**¹³⁹ თავისუფლების აღკვეთა მიუსაჯა. სასამართლომ ამ შემთხვევაშიც შემამსუბუქებელ გარემოებად მიიჩნია ბრალდებულის მიერ დანაშაულის მონანიება, აგრეთვე ის, რომ მან აღიარა ჩადენილი დანაშაული, ითანამშრომლა გამოძიებასთან, ხასიათდებოდა დადებითად და არ იყო ნასამართლევი. საგულისხმოა, რომ, როგორც ჩანს, სასამართლოს არ გამოუკვლევია მსჯავრდებულის მიერ მეუღლის მიმართ განხორციელებული ოჯახში ძალადობის ფაქტები, რის გამოც მსხვერპლს პოლიციისთვისაც ჰქონდა მიმართული წინააღმდეგ შემთხვევაში, გაუგებარია, რის საფუძველზე მიიჩნია სასამართლომ, რომ პირი „ხასიათდებოდა დადებითად“ და რატომ გადაწყვიტა ამ არგუმენტის მოშველიებით მისთვის სასჯელის შემსუბუქება.

ასევე მინიმალური სასჯელი – **7 წლით**¹⁴⁰ თავისუფლების აღკვეთა – მიუსაჯა სასამართლომ პირს, რომელიც, დანაშაულის ჩადე-

¹³⁶ თელავის რაიონული სასამართლო, 9 ივნისი 2015 წ. საქმე N1/59-15.

¹³⁷ სსკ-ის 108-ე მუხლი სასჯელის სახით ითვალისწინებს 7-დან 15 წლამდე თავისუფლების აღკვეთას.

¹³⁸ რუსთავის საქალაქო სასამართლოს 2014 წლის 7 მაისის განაჩენი, საქმე #1-252-14.

¹³⁹ მუხლი სასჯელის სახით ითვალისწინებს 7-დან 15 წლამდე თავისუფლების აღკვეთას.

¹⁴⁰ მუხლი სასჯელის სახით ითვალისწინებს 7-დან 15 წლამდე თავისუფლების აღკვეთას.

ნამდე, მოწმეთა ჩვენებების თანახმად, ოჯახში მოძალადე იყო.¹⁴¹ სასამართლოს არც ამ შემთხვევაში მიუღია მხედველობაში ოჯახში ძალადობა მკვლელობის (სსკ-ის 11¹-108 მუხლი) ჩადენამდე, როგორც დამამძიმებელი გარემოება. სასჯელის სიმცირე მიუთითებს, რომ არც პირის ნასამართლობის ფაქტმა მოახდინა სათანადო გავლენა სასჯელის განსაზღვრაზე. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 18 აგვისტოს განაჩენით დადგინდა, რომ პირს დანაშაულის ჩადენის დროს ჰქონდა შეზღუდული შერაცხადობა, ხოლო იზოლაციის პირობებში განუვითარდა ფსიქიკის დროებითი აშლილობა. აქედან გამომდინარე, სასამართლომ მას გამოჯანმრთელებამდე აკად. ბ. ნანიეშვილის სახელობის ფსიქიკური ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრში მკურნალობა დაუდგინა, ხოლო შემდეგ – სასჯელის მოხდა საერთო წესით.

ოზურგეთის რაიონულმა სასამართლომ მეუღლის განზრახ მკვლელობაში (სსკ-ის 11¹-108) მსჯავრდებულ პირს ასევე დაუდგინა სამედიცინო დანესებულებაში – აკად. ბ. ნანიეშვილის სახელობის ფსიქიკური ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრში სასჯელის მოხდა და მიუსაჯა **9 წლით**¹⁴² თავისუფლების აღკვეთა.¹⁴³ სასამართლომ დაადგინა, რომ პირი ქმედების ჩადენის დროს შერაცხადი იყო, ხოლო ფსიქიკური აშლილობა იზოლაციის დროს განუვითარდა. ამ შემთხვევაშიც, სასამართლომ შემამსუბუქებელ გარემოებად მიიჩნია ბრალის აღიარება და გამოძიებასთან თანამშრომლობა.

განსაკუთრებით ლმობიერი აღმოჩნდა მართლმსაჯულება მამაკაცის მიერ ინტიმური პარტნიორის მკვლელობის საქმეში. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 7 აპრილის უკიდურესად ლაკონიური განაჩენით,¹⁴⁴ პირს **5 წლით**¹⁴⁵ თავისუფლების აღკვეთა მიესაჯა. დანაშაული დაკვალიფიცირდა ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანებად, რომელმაც სიცოცხლის მოსპობა გამოიწვია (სსკ-ის 117.2). გარდა კვალიფიკაციის შესაძლო პრობლემურობისა (რომლის სათანადოდ გამოკვლევის შესაძლებლობაც განაჩენის ტექსტი არ იძლევა), ასევე, პირის ნასამართლობის ფაქტისა (რაც პასუხისმგებლობის დამამძიმებელი გარემოებაა

¹⁴¹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 18 აგვისტოს განაჩენი.

¹⁴² მუხლი სასჯელის სახით ითვალისწინებს 7-დან 15 წლამდე თავისუფლების აღკვეთას.

¹⁴³ ოზურგეთის რაიონული სასამართლო, 26 თებერვალი, 2015 წ.

¹⁴⁴ თბილისის საქალაქო სასამართლო, 07.04.2015 წ.

¹⁴⁵ მუხლით გათვალისწინებული მინიმალური სასჯელია 4 წლით, ხოლო მაქსიმალური – 7 წლით თავისუფლების აღკვეთა.

და მითითებულია განაჩენში), სასამართლომ შემამსუბუქებელ გარემოებად მიიჩნია „დანაშაულის გულწრფელი აღიარება და მონანიება“, რამაც, როგორც ჩანს, საბოლოოდ მსუბუქი სასჯელი განაპირობა.

პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელ და დამამძიმებელ გარემოებებზე არ უმსჯელია ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 17 აპრილის განაჩენში,¹⁴⁶ რომლითაც **11 ნლით**¹⁴⁷ თავისუფლების აღკვეთა მიესაჯა ზესტაფონის რაიონული სამმართველოს თანამშრომელს ყოფილი მეუღლის მკვლელობის გამო (სსკ-ის 11¹ - 108). განაჩენში საერთოდ არ არის საუბარი იმაზე, მოახდინა თუ არა რაიმე გავლენა სასჯელის ზომის განსაზღვრაზე მსჯავრდებულის სტატუსმა, მის მიერ მკვლელობამდე ოჯახში ჩადენილმა ძალადობამ ან სხვა ფაქტორებმა (იხ. აღნიშნულ განაჩენზე მსჯელობა E თავში).

კვლევის ფარგლებში გამოკვლეული ფემიციდის განაჩენებიდან ყველაზე მაღალი სასჯელი – 15 წლით თავისუფლების აღკვეთა) – სასამართლომ გამოიყენა 1 შემთხვევაში (თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2014 წლის 15 სექტემბრის განაჩენი). ვინაიდან პირი იყო ნასამართლევ, ქმედება სსკ-ის 11¹-109 მუხლის მე-3 ნაწილის „ე“ ქვეპუნქტით დაკვალიფიცირდა – განზრახ მკვლელობა დამამძიმებელ გარემოებებში, ჩადენილი არაერთგზის. საპროცესო შეთანხმების არარსებობის პირობებში, აღნიშნული მუხლის თანახმად, პირს სასჯელად განესაზღვრებოდა თავისუფლების აღკვეთა 16-დან 20 წლამდე ვადით, ან უვადო თავისუფლების აღკვეთა.¹⁴⁸

განალიზებული სასამართლო პრაქტიკა მოწმობს, რომ გარდა ზემოთ მოყვანილი პრეცედენტისა, დანაშაულის სსკ-ის მე-11¹ მუხლის ერთობლიობით დაკვალიფიცირება არავითარ გავლენას არ ახდენს შეფარდებული სასჯელის სიმკაცრეზე. უფრო მეტიც, ზოგჯერ იქმნება შთაბეჭდილება, რომ ოჯახურ დანაშაულებთან მიმართებით სასამართლო და ბრალდების ორგანოები უფრო მეტ

¹⁴⁶ ქუთაისის საქალაქო სასამართლო, 17 აპრილი, 2015 წ. საქმე N1/797-2014.

¹⁴⁷ მუხლით გათვალისწინებული მინიმალური სასჯელია 7 წლით, ხოლო მაქსიმალური – 15 წლით თავისუფლების აღკვეთა.

¹⁴⁸ სსკ-ის 55-ე მუხლის გამოყენებით, სასამართლოს შეუძლია, დანიშნოს ამ კოდექსის შესაბამისი მუხლით დაწესებული სასჯელის ზომის უდაბლეს ზღვარზე ნაკლები სასჯელი ან სხვა, უფრო მსუბუქი სახის სასჯელი, თუ მხარეებს შორის დადებულია საპროცესო შეთანხმება.

ლმობიერებას იჩენენ, ვიდრე სხვა ტიპის დანაშაულების შემთხვევაში.

ზემოხსენებულისგან განსხვავებით, სასჯელის განსაზღვრის დროს მხედველობაში მიღებული გარემოებების თვალსაზრისით, პოზიტიური პრეცედენცია თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 23 იანვრის განაჩენი.¹⁴⁹ მიუხედავად კვალიფიკაციის პრობლემისა (რაზე გავლენის მოხდენა მოსამართლეს არ შეეძლო) – დანაშაული დაკვალიფიცირდა ჯანმრთელობის გაზრახ მიძიმე დაზიანებად ორი ან მეტი პირის მიმართ (სსკ-ის 117.8 მუხლი) და არა განზრახ მკვლელობად – სასამართლომ მიუთითა, რომ ოჯახის წევრის მიმართ დანაშაულის ჩადენა (მე-11¹ მუხლი) მიიჩნეოდა დამამძიმებელ გარემოებად. კვლევის ფარგლებში გაანალიზებული ფემიციდის განაჩენებიდან ეს იყო ერთადერთი შემთხვევა, როდესაც სასამართლომ აღნიშნულ დამამძიმებელ გარემოებაზე მიუთითა.

ფემიციდის სხვა განაჩენებისგან განსხვავებით, აღნიშნულ საქმეში სასამართლო ასევე ვრცლად მსჯელობს სასჯელის შერჩევა-სა და მის მიზნებზე. კერძოდ, აღნიშნავს, რომ სასჯელი არ არის კანონის რეაქცია ჩადენილ დანაშაულზე. ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, იგი უნდა იყოს ინდივიდუალური და ადეკვატური, ამასთან, უნდა გააჩნდეს მკაცრად პერსონალური ხასიათი. სასჯელის სამართლიანობის სწორად განსაზღვრა აუცილებელია, რომ სასჯელი იყოს აუცილებელი და პროპორციული კანონის საგანმანათლებლო მიზნის მისაღწევად, რათა გაცნობიერებული იყოს დანაშაულის საფრთხე. სასჯელის ხანგრძლივობა და ციხეში გატარებული დრო, ზოგადად, პრევენციის კარგი გზაა – ეს დამნაშავეს აძლევს შესაძლებლობას, იფიქროს, თუ რა გავლენა მოახდინა მისმა ქმედებამ დაზარალებულებზე, იფიქროს მის წარსულ შეცდომებზე და შეცვალოს ცხოვრების წესი.¹⁵⁰

გარდა სსკ-ის 53.3 მუხლით გათვალისწინებული კრიტერიუმებისა, სასამართლო აღნიშნავს, რომ სასჯელის დანიშვნის დროს ითვალისწინებს ტანჯვას, რომელიც მსჯავრდებულმა მიაყენა დაზარალებულის ოჯახს და ზეგავლენა იქონია საზოგადოებაზე. მსხვერპლს ჰყავდა მცირეწლოვანი შვილი, რომელიც იმყოფებოდა უდედობით გამოწვეული სულიერი ტანჯვის და ფსიქოლოგიური სტრესის ქვეშ, ასევე, სასამართლომ გაითვალისწინა, რომ გარდაცვლილის ძმას (რომლის ჯანმრთელობას ასევე მიაყენა

¹⁴⁹ თბილისის საქალაქო სასამართლო, N1/4942-14, 23 იანვარი, 2015წ.

¹⁵⁰ იქვე.

ზიანი მსჯავრდებულმა) სასამართლოს მიერ განაჩენის გამოტანის პერიოდში არ შეეძლო გადაადგილება დაზიანებების გამო. სასამართლომ ასევე აღნიშნა: „მართალია სასამართლოს და სასჯელს არ შეუძლია განსაზღვროს საზოგადოების შერიგება, თუმცა, სასჯელს, რომელიც სრულად ასახავს ქმედების სერიოზულობას, შეუძლია ხელი შეუწყოს შერიგებას, რადგან ის იძლევა სამართლებრივ პასუხს და პირადი ან საზოგადოებრივი შურისძიების სურვილს მიღწეული სამართლიანობის აღდგენით ანაცვლებს.“¹⁵¹

თბილისის საქალაქო სასამართლომ, ქუთაისის საქალაქო სასამართლოსგან განსხვავებით, იმსჯელა სახელმწიფოს წარმომადგენლის მიერ ჩადენილი დანაშაულის მნიშვნელობაზე (იხ. თავი E) და, დასასრულ, აღნიშნა, რომ ბრალდებულის რესოციალიზაციისთვის, სასჯელის აუცილებლობისა და პროპორციულობის პრინციპიდან გამომდინარე, ასევე, ზოგადი და კერძო პრევენციისთვის, დამნაშავეს უნდა დაენიშნოს სასჯელი – 12 წლით თავისუფლების აღკვეთა.¹⁵²

იმის გათვალისწინებით, რომ ზემოხსენებული მსჯელობა მხოლოდ გამონაკლისია და ვერ ცვლის მთლიან სურათს, რთულია ფემიციდთან მიმართებით სასამართლოების მიერ გამოვლენილი რეაქციის ადეკვატურობაზე საუბარი. როგორც წესი, ფემიციდის განაჩენებში სასამართლო ძალიან ლაკონიურად – კანონის ნორმების ციტირებით – ან საერთოდ არ მსჯელობს იმაზე, თუ რა კრიტერიუმების გათვალისწინებით განსაზღვრავს სასჯელის ზომას და სახეს.

ფემიციდის ზემოხსენებული განაჩენების ანალიზი ცხადყოფს, რომ დამნაშავისთვის სამართლიანი სასჯელის განსაზღვრისთვის, რომელიც ითვალისწინებს ქალის მიმართ ძალადობის პრობლემის სიმწვავეს და დაზარალებულისთვის სამართლიანობის აღდგენის მიზანს, სასჯელის შეფარდების დროს უნდა მოხდეს დისკრიმინაციული მოტივის, მსხვერპლის მიერ წარსულში განცდილი გენდერული/ოჯახში ძალადობის, ოჯახის წევრის მიმართ დანაშაულის ჩადენის დამამძიმებელ გარემოებებზე მიჩნევა. ყველა შემთხვევაში, სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლის მიერ ჩადენილ ფემიციდს უნდა მიეცეს სათანადო შეფასება. საპროცესო შეთანხმების დადება არ უნდა გამოიწვიოს დამნაშავისთვის შეუსაბამოდ ლმობიერი სასჯელის დანიშვნა, რაც ვერ

¹⁵¹ იქვე.

¹⁵² იქვე.

უზრუნველყოფს ფემიციდის და ქალთა მიმართ ძალადობის პრევენციის ზოგადი მიზნების მიღწევას.

VI. დასკვნა და რეკომენდაციები

კვლევის ფარგლებში გაანალიზებულმა გამამტყუნებელმა განაჩენებმა ფემიციდის საქმეებზე ცხადყო, რომ სასამართლო და ბრალდების ორგანოები მნიშვნელოვანი ხარვეზებით მოქმედებენ ფემიციდის დანაშაულის იდენტიფიცირების, დანაშაულის მოტივის გამოკვეთის, კვალიფიკაციის, დამამძიმებელი და შემამსუბუქებელი გარემოებების განსაზღვრისა და დამნაშავისთვის სასჯელის შეფარდების დროს. გენდერთან დაკავშირებული მოტივის იდენტიფიცირება ფემიციდის არც ერთ შემთხვევაში არ ხდება – ქალთა მკვლევლობები უმეტესწილად ყოფით მოტივებს უკავშირდება, ან განაჩენი, საპროცესო კანონმდებლობის დარღვევით, დანაშაულის მოტივზე მსჯელობას საერთოდ არ მოიცავს. რიგ შემთხვევებში ფემიციდი უფრო მსუბუქ დანაშაულად კვალიფიცირდება, ვიდრე საქმის გარემოებებში აღწერილი ქმედება ითვალისწინებს. დამნაშავეთათვის შეფარდებული სასჯელები ზოგჯერ დაუსაბუთებლად ღმობიერია.

ფემიციდის არც ერთ საქმეში სასამართლო და ბრალდების ორგანოები არ ითვალისწინებენ გენდერულ ხედვას. მართლმსაჯულება ხორციელდება ადამიანის წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულთა დასჯის ზოგადი მეთოდებით, სადაც გენდერული დანაშაულის მიმართ ბრალდების და სასამართლო ორგანოები არასიღრმისეული მიდგომით და, ზოგჯერ, მეტი შემწყნარებლობით გამოირჩევიან. ფემიციდი განიხილება, როგორც ქალებზე ძალადობის იზოლირებული შემთხვევა და არ ხდება დანაშაულის ანალიზი გენდერული ძალადობის და ქალთა დისკრიმინაციის ზოგად კონტექსტში.

კვლევის ფარგლებში გაანალიზებულ არცერთ განაჩენში, გარდა ერთისა, არ მომხდარა მკვლევლობამდე მსხვერპლის მიერ განცდილი ოჯახში ძალადობის ფაქტების გამოკვლევა და მათი სათანადო შეფასება დამნაშავისთვის სასჯელის განსაზღვრის დროს. ამ ფაქტებს, არც ერთ შემთხვევაში, დანაშაულის მოტივის გამოკვეთასა და კვალიფიკაციაზე გავლენა არ მოუხდენია. ფემიციდის საქმეებზე დადებულ საპროცესო შეთანხმებებში დანიშნული სასჯელები ხშირად არ ასახავს დანაშაულის სიმძიმეს, სასჯელის მიმართ მსხვერპლის მოლოდინს და ქალთა მიმართ ჩადენილ დანაშაულებზე სამართლიანი მართლმსაჯუ-

ლების მიზნებს. სამართალდამცავი ორგანოების თანამშრომელთა მიერ ფემიციდის ჩადენის ყველა შემთხვევა, დამნაშავის სტატუსის, ქმედების სიმწვავისა და საზოგადოებისთვის საფრთხის შემცველობის გათვალისწინებით, განსაკუთრებულ შეფასებას საჭიროებს.

ფემიციდის გამოძიებასა და დასჯას უნდა ჰქონდეს ტრანსფორმაციული პოტენციალი – ახალი დანაშაულის თავიდან აცილება და დამნაშავის დასჯასთან ერთად, სასამართლო განაჩენები უნდა ემსახურებოდეს მსხვერპლ ქალთა ტანჯვის სათანადო აღიარებას, სტრუქტურული უთანასწორობის, დისკრიმინაციის, სუბორდინაციისა და გენდერული იერარქიების გარდაქმნას, რაც ქალთა მიმართ ძალადობის და ფემიციდის ძირეული მიზეზია. ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, სამართლიანობის აღდგენა უნდა მოხდეს დაზარალებულის (მისი ოჯახის) ინტერესებისა და შეხედულებების მაქსიმალური გათვალისწინებით.

რეკომენდაციები:

საქართველოს პარლამენტს:

- საკანონმდებლო ცვლილების მეშვეობით, დამამძიმებელ გარემოებად განისაზღვროს დანაშაულის ჩადენა, რომლის მოტივი ან კონტექსტი კავშირშია ქალის მიმართ გენდერულ ძალადობასთან, დისკრიმინაციასთან ან ქალის დაქვემდებარებულ როლთან, რაც, შესაძლოა, გამოიხატებოდეს ქალზე უფლებების ქონის სურვილით, ქალთან შედარებით უპირატესი მდგომარეობით, ქალის მიმართ მესაკუთრული დამოკიდებულებით, მისი ქცევის კონტროლით ან გენდერთან დაკავშირებული სხვა მიზეზით;
- დანაშაულის ჩადენა ოჯახის წევრის მიმართ (საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მე-11¹ მუხლით ჩადენილი დანაშაულები) განისაზღვროს, როგორც პასუხისმგებლობის დამამძიმებელი გარემოება (სტამბოლის კონვენციის 46-ე მუხლის ა ქვეპუნქტის შესაბამისად – კონვენცია ქალთა მიმართ ძალადობის და ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლისა და პრევენციის შესახებ);
- მსჯავრდებულის მიერ განზრახ მკვლელობამდე/ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანებამდე ჩადენილი ოჯახში ძალადობის/გენდერული ძალადობის ფაქტების

არსებობა უნდა განისაზღვროს, როგორც დამამძიმებელი გარემოება (სტამბოლის კონვენციის 46-ე მუხლის ე ქვეპუნქტის შესაბამისად);

- საჯარო ხელისუფლების წარმომადგენლის და, განსაკუთრებით, სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლის მიერ ფემიციდის/გენდერული დანაშაულის ჩადენა უნდა განისაზღვროს, როგორც დამამძიმებელი გარემოება;
- ფემიციდის/ოჯახური დანაშაულის/გენდერული დანაშაულის ჩადენა სამსახურებრივ-საშტატო იარაღით უნდა განისაზღვროს, როგორც დამამძიმებელი გარემოება (სტამბოლის კონვენციის 46-ე მუხლის ე ქვეპუნქტიდან გამომდინარე, რომლის თანახმადაც, დამამძიმებელ გარემოებად უნდა განისაზღვროს „დანაშაულის ჩადენა იარაღის ან იარაღის მუქარის გამოყენებით“).

მთავარ პროკურატურას:

- ქალის მკვლელობის ყველა დანაშაულზე, განსაკუთრებით მაშინ, როცა ბრალდებული მსხვერპლის მეუღლე/ყოფილი მეუღლე ან ინტიმური პარტნიორია, ბრალდების ორგანოები უნდა მოქმედებდნენ ჰიპოთეზით, რომ, შესაძლოა, ჩადენილი იყოს ფემიციდი. ბრალდების ორგანოებმა ყველა შესაძლო საშუალებით უნდა გამოიკვლიონ, სხვა შესაძლო მოტივთან ერთად, ხომ არ მოხდა მკვლელობა გენდერთან დაკავშირებული მოტივით (მაგალითად, მსხვერპლის მიმართ დისკრიმინაციული ან მესაკუთრული დამოკიდებულებით, მისი ქცევის კონტროლით ან დამნაშავის მიერ მსხვერპლის დაქვემდებარებულ ობიექტად აღქმით, რომელიც უნდა ემორჩილებოდეს მამაკაცს, როგორც დომინანტ და უპირატესობის მქონე სუბიექტს). ბრალდების ორგანოებმა აღნიშნული მტკიცებულებები სრული მოცულობით უნდა წარუდგინონ სასამართლოს და ხაზი გაუსვან სქესის ნიშნით დისკრიმინაციული მოტივის არსებობას;
- ბრალდების ორგანოებმა სრული მოცულობით უნდა გამოიკვლიონ და სასამართლოს წარუდგინონ მკვლელობამდე ბრალდებულის მიერ მსხვერპლის მიმართ ჩადენილი შესაძლო ოჯახში ძალადობის/გენდერული ძალადობის ფაქტები, რათა სასამართლომ გამოიყენოს აღნიშნული ფაქტები, როგორც დამამძიმებელი გარემოება;

- საქართველოს მთავარმა პროკურატურამ უნდა დაიწყო გენდერის ნიშნით ჩადენილი დანაშაულების სტატისტიკის წარმოება – გენდერის ნიშნით ქალთა მკვლელობა, ჯანმრთელობის განზრახ მიძიმე დაზიანება, რომელსაც მსხვერპლის სიცოცხლის მოსპობა მოჰყვება და თვითმკვლელობამდე მიყვანა (საქართველოს მთავარი პროკურატურის მიერ 2015 წლის 24 ნოემბერს მოწოდებული ინფორმაციით, იგეგმება პროკურორთათვის მითითების შემუშავება, რომლის თანახმადაც, დევნის განხორციელების დროს პროკურატურა, სქესის ნიშნით დისკრიმინაციის შემთხვევაში, ვალდებული იქნება, მიუთითოს სსკ-ის 53.3' მუხლზე);
- ფემიციდის დანაშაულებზე საპროცესო შეთანხმების დადება უნდა მოხდეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ბრალის აღიარების გარეშე საქმეში არსებულ მტკიცებულებათა ერთობლიობა არ იძლევა გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანის შესაძლებლობას. დაუშვებელია, ფემიციდის საქმეებზე საპროცესო შეთანხმება დაიდოს „საჯარო ინტერესზე“ მითითებით;
- გამოძიების და სისხლისსამართლებრივი დევნის ორგანოებისთვის უნდა მოხდეს გენდერის ნიშნით ჩადენილი დანაშაულების გამოძიების დეტალური მეთოდოლოგიის სახელმძღვანელოს შემუშავება და არსებული მითითებების პრაქტიკაში განხორციელების უზრუნველყოფა (როგორც გამოძიების, ისე სისხლისსამართლებრივი დევნის ეტაპებზე);
- უნდა მოხდეს პროკურორთა სიღრმისეული მომზადება დანაშაულში გენდერის ნიშნით დისკრიმინაციის მოტივის გამოკვეთის, შესაბამისი მტკიცებულებების შეგროვების მეთოდოლოგიის თაობაზე და სისხლისსამართლებრივი დევნის დროს, საჭიროების შემთხვევაში, სსკ-ის 53.3' მუხლზე მითითების საკითხებზე.

საერთო სასამართლოებს:

- ქალის მკვლელობის ყველა დანაშაულზე, განსაკუთრებით მაშინ, როცა ბრალდებული მსხვერპლის მეუღლე/ყოფილი მეუღლე ან ინტიმური პარტნიორია, სასამართლო უნდა მოქმედებდეს ჰიპოთეზით, რომ, შესაძლოა,

ჩადენილია ფემიციდი. სასამართლომ სათანადო შეფასება უნდა მისცეს ბრალდების მხარის მიერ წარმოდგენილ მტკიცებულებებს გენდერის ნიშნით დისკრიმინაციის მოტივის თაობაზე (მაგალითად, მსხვერპლის მიმართ დისკრიმინაციული ან მესაკუთრული დამოკიდებულება, მისი ქცევის კონტროლი ან დამნაშავის მიერ მსხვერპლის დაქვემდებარებულ ობიექტად აღქმა, რომელიც უნდა ექვემდებარებოდეს მამაკაცს, როგორც დომინანტ და უპირატესობის მქონე სუბიექტს), მიუთითოს განაჩენში აღნიშნულის შესახებ და დაამძიმოს სასჯელი გენდერთან დაკავშირებული მოტივის არსებობის შემთხვევაში;

- მოსამართლემ სათანადო შეფასება უნდა მისცეს მკვლევლობამდე მსხვერპლის მიერ განცდილ ოჯახში ძალადობას/გენდერულ ძალადობას და განიხილოს ისინი, როგორც პასუხისმგებლობის დამამძიმებელი გარემოება სასჯელის შეფარდების დროს. მოსამართლემ განსაკუთრებით ყურადღება უნდა გაამახვილოს გენდერულ და სქესის ნიშნით დისკრიმინაციის მოტივზე და, ყველა შესაძლო შემთხვევაში, გამოიყენოს 53.3¹ მუხლი;
- მოსამართლემ უნდა იმსჯელოს საჯარო ხელისუფლების წარმომადგენლის, განსაკუთრებით, სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლის მიერ ფემიციდის ჩადენის სიმწვავეზე და, აღნიშნული პირების მიერ გენდერული/ოჯახური დანაშაულის ჩადენა მიიჩნიოს, როგორც დამამძიმებელი გარემოება;
- სსსკ-ის 273.1-ე მუხლის თანახმად, სასამართლოს მიერ გამოტანილ გამამტყუნებელ განაჩენებში უნდა იყოს დეტალური მსჯელობა დანაშაულის მოტივის, სასამართლოს მიერ გაზიარებული და უარყოფილი მტკიცებულებების, პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელი და დამამძიმებელი გარემოებების თაობაზე. მსჯავრდებულისთვის დანიშნული სასჯელის სახე და ზომა უნდა იყოს დასაბუთებული;
- ფემიციდის დანაშაულებზე საპროცესო შეთანხმების დამტკიცება უნდა მოხდეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ბრალის აღიარების გარეშე საქმეში არსებულ მტკიცებულებათა ერთობლიობა არ იძლევა გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანის შესაძლებლობას. დაუშვებელია ფემიციდის საქმეებზე საპროცესო შეთანხმება დამტკიცდეს „საჯარო ინტერესზე“ მითითებით. უფლებამოსილების

ფარგლებში, სასამართლოებმა რეალური კონტროლი უნდა განახორციელონ საპროცესო შეთანხმებების პირობებზე და არ დაუშვან ისეთი საპროცესო შეთანხმებების დამტკიცება, სადაც სასჯელი არის არაპროპორციული და უგულებელყოფს მსხვერპლის მიერ განცდილი ტანჯვის სიმწვავეს;

- სასამართლომ ფემიციდის დანაშაულებზე განაჩენი უნდა გამოიტანოს ქალთა მიმართ ძალადობის, დისკრიმინაციისა და სუბორდინაციის ზოგადი კონტექსტის გათვალისწინებით.

1. თბილისის საქალაქო სასამართლო, საქმე №1/4942-14, 23 იანვარი, 2015წ.

მოსამართლე: ხათუნა ხარჩილავა

კვალიფიკაცია: სსკ-ის 11¹-117.8; 188.1 მუხლები

ბრალდებულის სტატუსი: ფინანსთა სამინისტროს საგამოძიებო სამსახურის სპეციალური დანიშნულების რაზმის დაცვის სამმართველოს მთავარი ინსპექტორი

2014 წლის 14 მაისს ა.ც-მ თავის ყოფილ მეუღლეს ს.ზ-ს, რომელთანაც ჰქონდა უთანხმოება, სთხოვა შეხვედრა, მიაკითხა სამსახურში და გაემართა მასთან ერთად ტაქსით ს.ზ-ს სახლისკენ. გზაში ა.ც. ს.ზ-ს სთხოვდა შერიგებას. როდესაც ჩამოვიდნენ ტაქსიდან, მათთან მივიდა ს.ზ-ს ძმა თ.ზ., რომელმაც დისგან მიიღო მოკლე ტექსტური შეტყობინება, სადაც სთხოვდა დახმარებას. ბრალდებულს და მისი ყოფილი მეუღლის ძმას თ.ზ-ს მოუვიდათ შელაპარაკება, რის საფუძველზეც, ა.ც-მ ფეხებში რამდენიმე ტყვია ესროლა თ.ზ-ს. როდესაც იგი წაიქცა, ა.ც. მიუბრუნდა ყოფილ მეუღლეს, რომელიც ხმამაღლა ყვიროდა და ითხოვდა დახმარებას და მისი მიმართულებითაც ფეხებში დამიზნებით რამდენჯერმე ისროლა. როდესაც ს.ზ. წაიქცა ასფალტზე, **ბრალდებულმა შემთხვევის ადგილიდან მიიშალა.** ს.ზ. და თ.ზ. გადაყვანილი იქნენ საავადმყოფოში, რის შემდეგაც ს.ზ. გარდაიცვალა, ხოლო თ.ზ-მ მიიღო სიცოცხლისთვის საშიში ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანება.

ა.ც. და ს.ზ. მკვლელობამდე რამდენიმე წლით ადრე დაქორწინდნენ. **ა.ც. იყო ფინანსთა სამინისტროს საგამოძიებო სამსახურის სპეციალური დანიშნულების რაზმის დაცვის სამმართველოს მთავარი ინსპექტორი და ჰქონდა სამსახურებრივი საშტატო იარაღის შენახვა-ტარების უფლება.** შემთხვევამდე რამდენიმე თვით ადრე მას და ს.ზ-ს შორის დაიწყო კონფლიქტი და ს.ზ. მცირეწლოვან შვილთან ერთად მშობლებთან გადავიდა საცხოვრებლად. ს.ზ-ს თქმით დაშორების მიზეზი იყო ის, რომ ა.ც. იყო **უხეში, ეჭვიანი, ხშირად კამათობდნენ ყოფით საკითხებზე.** ა.ც. მუქარით და დაშინებით კატეგორიულად მოითხოვდა **ს.ზ-სთან შერიგებას.** სასამართლომ ხაზი გაუსვა, რომ ა.ც. **იყო მოძალადე მეუღლე,** ამიტომ არ სურდა ს.ზ-ს მასთან შერიგება. იყო შემთხვევა/შემთხვევები, როცა ა.ც-მ იგი თბილისის ზღვაზე

აიყვანა და დახრჩობას უპირებდა, ასევე, ცეცხლსასროლი იარაღით სიცოცხლის მოსპობით დაემუქრა. მიზანი იყო ს.ზ-სთან შერიგება. ძალადობის დემონსტრირების საშუალებას ა.ც-ს აძლევდა სამსახურებრივ-სამტაგო იარაღი, რომელსაც ა.ც. სულ თან ატარებდა. ს.ზ-ს ოჯახი, მიუხედავად იმისა, რომ იცოდა ა.ც-ს ქცევების შესახებ, თავს იკავებდა ამის თაობაზე მისი ხელმძღვანელობისთვის შეტყობინებისგან. ინციდენტის შემდეგ ა.ც-მ დაურეკა თანამშრომელს და უთხრა, რომ სამსახურის იარაღით დაჭრა მეუღლე და მეუღლის ძმა და სურდა იარაღის ჩაბარება.

სასამართლო აღიარებს, რომ დაზიანებები და მათი ლოკაცია თ.ზ-სთვის იყო სიცოცხლისთვის სახიფათო მიდამოში. ბრალდებულმა უარყო ყოფილი მეუღლის სხეულის მძიმე დაზიანების განზრახვა და თქვა, რომ არ იცის, როგორ დაიჭრა ს.ზ.

სასამართლოს შეფასებით, ა.ც-მ ჩაიდინა **სსკ-ის 117.8** ნაწილით გათვალისწინებული ქმედება (ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანება ორი ან მეტი პირის მიმართ), რაც ხასიათდება ორმაგი ბრალით: ქმედების – სხეულის მძიმე დაზიანების მიმართ განზრახვით და შედეგის – სიკვდილის მიმართ გაუფრთხილებლობით.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ დანაშაულის ჩადენა **ოჯახის წევრის მიმართ (მე-11¹ მუხლი) მხედველობაში იქნება მიღებული სასჯელის დანიშვნის დროს, როგორც დამამძიმებელი გარემოება.**

სასამართლო ამის შემდგომ აღნიშნავს, რომ ა.ც-ს **პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელი და დამამძიმებელი გარემოებები** არ გააჩნია.

სასჯელის შერჩევის შესახებ სასამართლომ ხაზი გაუსვა, რომ იგი არ არის კანონის რეაქცია ჩადენილ დანაშაულზე. ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, სასჯელი უნდა იყოს ინდივიდუალური, ადეკვატური და უნდა გააჩნდეს მკაცრად პერსონალური ხასიათი. სასჯელის სამართლიანობის სწორად განსაზღვრა აუცილებელია, რომ სასჯელი იყოს აუცილებელი და პროპორციული კანონის საგანმანათლებლო მიზნის მისაღწევად, რათა გაცნობიერებულ იქნეს დანაშაულის საფრთხე. სასჯელის ხანგრძლივობა და ციხეში გატარებული დრო, ზოგადად, პრევენციის კარგი გზაა – ეს დამნაშავეს აძლევს შესაძლებლობას, იფიქროს, რა გავლენა მოახდინა მისმა ქმედებამ დაზარალებულებზე, იფიქროს მის წარსულ შეცდომებზე და შეცვალოს ცხოვრების წესი.

გარდა 53.3 მუხლით გათვალისწინებული კრიტერიუმებისა, სა-

სამართლო აღნიშნავს, რომ **სასჯელის დანიშვნის დროს ითვალისწინებს ტანჯვას, რომელიც ა.ც-მ მიაყენა დაზარალებულის ოჯახს და ზეგავლენა იქონია საზოგადოებაზე. მსხვერპლს ჰყავდა მცირეწლოვანი შვილი, რომელიც იმყოფებოდა უდედობით გამოწვეული სულიერი ტანჯვის და ფსიქოლოგიური სტრესის ქვეშ, ასევე, თ.ზ-ს, დაზიანებების გამო, დღემდე (სასამართლოს მიერ განაჩენის გამოტანის თარიღი) არ შეუძლია გადაადგილება. სასამართლომ ასევე აღნიშნა: „მართალია სასამართლოს და სასჯელს არ შეუძლია განსაზღვროს საზოგადოების შერიგება, თუმცა, სასჯელს, რომელიც სრულად ასახავს ქმედების სერიოზულობას, შეუძლია, ხელი შეუწყოს შერიგებას, რადგან ის იძლევა სამართლებრივ პასუხს და პირადი ან საზოგადოებრივი შურისძიების სურვილს მიღწეული სამართლიანობის აღდგენით ანაცვლებს.“**

სასამართლომ იმსჯელა **სახელმწიფოს წარმომადგენლის მიერ ჩადენილი დანაშაულის მნიშვნელობაზე**: „როდესაც სახელმწიფოს წარმომადგენელი, განსაკუთრებით კი, სამართალდამცავი ორგანოს მოხელე სჩადის დანაშაულს, სასჯელის საკმარისობის თვალსაზრისით, ლმობიერი სასჯელის გამოყენება მიზანშეუწონელია. პირიქით, ასეთ მოსამსახურეებს უფრო მეტი პასუხისმგებლობა მოეთხოვებათ, ვიდრე ჩვეულებრივ დამნაშავეებს, რადგან, ამ შემთხვევაში, სამსჯავროზე არა მხოლოდ თითოეული დამნაშავის ინდივიდუალური სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის საკითხი, არამედ სახელმწიფოს ვალდებულებაც, აღმოფხვრას დაუსჯელობის გრძნობა, რომელიც დამნაშავეებს შეიძლება გააჩნდეთ მარტო იმ ფაქტის გამო, რომ მათ გარკვეული თანამდებობა უკავიათ, აგრეთვე, ხელი შეუწყოს საზოგადოებაში ქვეყნის სამართალდამცავი სისტემის მიმართ სათანადო რწმენისა და პატივისცემის შენარჩუნებას.“

დასასრულ, სასამართლომ აღნიშნა, რომ ბრალდებულის რესოციალიზაციისთვის, სასჯელის აუცილებლობისა და პროპორციულობის პრინციპიდან გამომდინარე, ასევე, ზოგადი და კერძო პრევენციისთვის, ა.ც-ს უნდა დაენიშნოს სასჯელი თავისუფლების აღკვეთის სახით.

ქმედება დაკვალიფიცირდა **სსკ-ის 11¹-117.8 და 188.1 მუხლებით**, ჩადენილი ურთიერთშელაპარაკების ნიადაგზე წარმოშობილი შურისძიების მოტივით და სასჯელის სახედ და ზომად განისაზღვრა თავისუფლების აღკვეთა **12 წლის** ვადით.

2. **რუსთავის საქალაქო სასამართლო, საქმე №1-252-14, 7 მაისი, 2014წ.**

მოსამართლე: მაკა გველესიანი

კვალიფიკაცია: სსკ-ის 11¹-108 მუხლი

ო.შ. და ბ. დ. 2004 წლიდან იმყოფებოდნენ ფაქტობრივ ქორწინებაში, ჰყავდათ შვილი და ცხოვრობდნენ ქ. რუსთავში. 2013 წლის ნოემბრიდან **მეუღლეები დაშორდნენ, რადგან ო.შ. ეჭვობდა, რომ მეუღლე „ენეოდა არაჯანსაღ ცხოვრებას“**. ბ.დ. დროებით საცხოვრებლად გადავიდა იმავე მ/რნ-ის სხვა საცხოვრებელ ბინაში. სასამართლოს შეფასებით, ო.შ. **განაწყენებული იყო მეუღლის ქცევით** და გადანწყვიტა, შურისძიების მოტივით მოეკლა იგი.

2014 წლის 6 მარტს ო.შ-მ წინასწარ მოიმარჯვა საოჯახო დანა, მივიდა ბ.დ-ს სახლში და კამათის დროს, მისი მოკვლის მიზნით, მიაყენა სასიკვდილო ჭრილობები. ბ.დ. საავადმყოფოში მიყვანილსთანავე გარდაიცვალა.

ო.შ-ს ქმედება დაკვალიფიცირდა **სსკ-ის 11¹-108 მუხლით** (განზრახ მკვლელობა). განაჩენის თანახმად, სასჯელის დანიშვნის დროს სასამართლო ითვალისწინებს პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელ და დამამძიმებელ გარემოებებს, დანაშაულის ჩადენის მოტივსა და მიზანს, ქმედებაში გამოვლენილ მართლსაწინააღმდეგო ნებას, ქმედების განხორციელების სახეს, ხერხსა და მართლსაწინააღმდეგო შედეგს, დამნაშავის პიროვნებას, მისი ცხოვრების პირობებს, მის ოჯახურ და ქონებრივ მდგომარეობას – რაც სსკ-ის 53.3 მუხლის სტანდარტული პირობებია. კერძოდ, სასამართლომ აღნიშნა: იმის გათვალისწინებით, რომ ო.შ. აღიარებს და ინანიებს ჩადენილ დანაშაულს, ითანამშრომლა გამოძიებასთან, **ხასიათდება დადებითად** და არ არის ნასამართლეთი, უნდა შეეფარდოს **სასჯელის ისეთი სახე და ზომა**, რომელიც ხელს შეუწყობს სამართლიანობის აღდგენას და დამნაშავის რესოციალიზაციას.

ო.შ-ს შეეფარდა თავისუფლების აღკვეთა **7 წლის და 6 თვის ვადით** (სსკ-ის 108-ე მუხლი ითვალისწინებს 7-დან 15 წლამდე თავისუფლების აღკვეთას).

3. თბილისის საქალაქო სასამართლო, საქმე №1/4605-14, 15 სექტემბერი, 2014წ.

მოსამართლე: გიორგი დარახველიძე

კვალიფიკაცია: სსკ-ის 11¹-109.3.ე მუხლი

საპროცესო შეთანხმება

ჯ.ა. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2009 წლის 29 ივნისის განაჩენით, დამნაშავედ იქნა ცნობილი ხულიგნური ქვენაგრძნობით ჩადენილი განზრახ მკვლელობის მცდელობისთვის (სსკ-ის 19.109.2.გ) და სასჯელად განესაზღვრა 13 წლით თავისუფლების აღკვეთა. 2012 წელს ამნისტიის შესახებ კანონის საფუძველზე, ჯ.ა-ს სასჯელი გაუნახვერდა, ხოლო საქართველოს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს მუდმივმოქმედი კომისიის 2013 წლის 31 დეკემბრის გადაწყვეტილებით, გათავისუფლდა პირობით ვადამდე.

2014 წლის 1-ლ ივნისს თბილისში ურთიერთშელაპარაკების საფუძველზე წარმოშობილი ოჯახური კონფლიქტისას, ჯ.ა-მ დანით მრავლობითი ჭრილობების მიყენებით მოკლა მეუღლე ლ. გ, რის შემდეგაც შემთხვევის ადგილიდან მიიმალა.

საქმეზე დაიდო **საპროცესო შეთანხმება** – სასამართლომ გამოიტანა განაჩენი საქმის არსებითი განხილვის გარეშე. ჯ.ა. ცნობილ იქნა დამნაშავედ სსკ-ის 11¹-109.3.ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენაში (განზრახ მკვლელობა ჩადენილი არაერთგზის) და მიესაჯა 15 წლით თავისუფლების აღკვეთა (სსკ-ის 109.3 მუხლი სასჯელის სახით ითვალისწინებს თავისუფლების აღკვეთას 16-დან 20 წლამდე ვადით ან უვადოდ).

4. თელავის რაიონული სასამართლო, საქმე №200100115702991, 5 აგვისტო, 2015წ.

მოსამართლე: მამუკა ნიკლაური

კვალიფიკაცია: სსკ-ის 11¹-108, 236.2 მუხლები

საპროცესო შეთანხმება

2014 წლის 6 დეკემბერს ე.ე-მ, მეუღლის მ.გ-ს მოკვლის მიზნით, სახლიდან აიღო ცეცხლსასროლი იარაღი (რომელსაც იგი მართლსაწინააღმდეგოდ ატარებდა), ცოლი ავტომატურად დაიყვანა საგარეჯოს რაიონის სოფელ ვერხვიანის მიმდებარე ტერ-

იტორიაზე, ავტომობილი გააჩერა მინდორში, გადმოიყვანა ცოლი და ცეცხლსასროლი იარაღით შეეცადა მის მოკვლას, თუმცა იარაღიდან გასროლა ვერ შეძლო. ამის შემდეგ მოძრაობაში მოიყვანა ავტომობილი, რომლითაც ცოლს რამდენჯერმე დაეჯახა. შედეგად, მ.გ. შემთხვევის ადგილზე გარდაიცვალა.

პროკურორმა, იმის გამო, რომ „ე.ე. აღიარებს და ინანიებს დანაშაულს, **საჯარო ინტერესის გათვალისწინებით**“, ბრალდებულთან **საპროცესო შეთანხმება** დადო.

სასამართლომ მიიჩნია, რომ ბრალდება იყო დასაბუთებული, ხოლო ბრალდებულის პიროვნების, მისი ოჯახური მდგომარეობის გათვალისწინებით, შუამდგომლობაში მოთხოვნილი სასჯელი – **კანონიერი და სამართლიანი**. სასამართლომ დაამტკიცა საპროცესო შეთანხმება და საქმის არსებითი განხილვის გარეშე ბრალდებული ცნო დამნაშავედ სსკ-ის 11¹-108 (განზრახ მკვლევობა) და 236.2 (ცეცხლსასროლი იარაღის... მართლსაწინააღმდეგო შეძენა-შენახვა) მუხლებით.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ **პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელი გარემოება** არის ბრალდებულის მიერ ბრალის აღიარება, **დამამძიმებელი** – არ გააჩნია.

დანაშაულის ერთობლიობით, ე.ე-ს მიესაჯა თავისუფლების აღკვეთა **7 წლის ვადით**. პენიტენციარულ დაწესებულებაში მოსახდელად განესაზღვრა **6 წელი, ხოლო 1 წელი ჩაეთვალა პირობითად** და განესაზღვრა გამოსაცდელ ვადად (სსკ-ის 108-ე მუხლი ითვალისწინებს სასჯელის სახით 7-დან 15 წლამდე თავისუფლების აღკვეთას, ხოლო სსკ-ის 236.2 მუხლი – თავისუფლების აღკვეთას 4 წლამდე ვადით).

ბრალდებულს არ ჰქონდა ნასამართლობა.

5. ქუთაისის საქალაქო სასამართლო, საქმე №1/797-2014, 17 აპრილი, 2015წ.

მოსამართლე: გიორგი ქაშაკაშვილი

კვალიფიკაცია: სსკ-ის 11¹-108 მუხლი

ბრალდებულის სტატუსი: ზესტაფონის რაიონული სამმართველოს უბნის ინსპექტორ-გამომძიებელი.

2014 წლის 25 ივლისს, ქ. ზესტაფონში **საქართველოს შს სამინისტროს ზესტაფონის რაიონული სამმართველოს უბნის ინ-**

სპექტორ-გამომძიებელი ს.ს. (რომელიც იმყოფებოდა ნასვამ მდგომარეობაში) ესაუბრებოდა **ყოფილ მეუღლეს** ს.ჯ-ს ზესტაფონში, ე.წ. „ირინეს ბაღში“. განაჩენის თანახმად, საუბრის დროს იგი განაწყენდა და განიზრახა ს.ჯ-ს მოკვლა – სამსახურებრივ-სამტატო იარაღიდან 5-ჯერ ესროლა, რის შედეგადაც ს.ჯ. გარდაიცვალა.

2011 წელს ს.ს-მ მოიტაცა არასრულწლოვანი, მე-11 კლასის მოსწავლე ს.ჯ. და ცოლად შეირთო. ამ უკანასკნელს ს.ს-ს ოჯახში ავინროებდნენ. ს.ს-ს მასთან ს.ჯ-ს მეგობრის თაობაზეც მოუვიდა კონფლიქტი, რის გამოც, 3-თვიანი თანაცხოვრების შემდეგ, ორსული ს.ჯ. მშობლების ოჯახში დაბრუნდა. ს.ს-მ დაიწყო ცხოვრება მასთან ერთად, ს.ჯ-ს მშობლების სახლში. 2 თვის შემდგომ, ს.ჯ-სა და ბავშვის სანახავად მოსულ დედამთილს შორის კონფლიქტის შემდეგ, ს.ს-მ ფიზიკურად იძალადა ს.ჯ-ზე და მისი სახლიდან წავიდა.

ს.ს. მოიხმარდა ალკოჰოლს და თამაშობდა აზარტულ თამაშებს. ს.ჯ-სთან ცხოვრების, ასევე დაშორების შემდეგ, ს.ს. იარაღით ემუქრებოდა, ფიზიკურად და ფსიქოლოგიურად ძალადობდა ს.ჯ-ზე. კონფლიქტის მიზეზი იყო ს.ს-ს ეჭვიანობა, მის მიერ ს.ჯ-ს ქცევის კონტროლი და ურთიერთობა სხვა ადამიანებთან (მათ შორის, დაშორების შემდეგ), აგრეთვე, ბავშვის ნახვასა და ალიმენტის გადახდასთან დაკავშირებული პრობლემები. ს.ს-ს თანახმად, ყოფილ მეუღლესთან კონფლიქტის მიზეზი იყო მისი **„ტყუილები და არასწორი ცხოვრების წესი“**. ძალადობის გამო ს.ჯ-მ მიმართა ზესტაფონის პოლიციას, პროკურატურას [პროკურატურისთვის მიმართვა განაჩენში არ არის ნახსენები] და შსს-ს გენერალურ ინსპექციას, თუმცა, ამ ორგანოებმა დახმარება არ აღმოუჩინეს და არ დაიცვეს იგი მოძალადე ყოფილი მეუღლისგან.

2014 წლის 25 ივლისს, როცა ს.ჯ. დაბრუნდა შსს-ს გენერალური ინსპექციიდან, სადაც ს.ს-ს ძალადობრივი ქცევის შესახებ შეატყობინა, ს.ს-მ იგი ზესტაფონში, ე.წ. „ირინეს ბაღში“ მოკლა. მკვლელობის შემდეგ მან პოლიციაში დარეკა, დანაშაულის შესახებ შეატყობინა, ხოლო იქ მყოფ მეგობრებს დაუბარა, რომ „ბავშვისთვის მიეხედათ“. ამბობდა – „ეს რა გავაკეთე, არ მინდოდა ამის გაკეთებაო.“

სასამართლომ არ გაიზიარა ს.ს-ს მტკიცება, რომ იგი იმყოფებოდა აფექტის მდგომარეობაში, როდესაც მკვლელობა ჩაიდინა (აღნიშნულზე ჩატარებული ექსპერტიზის დასკვნების თანახმად, 1 ექსპერტი აცხადებდა, რომ ს.ს. აფექტის მდგომარეობაში იყო, ხოლო 3 ექსპერტი ასკვნიდა საპირისპიროს). ქმედება დაკვალი-

ფიცირდა სსკ-ის 11¹-108 მუხლით (განზრახ მკვლელობა) და ს.ს-ს შეეფარდა თავისუფლების აღკვეთა **11 წლის** ვადით.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ „**სასჯელის მიზნების**, კერძოდ, სამართლიანობის აღდგენის, ახალი დანაშაულის თავიდან აცილების და დამნაშავის რესოციალიზაციის განსახორციელებლად, აგრეთვე, დანაშაულის მოტივისა და მიზნის, ქმედებაში გამოვლენილი მართლსაწინააღმდეგო ნების, მოვალეობათა დარღვევის ხასიათისა და ზომის, ქმედების განხორციელების სახის, ხერხისა და მართლსაწინააღმდეგო შედეგის, დამნაშავის წარსული ცხოვრების, ქმედების შემდეგ ყოფაქცევის, ასევე, დანაშაულებრივი ქმედების მიმე შედეგის გათვალისწინებით, სასამართლოს მიაჩნია, რომ ს.ს-ს უნდა შეეფარდოს სასჯელის ისეთი სახე და ზომა, რაც გახდება მომავალში საზოგადოებაში მისი უსაფრთხო ინტეგრაციის საფუძველი და იქნება დამაფიქრებელი ბრალდებულისთვის, რათა მან უკეთ გააცნობიეროს ჩადენილი ქმედების ხასიათი, საზოგადოებრივი საშიშროებისა და გასაკიცხაობის ხარისხი, გამონეული შედეგის სიმძიმე და, ბოლოს, უნდა შეამციროს ბრალდებულის მიერ ახალი დანაშაულის ჩადენის რისკი, რაც, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს სამართლიანობის აღდგენას.“

6. თელავის რაიონული სასამართლოს განაჩენი, საქმე №1/305-14, 25 ივნისი, 2015წ.

მოსამართლე: მარინე ცერცვაძე

კვალიფიკაცია: სსკ-ის 11¹-108 მუხლი

ნ.ჯ. ცხოვრობდა თელავში შვილთან ერთად. იგი მეუღლესთან, ი.ჩ-სთან, რომელიც სოფელში ცხოვრობდა, თვეში ერთხელ ან ორჯერ ჩადიოდა. ი.ჩ. მოიხმარდა ალკოჰოლს, თუმცა, მეზობლების თქმით, აგრესიული არ ყოფილა.

2014 წლის 18 ოქტომბერს ი.ჩ-მ მოკლა თავისი მეუღლე ნ.ჯ. საკუთარ საცხოვრებელ სახლში, ცივი იარაღის გამოყენებით. ი.ჩ-მ ნ.ჯ-ს ყელსა და კისრის არეში მიაყენა დაზიანებები, რის შედეგადაც ნ.ჯ. ადგილზევე გარდაიცვალა. მკვლელობამდე ი.ჩ-ს და ნ.ჯ-ს კამათი ჰქონდათ სახლში. კამათს ესწრებოდა მათი შვილიც, რომელიც შემდგომ წავიდა დეიდასთან.

მკვლელობის შემდგომ ი.ჩ-მ სოფელში მდებარე მაღაზიასთან იძახდა – „ჩემს ცოლს ყელი გამოვჭერი, წამოდით, ნახეთ“, „წა-

მოდით, ღორივით მოვაჭერი ჩემს ცოლს თავი“, „ყელი გამოვჭერი ჩემს ცოლს, წამოდით, ნახეთ, თავი ცალკე უდევსო“ და მეზობლებს ეუბნებოდა პოლიცია გამოეძახებინათ. ი.ჩ.-ს ტანსაცმელზე სისხლის კვალი არ ეტყობოდა, რაც მან ახსნა იმით, რომ პოლიციაში წასასვლელად გაემზადა. ბრალდებულმა სასამართლო პროცესზე დუმილის უფლება გამოიყენა, თუმცა, სასამართლომ, მეზობლების მიერ მიცემულ ჩვენებებზე დაყრდნობით დაადასტურა, რომ **ი.ჩ. ერთგვარ მორალურ გამართლებას უძებნიდა მის წამოქმედარს და ცოლის მოკვლის მიზეზად აცხადებდა, რომ მას ცოლმა უთხრა „შენს თავს შვილი მირჩევნიაო“ და მზად იყო, პასუხი ეგო აღნიშნულისთვის.** მეორე დაკითხვის დროს ი.ჩ.-მ თავი ცნო დამნაშავედ – მან თქვა, რომ არ სურდა ეს შედეგი, მაგრამ „**ცოლის საქციელმა აიძულა.**“ სასამართლო პროცესზე მან დუმილის უფლება გამოიყენა.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ ი.ჩ.-ს პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელი და დამამძიმებელი გარემოებები არ გააჩნია. სასამართლომ ი.ჩ. ცნო დამნაშავედ სსკ-ის 11'-108 მუხლებით და მიუსაჯა თავისუფლების აღკვეთა **12 წლის ვადით**, რაც, სასამართლოს მითითებით, უზრუნველყოფს **სასჯელის მიზნის** მიღწევას, კერძოდ, ახალი დანაშაულის თავიდან აცილებას და ბრალდებულის შემდგომ რესოციალიზაციას (სსკ-ის 108-ე მუხლი სასჯელის სახით ითვალისწინებს 7-დან 15 წლამდე თავისუფლების აღკვეთას).

7. თელავის რაიონული სასამართლო, საქმე №1/59-159, ივნისი, 2015წ.

მოსამართლე: მარინე ცერცვაძე

კვალიფიკაცია: სსკ-ის 11'-108 მუხლი

თ.ა. და მისი ცოლი ე.მ. ცხოვრობდნენ თელავის რაიონის სოფელში და ჰყავდათ 1 შვილი. ე.მ.-ს, თ.ა.-სა და მისი მეზობლების აზრით, ჰყავდა საყვარელი – ზ.ნ. **2014 წლის 16 დეკემბერს** ბავშვთან ერთად სახლში დაბრუნებულ თ.ა.-ს დახვდა მეუღლე ზ.ნ.-სთან და კიდევ ერთ პირთან ერთად, რომლებსაც სუფრა ჰქონდათ გაშლილი და სვამდნენ ალკოჰოლურ სასმელს. თ.ა.-ს ჩვენების თანახმად, იგი გაკვირვებული დარჩა, რომ მისმა მეუღლემ საყვარელი სახლში მიიყვანა, თუმცა, ჩხუბი არ აუტეხავს და მათთან ერთად დაიწყო დაღევა. სტუმრების წასვლის შემდეგ, ე-ს უსაყვედურა – **„ყველაფერს ვეცადე, რომ კარგად გეცხოვრა, მაგრამ საყვარელი გაგიჩენიაო,**“ რაზეც, როგორც ბრალდებული აცხადებს,

ე-მ მას შეურაცხყოფა მიაყენა და უთხრა, სადაც გინდა იქ წადი ბავშვიანადო. თ.ა-ს განცხადებით, ამაზე გონება დაეკეტა და ე.მ. დანით დაჭრა, რის შემდეგაც თვითონაც მიიყენა გულ-მკერდზე 5 დაზიანება. ბრალდებულის განმარტებით, მას მეუღლის მოკვლის განზრახვა არ ჰქონია და მხოლოდ სხეულის მძიმე დაზიანება მიაყენა. მისი სიკვდილი რომ ნდომებოდა, შეეძლო, გაეგრძელებინა აგრესია, როდესაც ისინი ერთად გადაიყვანეს სასწრაფოს მანქანით საავადმყოფოში. თ-ს დაკავება მოხდა საავადმყოფოს მისაღებ ოთახში.

მეზობლების ჩვენების თანახმად, მკვლელობის შემდეგ, საავადმყოფოში გადაყვანამდე, თ-მ მეზობლებს უთხრა: „ე. მოკვალი და თავსაც ვიკლავ, ბავშვს მიმიხედეთ“, „ნეტავ არ მომეკლა და თავისი გზით გამეშვა“. პატრულის განცხადებით, თ-მ მეზობლებს უთხრა: „**იმიტომ მოკვალი, რომ მალატობა**“. სხვა მოწმეების განცხადებით, ზ.ნ-სა და ე.მ-ს ჰქონდათ სასიყვარულო ურთიერთობა და ამის შესახებ „ქვეყანამ იცოდა“.

სასამართლო-ფსიქოლოგიური ექსპერტიზის თანახმად, თ.ა. ქმედების ჩადენის დროს არ იმყოფებოდა ფიზიოლოგიური აფექტის მდგომარეობაში.

სასამართლომ არ გაიზიარა დაცვის მხარის მტკიცება, რომ მას მეუღლის მოკვლის განზრახვა არ ჰქონია და მხოლოდ სხეულის მძიმე დაზიანება მიაყენა. სასამართლომ დაადგინა, რომ თ.ა-მ, **ეჭვიანობის საფუძველზე**, მეუღლეს – ე.მ-ს, ცივი იარაღის გამოყენებით, განზრახ მოკვლის მიზნით, გულ-მკერდის არეში მიაყენა დაზიანებები, რის შედეგადაც ე.მ. გარდაიცვალა (**სსკ-ის 11¹-108** მუხლით გათვალისწინებული ქმედება). მას მიესაჯა თავისუფლების აღკვეთა **9 წლის ვადით** (**სსკ-ის 108-ე მუხლი სასჯელის სახით ითვალისწინებს 7-დან 15 წლამდე თავისუფლების აღკვეთას**). სასამართლოს მიაჩნია, რომ დანიშნული სასჯელი უზრუნველყოფს **სასჯელის მიზნების** მიღწევას – კერძოდ, ახალი დანაშაულის თავიდან აცილებას და ბრალდებულის შემდგომ რესოციალიზაციას.

სასამართლომ გაითვალისწინა ბრალდებულის პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელი და დამამძიმებელი გარემოებები, დანაშაულის ჩადენის მოტივი და მიზანი, ქმედებაში გამოვლენილი მართლსაწინააღმდეგო ნება, ქმედების განხორციელების ხერხი და მართლსაწინააღმდეგო შედეგი, დამნაშავის წარსული ცხოვრება, ყოფაქცევა ქმედების შემდეგ. თუმცა, სასამართლო არ აკონკრეტებს, რა მიიჩნია დამამძიმებელ და შემამსუბუქებელ გარემოებებად.

8. ოზურგეთის რაიონული სასამართლო, 26 თებერვალი, 2015წ.

მოსამართლე: ბიძინა სტურუა

კვალიფიკაცია: სსკ-ის 11'-108 მუხლი

2014 წლის 2 ოქტომბერს ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ დ-ში თ.რ-ს, **ექვიანობის ნიადაგზე**, შელაპარაკება მოუვიდა მეუღლესთან – ნ.რ-სთან, რა დროსაც განაწყენებულმა თ.რ-მ აიღო ნაჯახი და, **შურისძიების მოტივით**, განზრახ მკვლელობის მიზნით, თავში ჩაარტყა ნ. რ-ს, რომელიც ადგილზევე გარდაიცვალა.

სასამართლოში წარმოდგენილი სტაციონარული სასამართლო ფსიქიატრიულ-ფსიქოლოგიური დასკვნის თანახმად, ქმედების ჩადენის დროს თ.რ. იყო შერაცხადი, ხოლო იზოლაციის პირობებში მას განუვითარდა ფსიქიკური აშლილობა – ფსიქოგენური პარანოიდული ფსიქოზი.

სასამართლომ მიიჩნია, რომ დანაშაულის მოტივი იყო **შურისძიება**, რაც გამომწვეული იყო მეუღლეებს შორის არსებული კონფლიქტით.

სასამართლომ თ.რ-ს პასუხისმგებლობის **შემამსუბუქებელ** გარემოებად მიიჩნია ის, რომ მან აღიარა ბრალად წარდგენილი ქმედება და ითანამშრომლა გამოძიებასთან, ხოლო პასუხისმგებლობის **დამამძიმებელი** გარემოებები, სასამართლოს აზრით, არ გააჩნდა.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ თ.რ-ისთვის შეფარდებული **სასჯელი უნდა ემსახუროდეს** „მომავალში საზოგადოებაში მის უსაფრთხო ინტეგრაციას, უნდა იყოს დამაფიქრებელი ბრალდებულისთვის, რათა მან უკეთ გააცნობიეროს ჩადენილი ქმედების სასიათი, მართლწინააღმდეგობა, გამონვეული შედეგის სიმძიმე და, ბოლოს, უნდა შეამციროს ბრალდებულის მიერ ახალი დანაშაულის ჩადენის რისკი, რაც ხელს შეუწყობს სამართლიანობის აღდგენას. დასახელებული გარემოებებიდან გამომდინარე, ზოგადი და კერძო პრევენციის მიზნებისთვის...“, თ.რ. ცნობილ იქნა დამნაშავედ **სსკ-ის 11'-108 მუხლებით** გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენისთვის და შეეფარდა **9 წლით თავისუფლების აღკვეთა (სსკ-ის 108-ე მუხლი სასჯელის სახედ და ზომად ითვალისწინებს თავისუფლების აღკვეთას 7-დან 15 წლამდე ვადით)**. გამოჯანმრთელებამდე თ.რ-მ სასჯელი უნდა მოიხადოს სამედიცინო (სამკურნალო) დაწესებულებაში – ბ. ნანეიშვილის სახელობის ფსიქიკური ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრში (ხონი-ქუტირი).

9. თბილისის საქალაქო სასამართლო, 7 აპრილი, 2015წ.

მოსამართლე: ლაშა ჩხიკვაძე

კვალიფიკაცია: სსკ-ის 117.2 მუხლი

ბრალდებულის სტატუსი: ნასამართლობის მქონე

2014 წლის 15 დეკემბერს ქ. თბილისში, **ექვიანობის ნიდაგზე**, რ.პ-მ ჯერ რამდენჯერმე ხელი დაარტყა ვ.გ-ს სახესა და თავში, ხოლო შემდეგ იატაკის სანმენდი ჯოხით თავის არეში განზრახ მიაყენა სხეულის მძიმე დაზიანება, რამაც ვ.გ-ს სიცოცხლის მოსპობა გამოიწვია.

სასამართლომ მიიჩნია, რომ ბრალდებულის პასუხისმგებლობის „შემამსუბუქებელი გარემოებაა დანაშაულის გულწრფელი აღიარება და მონანიება, ხოლო **დამამძიმებელი გარემოებაა**, რომ იგი წარსულში **ნასამართლე**ვია განზრახ დანაშაულის ჩადენისთვის.“

რ.პ-ს შეეფარდა თავისუფლების აღკვეთა **5 წლის** ვადით, რაც, სასამართლოს განცხადებით, „სრულად უზრუნველყოფს სასჯელის მიზნებს, დამნაშავის რესოციალიზაციას, ახალი დანაშაულის თავიდან აცილებას და სამართლიანობის აღდგენას“ (სსკ-ის 117.2 მუხლით გათვალისწინებული ქმედება ისჯება თავისუფლების აღკვეთით 4-დან 7 წლამდე ვადით).

10. თბილისის საქალაქო სასამართლო, საქმე №1/6524-14, 22 მაისი, 2015წ.

მოსამართლე: გიორგი დარახველიძე

კვალიფიკაცია: სსკ-ის 11¹-108 მუხლი

ბრალდებულის სტატუსი: ნასამართლობის მქონე

2014 წლის 28 აგვისტოს, ურთიერთშელაპარაკების საფუძველზე წარმოშობილი ოჯახური კონფლიქტისას, პირმა დანით მოკლა მეუღლე. მსჯავრდებული და მსხვერპლი მეუღლეები იყვნენ 2 წლის მანძილზე.

მკვლელობის დღეს მეზობელი იმყოფებოდა მსჯავრდებულის ოჯახში და აღნიშნავდნენ მარიამობის დღესასწაულს. მეზობლების თქმით, მსჯავრდებულსა და მსხვერპლს შორის **მოხდა შელაპარაკება ვიღაც პირის გამო**, მაგრამ კონფლიქტი მალევე ამოიწურა. ერთ-ერთმა მეზობელმა მსჯავრდებული, რომელიც ნას-

ვამი იყო, ჩაიყვანა სარდაფში დასაძინებლად. სალამოს საათებში, როდესაც მსჯავრდებულს ეგონა, რომ მის მეუღლეს ეძინა, სახლში ავიდა გინებით, კარს ფეხებს ურტყამდა და მეუღლეს სიგარეტს სთხოვდა. ამ უკანასკნელმა უპასუხა, რომ სიგარეტი არ ჰქონდა და დამშვიდებულიყო. მსჯავრდებულმა ხელში დანა აიღო და ჰკითხა: „რა გინდა, მკვლელობა უნდა ჩამადენინო?“ რაზეც მსხვერპლმა უპასუხა, რომ მისთვის თავი დაენებებინა. ამის შემდეგ მსჯავრდებულმა პურის საჭრელი დანა დაარტყა მეუღლეს. მსხვერპლი ითხოვდა შველას. მეზობელი, რომელმაც გაიგონა ძახილი, დასახმარებლად მივიდა და, მეორე მეზობელთან ერთად, სასწრაფო გამოიძახა. ბრალდებული სახლიდან გავიდა და ჩაილაპარაკა – „ვინც მე ჩამიშვებს, იმასაც ასე დაემართება.“ მან დაინახა, რომ მსხვერპლი დაჭრილი იყო გულმკერდის არეში და ბევრი სისხლი ჰქონდა დაკარგული. მსჯავრდებულმა განმარტა, რომ მას არ ჰქონდა მეუღლის მოკვლის განზრახვა, მხოლოდ შესაძინებლად მოუქნია დანა და რა ადგილას მიიღო დაზიანება, არ იცის. თუმცა, დაინახა, როგორ მოსდიოდა სისხლი.

სასამართლომ არ გაიზიარა მსჯავრდებულის ადვოკატის პოზიცია, რომ ქმედება გადაკვალიფიცირებულიყო სსკ-ის 177.2 მუხლზე (ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანება, რამაც სიკვდილი გამოიწვია), ვინაიდან მსჯავრდებულმა დაჭრილი მეუღლისთვის, რომელიც სისხლისგან იცლებოდა და შველას ითხოვდა, დახმარების აღმოჩენის ნაცვლად, დატოვა შემთხვევის ადგილი, რაც ცალსახად მიუთითებს მისი მხრიდან განზრახ მკვლელობის სურვილზე. ამასთანავე, სასამართლომ აღნიშნა, რომ სსკ-ის 117.2 მუხლი „შედეგთან მიმართებით გაუფრთხილებლობას გულისხმობს, რაც, სასამართლოს მოსაზრებით, ასევე საფუძველს მოკვლევულია, ვინაიდან ერთი პირი მეორეს გულმკერდის ღრუში, გულთან ახლოს აყენებს შემავალ ჭრილობას, სადაც სასიცოცხლო მნიშვნელობის მქონე არაერთი ორგანოა, შეუძლებელია, ასეთ შემთხვევაში, დაზიანებულს არ ჰქონდეს წარმოდგენილი სასიკვდილო შედეგის დადგომა.“

პირი დამნაშავედ იქნა ცნობილი სსკ-ის 11¹-108 მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენაში და მიესაჯა 11 წლით თავისუფლების აღკვეთა. სასამართლოს განმარტებით, არ არსებობს პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელი გარემოება, ხოლო **დამამძიმებელი გარემოებაა ის, რომ იგი ნასამართლევა (სსკ-ის 108-ე მუხლი სასჯელის სახით ითვალისწინებს 7-დან 15 წლამდე თავისუფლების აღკვეთას).**

სასჯელის დანიშნისას, სასამართლო ეყრდნობა სსსკ-ის 53.3

მუხლით გათვალისწინებულ საკითხებს: დამნაშავეის პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელ და დამამძიმებელ გარემოებებს, კერძოდ, დანაშაულის მოტივსა და მიზანს, ქმედებაში გამოვლენილ მართლსაწინააღმდეგო ნებას... ქმედების განხორციელების სახეს, ხერხსა და მართლსაწინააღმდეგო შედეგს, დამნაშავეის წარსულ ცხოვრებას... მის ოჯახურ მდგომარეობას (ოჯახური მდგომარეობა არ არის მითითებული 53.3 მუხლში). გარდა ამისა, სასამართლო სასჯელის განსაზღვრისას ყურადღებას აქცევს **სასჯელის მიზნების** რეალურად შესრულებას, რაც უკავშირდება სამართლიანობის აღდგენას, ახალი დანაშაულის თავიდან აცილებას და დანაშაულის ჩამდენი პირის რესოციალიზაციას. ვინაიდან პირი **ნასამართლე**ია მსგავსი ხასიათის დანაშაულის ჩადენისთვის, სასამართლო აღნიშნავს, რომ ეს გარემოება აჩენს საფუძვლიან ეჭვს, რომ იგი მიდრეკილია ადამიანის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულების ჩადენისკენ, შესაბამისად, როგორც კერძოდ, ისე ზოგადი პრევენციის მიზნებისთვის მნიშვნელოვანია, რომ თავისუფლების აღკვეთის სახით დასანიშნი სასჯელი არ იყოს მსუბუქი.

11. თბილისის საქალაქო სასამართლო, 18 აგვისტო, 2015წ.

მოსამართლე: ნინო ნაჭყებია

კვალიფიკაცია: სსკ-ის 11¹-117.2 მუხლი

ბრალდებულის სტატუსი: ნასამართლობის მქონე

2014 წლის 25 დეკემბერს ვ-მ მეუღლეს – ი-ს გამეტებით ურტყა მუშტები და ფეხები სახესა და თავში, დაადგო ძირს და თავი არტყმევინა ასფალტზე, მიაყენა სიცოცხლისთვის საშიფათო მძიმე ხარისხის დაზიანებები. **2015 წლის 20 თებერვალს** ი. გარდაიცვალა.

მონმეების (მეზობლების) ჩვენების თანახმად, ი-ს 2014 წლის 1-ლი დეკემბრიდან, მეუღლესთან ერთად, ნაქირავები ჰქონდა ოთახი. მეუღლეები გამუდმებით ჩხუბობდნენ, ხოლო ქირა მხოლოდ ერთხელ გადაიხადეს. 2014 წლის 25 დეკემბერს, ოთახის მეპატრონის თანდასწრებით, ვ. მიუახლოვდა ი-ს და ისე, რომ მიზეზი არ უთქვამს, გინება და ცემა დაუნყო. ჯერ კეფაში დაარტყა, შემდგომ თმაში მოკიდა ხელი, გარეთ გაათრია, ასფალტზე დაადგო და თავში ურტყამდა ხელებს და ფეხებს. ი-ს სისხლი მოსდიოდა და გონება ჰქონდა დაკარგული. მეპატრონის ცოლს უთქვამს ბრალდებულისთვის, რატომ კლავო. სახლის მეპატრონის თქმით,

მან და მისმა მეზობელმა არ იცოდნენ პოლიციის ნომერი. საბოლოოდ, ერთ-ერთმა მეზობელმა გამოიძახა პატრული და სასწრაფო სამედიცინო დახმარება.

ექიმების ეზოში შესვლისთანავე ოთახიდან გამოვიდა მამაკაცი, რომელიც ხელებს იბანდა. მან ექიმებს კარისკენ მიუთითა და უთხრა – ოთახშია ჩემი მეუღლე, მე ვცემეო. ქალი იყო ნახევრად შიშველი და უგონო მდგომარეობაში. ექიმებმა მამაკაცს ქალის გამოყვანაში დახმარება სთხოვეს, რაზეც იგი გალიზიანდა, შებრუნდა ოთახში, ხელებით და ფეხებით დაუწყო მეუღლეს ცემა და ეუბნებოდა, რომ ამდგარიყო. ვ-მ ადგილზე მისულ საპატრულო პოლიციის თანამშრომლებს უთხრა, რომ მან მეუღლეს და სახლის მესაკუთრე მამაკაცს შეუსწრო ლალატის დროს, რის გამოც სცემა. თან ამბობდა, უნდა მომეკლაო. ვ. ადგილზე დააკავეს, ხოლო ქალი საავადმყოფოში გადაიყვანეს. ი. 1 თვის განმავლობაში იმყოფებოდა კომატოზურ მდგომარეობაში, ხოლო 2015 წლის 20 თებერვალს გარდაიცვალა. დაზიანებების სიმძიმის გამო, გადარჩენის შემთხვევაშიც, მას ექნებოდა ღრმა ინვალიდობა და ძალიან ხანმოკლე სიცოცხლე.

გარდაცვლილის შვილის ჩვენების თანახმად, ი. და ვ. 2014 წლის სექტემბრიდან იმყოფებოდნენ არარეგისტრირებულ ქორწინებაში. მათთან ერთად ცხოვრობდა ი-ს 2 შვილი. დაქორწინებიდან თვენახევრის შემდეგ ვ-მ დაიწყო სმა, ი-ს ცემა და გინება. ამის გამო ი-ს შვილებს უნდოდათ, პოლიცია გამოეძახებინათ, მაგრამ ამის უფლებას მათ დედა არ აძლევდა – ეუბნებოდა, ახლა გაბრაზებულია და დაწყნარდებაო. მოგვიანებით ვ-მ ი-ს განუცხადა, რომ მის შვილებთან ცხოვრება არ უნდოდა, რის გამოც შვილები საცხოვრებლად მეგობართან გადავიდნენ და დედას მხოლოდ მაშინ ნახულობდნენ, როცა ვ. სახლში არ იყო, რადგან ვ. უკრძალავდა ი-ს შვილების ნახვას.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ ვ-ს პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელი გარემოებები არ გააჩნდა, ხოლო დამამძიმებელ გარემოებად მიიჩნია მისი ნასამართლობა და ახალი დანაშაულის ჩადენა პირობითი მსჯავრის გამოსაცდელ ვადაში.

სასჯელის დანიშვნის დროს სასამართლო ითვალისწინებს „დანაშაულის ჩადენის მოტივსა და მიზანს, ქმედებაში გამოვლენილ მართლსაწინააღმდეგო ნებას, ქმედების განხორციელების სახეს, ხერხსა და მართლსაწინააღმდეგო შედეგს, დამნაშავის პიროვნებას. სასამართლომ, სასჯელის დანიშვნისას, ასევე გაითვალისწინა ის გარემოება, რომ დანაშაულის ჩადენისას ვ. იყო შეზღუდული შერაცხადობის მქონე (სასამართლო-ფსიქიატრიული

ექსპერტიზის დასკვნის თანახმად), ხოლო იზოლაციის პირობებში მას განუვითარდა **ფსიქიკის დროებითი აშლილობა**.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ ვ-ს უნდა შეეფარდოს **სასჯელის ისეთი სახე და ზომა**, რომელიც ხელს შეუწყობს სამართლიანობის აღდგენას, ახალი დანაშაულის თავიდან აცილებას და დამნაშავის რესოციალიზაციას.

ვ. ცნობილ იქნა დამნაშავედ **სსკ-ის 11¹-117.2** მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენაში. სასჯელად დაენიშნა 5 წლით თავისუფლების აღკვეთა, ხოლო 2 წელი დაემატა წინა განაჩენით დანიშნული სასჯელის მოუხდელი ნაწილიდან. საბოლოოდ, შეეფარდა თავისუფლების აღკვეთა **7 წლის ვადით**. გამოჯანმრთელებამდე სასჯელის მოხდა განესაზღვრა აკად. ბ. ნანეიშვილის სახელობის ფსიქიკური ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრში (ხო-ნი-ქუტირი), რის შემდეგაც სასჯელის მოხდა უნდა გაგრძელდეს საერთო წესით.

12. ხელვაჩაურის რაიონული სასამართლო, 29 ოქტომბერი, 2014წ.

მოსამართლე: ლეილა გურგუჩიანი

კვალიფიკაცია: სსკ-ის 115-ე მუხლი

საპროცესო შეთანხმება

2014 წლის თებერვლის თვის დასაწყისიდან 21 თებერვლამდე, ბ.ც. თავისი მობილური ტელეფონით ნ.ფ-ს მეუღლეს და დედამთილს მობილურ ტელეფონებზე სისტემატურად უგზავნიდა ნ.ფ-ს პატივის და ღირსების შემლახველ წერილობით შეტყობინებებს, რამაც 2014 წლის 28 თებერვალს გამოიწვია ნ.ფ-ს თვითმკვლელობამდე მიყვანა.

ბ.ც-ს და ხელვაჩაურის რაიონული პროკურატურის პროკურორს შორის დაიდო საპროცესო შეთანხმება. სასამართლომ დაამტკიცა საპროცესო შეთანხმება, რომლითაც ბრალდებული ცნობილ იქნა დამნაშავედ სსკ-ის 115-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენისთვის. სასჯელის ძირითად ზომად განესაზღვრა თავისუფლების აღკვეთა 4 წლის ვადით, რაც სსკ-ის 63-ე და 64-ე მუხლების შესაბამისად, ჩაეთვალა პირობითად 4 წლის გამოსაცდელი ვადით. სსკ-ის 42-ე მუხლის შესაბამისად, დამატებითი სასჯელის სახედ და ზომად, განესაზღვრა ჯარიმა 2000 (ორი ათასი) ლარის ოდენობით (სსკ-ის 115-ე მუხლი სასჯელის სახით ითვალისწინებს თავისუფლების შეზღუდვას 3 წლამდე ვადით ან თავისუფლების აღკვეთას 2-დან 4 წლამდე ვადით).

დანართი №2

№	სასამართლო, მოსამართლე, განაჩენის თარიღი და ნომერი	დანაშაულის ჩადენის თარიღი	კვალიფიკაცია, სისხლის სასმართლის კოდექსის (სსკ) მუხლი	სასამართლოს განსაზღვრული სასჯელი	სისხლის სამართლის კოდექსის მუხლით გათვალისწინებული სასჯელის სახე/ზომა	დანაშაულის მოტივი	ფემციოდის ნიშნების ან/და ოჯახში ძალადობის მხედველობაში მიღება სასჯელის დანიშვნის დროს	განაჩენის სახე	ბრალდებულის სტატუსი
1	თბილისის საქალაქო სასამართლო, 23.01.2015 №1/4942-14 მოსამართლე: ხათუნა ხარჩილავა	14.05.2014	სსკ-ის 11' -117.8 მუხლი (განმრთელობის განზრახ მძიმე და-ზიანება, რა-მაც გამოიწვია სიცოცხლის მოსპობა) და 188.1 (სხვის ნივთის დაზიანება ან განადგურება გაუფრთხილებლობით, რამაც მნიშვნელოვანი ზიანი გამოიწვია)	12 წ. თავისუფლების აღკვეთა	სსკ-ის 117.8 მუხლი – 10-დან 14 წლამდე თავისუფლების აღკვეთა სსკ-ის 188.1 მუხლი – ჯარიმა ან გამასწორებელი სამუშაო 1 წლამდე, ან თავისუფლების მებუღევა ვა-დით 2 წლამდე.	შურისძიება (წარმო-მობილი ურთიერთმე-ლა-ბარაკებ-ის ნიადაგზე)	დანაშაულის ჩადენა ოჯახის წევრის მიმართ (მე-11' მუხლი) სასამართლოს მიერ მხედველობაში აღიქმა მძიმე და-ზიანების დროს, იმეზის დროს, სასჯელის დანიშვნის დროს, როგორც და-მამძიმებელი გარემოება. განაჩენში აღ-ნერილია, რომ მსჯავრდებუ-ლი იყო ოჯახ-ში მოძალადე-	არსებითი განიილვა	მსხვერპლის ყოფილი მეუღლე. ფინანსთა სამინისტროს საგამოძიებო სამსახურის სპეციალური დანიშნულების რაზმის დაცვის სამ-მართველოს მთავარი ინსპექტორი. ჰქონდა სამ-სახურებრივი სამსახური იარაღის შენ-ახვა-ტარების უფლება.

2	რუსთავის საქალაქო სასამართლო, 07.05.2014 საქმე №1- 252-14 მოსამართლე: მაკა ვეველესიანი	06.03.2014	სსკ-ის 11'-108 მუხლი (განზრახ მკვლელობა)	7 წლით და 6 თვით თავისუფლების აღკვეთა	სსკ-ის 108- ე მუხლი – 7-დან 15 წლამდე თავისუფლების აღკვეთა.	შურისძიება (სჯაჲვირ- დებული გა- ნაწყენებული იყო ყოფილი მეუღლის „არაჯანსაღი ცხოვრებით“)	განაჩენში არ ვარის ნახსენები, რომ მსჯაჲვირ- დებული იყო ოჯახში მო- ძალადე. თუმ- ცა, საიას მიერ მოპოვებული ინფორმაციით, მსგვრბლი განიცდიდა ძალადობას და ამისთვის პოლიციაც უყავდა გამო- ძახებული.	არსებითი განხილვა	მსხვერპლის ყოფილი მეუღლე.
3	თბილისის საქალაქო სასამართლო, 15.09.2014 საქმე №1/4605- 14 მოსამართლე: გიორგი დარბაზელოძე,	01.06.2014	სსკ-ის 11'-109,3-ე მუხლი (განზრახ მკვლელობა, ჩადენილი არაერთგზის)	15 წლით თავისუფლების აღკვეთა	სსკ-ის 109,3-ე მუხლი – 16- დან 20 წლამდე თავისუფლების აღკვეთა, ან უფადო თავისუფლების აღკვეთა	მოტივზე არ უმჯავლოა	საპრო- ცესო მე- თანხმება	მსხვერპლის მეუღლე. ნასამართლევი განზრახ მკვლელობის- თვის.	
4	თელავის რაიონული სასამართლო, 05.08.2015 საქმე №200/0011 5702991 მოსამართლე: მაშუკა ნიკლაური	06.12.2014	სსკ-ის 11'-108 მუხლი (განზრახ მკვლელობა) და 236.2 (იარაღის მართლსაწინა- აღმდეგო შეცენა, შეხანვა)	თავისუფლების აღკვეთა 7 წლით . პენი- ტენციარულ დანაშტებულე- ბაში მოხანდე- ლად – 6 წლით , ხოლო 1 წელი ჩაეთუალა პირობითად, გამოსაცდელ ვადად.	სსკ-ის 108- ე მუხლი – 7-დან 15 წლამდე თავისუფლების აღკვეთა. სსკ-ის 236.2 მუხლი – 4 წლამდე თავისუფლების აღკვეთა	მოტივზე არ უმჯავლოა	საპრო- ცესო მე- თანხმება.	მსხვერპლის მეუღლე.	

5	ქუთაისის საქალაქო სასამართლო, 17.04. 2015 საქმე №1/797-2014 მოსამართლე: გიორგი ქაძაკაშვილი	25.07.2014	სსკ-ის 11'-108 მუხლი (განზრახ მკვლელობა)	11 წლით თავისუფლების აღკვეთა	სსკ-ის 108-ე მუხლი – 7-დან 15 წლამდე თავისუფლების აღკვეთა.	მოტივზე არ უმსჯელოა	მსჯავრდებულის მიერ განხორციელებული ოჯახში ძალადობა, ჩადენილი ფემციდიადმიდე, ვარკვეულწილად აღწერილია ფაქტებში, მგრამ სასამართლომ მხედველობაში არ მიიღო სასჯელის დანიშვნისას.	არსებითი განხილვა	მსხვერპლის ყოფილი მეუღლე, საქართველოს შს სამინისტროს ზესტაფონის რაიონული სამხართვე-ლოს უბნის ინსპექტორ-გამომიხეებელი.
6	თელავის რაიონული სასამართლო, 25.06.2015 საქმე №1/305-14 მოსამართლე: მარიანე ცერცვაძე	18.10.2014	სსკ-ის 11'-108 მუხლი (განზრახ მკვლელობა)	12 წლით თავისუფლების აღკვეთა	სსკ მუხლი 108 – 7-დან 15 წლამდე თავისუფლების აღკვეთა.	მოტივზე არ უმსჯელოა	არ არის გამოკვლეული და გათვალისწინებული სავარაუდო ოჯახში ძალადობა.	არსებითი განხილვა	მსხვერპლის მეუღლე
7	თელავის რაიონული სასამართლო, 09.06.2015 წ. საქმე №1/59-15 მოსამართლე: მარიანე ცერცვაძე	16.12.2014	სსკ-ის 11'-108 მუხლი (განზრახ მკვლელობა)	9 წლით თავისუფლების აღკვეთა	სსკ-ის 108-ე მუხლი – 7-დან 15 წლამდე თავისუფლების აღკვეთა.	უქვანობა (დამნაშავეის და მისი მეზობლების აზრით, მსხვერპლს საყვარელი ჰყავდა).	არ არის გამოკვლეული ან გათვალისწინებული სავარაუდო ფემციდის ნიშნები ან/და ოჯახში ძალადობა.	არსებითი განხილვა	მსხვერპლის მეუღლე

8	<p>ოზურგეთის რაიონული სასამართლო, 26.02.2015 მოსამართლე: ბიძინა სტურუა</p>	02.10.2014	<p>სსკ-ის 11'-108 მუხლი (განზრახ მკვლელობა, ოჯახური დანაშაული)</p>	<p>9 წლით თავისუფლების აღკვეთის განმარტებით დაწესდა მთელი ვადის განმავლობაში – ბ. ბულგაშვილი – ნახევრული სახელობის ფსიქიკური ფსიქოლოგიის განყოფილების ეროვნული ცენტრში (სონი-ქუტირი).</p>	<p>სსკ-ის 108-ე მუხლი – 7 და 15 წლამდე თავისუფლების აღკვეთა.</p>	<p>შუროსძიება (ეჭვიანობის ნიშნები)</p>	<p>არ არის გამოკვლეული ან გათვალისწინებული საავტორო ფემციდის ნიშნები ან/და ოჯახში ძალადობა.</p>	<p>არსებითი განხილვა</p>	<p>მსხვერპლის მეუღლე. ქმედების განმარტების დროს ოჯახში არსებობდა აგრძობის პირობები განვითარდა ფსიქიკური აპლოლობა – ფსიქოგენური პარანოიული ფსიქოზი.</p>
9	<p>თბილისის საქალაქო სასამართლო, 07.04.2015 მოსამართლე: ლავა ჩხიკვაძე</p>	15.12.2014	<p>სსკ-ის 117.2 მუხლი (ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანება, რამაც გამოიწვია მოცივების მოსპობა)</p>	<p>5 წლით თავისუფლების აღკვეთა</p>	<p>სსკ-ის 117.2 მუხლი – 4 და 7 წლამდე თავისუფლების აღკვეთა</p>	<p>ეჭვიანობა</p>	<p>არ არის გამოკვლეული ფემციდის ან/და მკვლევრული ძალადობის ნიშნები</p>	<p>არსებითი განხილვა</p>	<p>მსხვერპლის ინტიმური კარტაგორი. წარსულში ნაწარმოებული განზრახ დაზიანების ჩადენისთვის.</p>
10	<p>თბილისის საქალაქო სასამართლო, 22.05.2015 №1/6524-14 მოსამართლე: გიორგი დარბაჯიანი</p>	28.08.2014	<p>სსკ-ის 11'-108 მუხლი (განზრახ მკვლელობა)</p>	<p>11 წლით თავისუფლების აღკვეთა</p>	<p>სსკ-ის 108-ე მუხლი – 7 და 15 წლამდე თავისუფლების აღკვეთა.</p>	<p>მოტივი არ არის იდენტიფიცირებული</p>	<p>არ არის გამოკვლეული ფემციდის ან ოჯახში ძალადობის ნიშნები.</p>	<p>არსებითი განხილვა</p>	<p>მსხვერპლის მეუღლე. ნასამართლობის მქონე.</p>

11	<p>თბილისის საქალაქო სასამართლო, 18.08.2015 მოსამართლე: ნინო ნაჭყებია</p> <p>25.12.2014 მსჯერძის გარდაცვალების თარიღი - 20.02.2015</p>	<p>სსკ-ის 111-117.2 მუხლი (ჯანმრთელობის განზრახვების მიმართ დაზარალება, რამაც გამოიწვია სიცოცხლის მოსპობა)</p>	<p>7 წლით თავისუფლების აღკვეთა გამოჯანმრთელებამდე უნდა მოხადოს აკად. ბ. ნანეიშვილის სახ. ფსიქიკური ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი, ქემდეგ - საერთო ნესით.</p>	<p>სსკ-ის 117.2 მუხლი - 4-დან 7 წლამდე თავისუფლების აღკვეთა</p>	<p>მოჭივი არ არის გამოკვლეული.</p>	<p>მოწმეთა ჩვენებების თანახმად, მკვლელობამდე მსხვერპლი განიცდიდა ოჯახში ძალადობას, აღნიშნული არ გამოკვლეულა და სააგენტოზე გავიყენა არ მოუხდენია.</p>	<p>არსებითი განხილვა</p>	<p>მსხვერპლის მკვლელობის დასამართლების მიქონე. დანაშაულის ჩადენის დროს იყო შემთხვევითი შემთხვევითი მსხვერპლი პირობებში სოლო იზოლაციის პირობებში მას განუვითარდა ფსიქიკის დროებითი აშლილობა.</p>
12	<p>ხელვაშაურის რაიონული სასამართლო, 29.10.2014 მოსამართლე: ლილია გურგუჩიანი</p> <p>28.02.2014</p>	<p>სსკ-ის 115-ე მუხლი (თვითმკვლელობამდე მიყვანა)</p>	<p>ჯარიმა 2000 ლარის ოდენობით (თავისუფლების აღკვეთა 4 წლის ვადით, ჩათვალა პირობითად, 4 წლის გამოსაცემელი ვადით)</p>	<p>სსკ-ის 115-ე მუხლი თავისუფლების შეზღუდვა მუხლამდე ვადით ან თავისუფლების აღკვეთა 4 წლამდე ვადით.</p>	<p>მოჭივი არ არის გამოკვლეული.</p>	<p>არ არის გამოკვლეული მსხვერპლის მიმართ გენდერული ძალადობის აღობა თვითმკვლელობამდე.</p>	<p>საპროცესო შეთანხმება</p>	<p>დამნაშავე არ არის მსხვერპლის მკვლელ ან ყოფილი მკვლელი. მუხალა შეზარდა იყო მსხვერპლის ინტერვიუ პარტნიორი, ან თავი მოჰქონდა ასეთად, მისი ლირსების შელახვის მიზნით.</p>

